

MURAT ÇAKIR (Derl.)

**NEOLİBERALİZMİN EGEMENLİK ARACI**  
**SAĞ POPÜLİZM**



**AVRUPA'DAKİ SAĞ POPÜLİST PARTİ**  
**VE HAREKETLER**

DIMOSTHENIS PAPADATOS-ANAGNOSTOPOULOS /  
WITALI ATANASSOW / MURAT ÇAKIR / JEAN-YVES  
CAMUS / HANS VAN HEIJNINGEN / CARL MARS / ARJAN  
VLIEGENTHART / DANIEL ZAMORA

[www.kozmopolit.com](http://www.kozmopolit.com)  
**COPYLEFT**



MURAT ÇAKIR (Derl.)

**NEOLİBERALİZMİN EGEMENLİK ARACI**  
**SAĞ POPÜLİZM**  
**AVRUPA'DAKİ SAĞ POPÜLİST PARTİ**  
**VE HAREKETLER**

DIMOSTHENIS PAPADATOS-ANAGNOSTOPOULOS /  
WITALI ATANASSOW / MURAT ÇAKIR / JEAN-YVES  
CAMUS / HANS VAN HEIJNINGEN / CARL MARS / ARJAN  
VLIEGENTHART / DANIEL ZAMORA

**COPYLEFT** WWW.KOZMOPOLIT.COM

**BİLGİ PAYLAŞIMLA ÇOĞALIR !**

Tüm yazı ve çeviriler, ticari amaçla kulla-  
nılmamak şartıyla, indirilebilir, beslenebilir,  
dağıtılabilmektedir.



Bu broşürde yer alan çeviriler, transform! dergisinin 08/2011 nolu sayısından alınmıştır.

<http://www.transform-network.org/>

# İÇİNDEKİLER

Giriş .....	7
Birinci Bölüm:	
<i>Murat Çakır</i>	
Bir fenomen olarak sağ popülizm .....	13
İkinci Bölüm: Ülke Örnekleri	
<i>Jean-Yves Camus</i>	
Radikal sağın yeni görünüşleri .....	31
<i>Hans van Heijningen / Arjan Vliegenthart</i>	
Wilders fenomeni – Bir açıklama denemesi .....	35
<i>Daniel Zamora</i>	
İktisat krizi, kurumlar krizi ve Belçika sosyal hareketinin perspektifleri .....	39
<i>Carl Mars</i>	
Finlandiya’da sağ popülizmin gelişmesi – Gerçek Finler .....	43
<i>Witali Atanassow</i>	
Ukranya Özgürlük Partisi’nin üç kaynağı – Milliyetçilik, yabancı düşmanlığı ve sosyal sorun .....	49
<i>Dimosthenis Papadatos-Anagnostopoulos</i>	
Mali kriz: Yeni aşırı sağın politik fırsatı .....	55
<i>Murat Çakır</i>	
Almanya’da sağ popülizm .....	59
Üçüncü Bölüm: Avrupa’daki sağ popülist parti ve hareketler	
Almanya .....	67
Avusturya .....	70
Belçika .....	71
Britanya .....	73
Bulgaristan .....	74
Danimarka .....	76
Finlandiya .....	78
Fransa .....	79
Hollanda .....	80
İtalya .....	81
İsveç .....	83
İsviçre .....	84
Macaristan .....	85
Norveç .....	86
Polonya .....	87
Portekiz .....	89
Romanya .....	91
Yunanistan .....	92



# GİRİŞ

Avrupa'da seksenli yılların ortasından bu yana sağ popülist partiler sürekli güçleniyor, yeni mevziler kazanıyorlar: Avusturya'nın FPÖ'sü, Danimarka'nın Halk Partisi, İtalya'nın Lega Nord'u, Fransa'nın Front National'i, Finlandiya'nın Gerçek Finleri ve Norveç'in, Ütöya Katliamı'nı gerçekleştiren Andreas B. Breivik'in de üyesi olduğu İlerleme Partisi bunlardan sadece bazıları. Parti formasyonlarının – şimdilik – başarılı olamadığı Almanya gibi ülkelerde ise öne çıkıp, çoğunluk toplumunun desteğini alanlar ise Thilo Sarrazin gibi biyolojik-kültüralist tezleri savunan tanınmış isimler.

Hepsinin ortak yanı, bu parti ve hareketlerin veya tanınmış isimlerin taraftarı olan çoğunluk toplumu bireylerinin otoriter-milliyetçi söyleme yatkın olmaları ve etnik azınlıklar ile toplum çeperindeki »farklıları« hor görmeleri, aşağılayarak dışlamalarıdır. İspanya'nın güneyinden, Norveç'in kuzeyine kadar geniş bir alanda yaygın olan bir davranış biçimi ile karşı karşıyayız.

Sağ popülist parti ve hareketlerin Avrupa'nın çoğunluk toplumlarında destek bulmaları, onlara »politikalarımızla halkın beklentilerine yanıt veriyor, toplum merkezinin görüşlerini savunuyoruz« tezini kullanmalarına olanak sağlıyor. Gerçekten de, çeşitli Avrupa ülkelerinde yapılan araştırmalar, sağ popülist parti ve hareketlerin salt etabille politikacılara »ders vermek« veya hükümetleri protesto etmek için seçilen kısa vadeli seçim alternatifleri olmadıklarını, aksine sayıları giderek artan bir seçmen kitlelerinin sağ popülistleri siyasî yaşamın olağan parçaları ve uzun vadede hükümet olabilecek politik formasyonlar olarak görüldüklerini kanıtıyor.

Avrupa'nın sağ popülistlerinin mobilizasyon gücünün spesifik bölgesel ve ulusal özelliklere dayandığı kuşkusuz şüphe götürmez. Aşırı sağ gözlemleyen uzmanlar, sağ popülist partilerin belirli zaman aralıklarında ve buldukları bölge veya ülkelerin kriz dönemlerinde ortaya çıkıp, güçlendiklerine dikkat çekiyorlar. Ayrıca güncel sorunları çoğunluk toplumlarının önyargılarıyla birleştirip söylemlerine taşıyan sağ popülistlerin, karizmatik ve güçlü bir hatip olması gereken bir lider olmaksızın başarılı olamadıkları vurgulanıyor. Bu nedenle bazı gözlemciler, sağ popülizmin »geçici bir fenomen« olduğundan bahsediyorlar. Gene de sağ seçmeni »duygularından yakalayarak« etkileyecek karizmatik bir lider ve politik hedefleri için kolaylıkla enstürmentalize edilebilecek güncel bir sorunun, sağ popülizmin seçmen mobilizasyonu ve seçim başarısı için bir hazır reçete olduğunu söylemek olası.

Ancak, küresel malî ve ekonomik krizin yıkımına devam ettiği, hatta Rosa Luxemburg Vakfı Toplum Analizi Enstitüsü'nün iddia ettiği gibi, güncel krizin »malî piyasalar kapitalizminin organik krizi hâline geldiği«[1] günümüz Avrupa'sında sağ popülizmin seçim başarılarının »geçici« olduğunu söylemek, kanımca hayli iddialı ve bir o kadar yanıltıcı bir tespit gibi gözüküyor. Çünkü gelişmeler, sağ popülist parti ve hareketlerin Avrupa'nın parlamenter yapıları içerisinde kalıcılıştıklarına işaret ediyor.

Dahası, sağ popülizmin seçim başarıları Avrupa'nın siyasî partiler ve paradigmal haritasını önemli ölçüde değişime uğrattıyor. Bir kere sağ popülizm, geleneksel neofaşist ve aşırı sağcı partilerden farklı olarak, siyasetini sistem karşıtı olmayan bir söylem üzerinden kurguluyor. Neofaşizm ve aşırı sağ, kapitalizm karşıtı söylemi ideolojik ve programatik hedefleri için kullanır ve küreselleşmeyi reddeden bir »millî düzen« kurma amacını güderlerken, sağ popülizm neoliberal politikaların ve sistemin güçlendirilmesinden yana açık tavır almaktadır. Bununla birlikte neofaşizmin biyolojik ırkçılığını ve faşizan şiddeti eleştirerek (örneğin Hollandalı Geert Wilders), »Avrupa medeniyetinin demokratik konsensüsü« içerisinde hareket ettiklerini telkin etmektedirler.

Bu telkin, sağ popülistlerin liberal ve muhafazakâr partilerle ittifak yapmalarının ve birlikte hükümetler oluşturmalarının önünü açmaktadır. Aynı zamanda »tabu kırarak« elde ettikleri seçim başarıları, liberal ve muhafazakâr partilerin, hatta sosyaldemokrasinin de aynı söyleme sarılma pragmatizmine ve sosyal ırkçı – sosyal darvinist konseptleri gündelik siyasetlerinin merkezine oturtmaya itmektedir.

Günümüz Avrupa'sına fırlatılacak üstün körü bir bakış, bu tezlerin doğrulandığını göstermeye yetecektir: Sağ popülizmin etkisi örneğin Danimarka'da hükümeti desteklemekten, Avusturya ve Hollanda'da hükümet ortaklıklarına ve İtalya'da olduğu gibi, hükümete hakim konuma gelecek kadar artmıştır. Fransa'daki Front National veya Belçika'daki Vlaams Belang gibi partiler henüz ulusal hükümetlere katılmamış olsalar da, hem bölge ve yerel yönetimlerini ele geçirerek, hem de ulusal parlamentolara veya Avrupa Parlamentosu'na grup düzeyinde girerek kendilerine toplumsal dayanak sağlayabilmişlerdir.

Sosyal sorunlar ve kitlesel işsizlik, yaygınlaşan yoksullaşma korkusu, küreselleşmenin getirdiği kimlik bunalımları ve partilere olan güvensizlikler gibi çelişkiler, sağ popülizmin konularını oluşturmaktadır. Bu sorun ve çelişkiler, hedefli provokasyonlar ve yerleşik siyasî-kültürel tabuların bilinçli bir şekilde yıkılması üzerinden tematize edilmekte, körüklenen düşmanlıklar ile toplum merkezinde kökleşmiş ırkçı veya refah şövenizmi önyargılarının kullanılması ve basit, ama radikal çözüm (!) önerileriyle seçmen kitleleri mobilize edilmektedir. Komplote teorileri, »elitler halktan koptu« telkinleri ve demokrasinin güncel sorunları çözmekten »aciz olduğu« propagandasıyla, Avrupa'nın travma geçiren orta sınıfları korku toplumuna dönüştürülmekte ve sosyal ihtilaflar etnisize edilerek, politik söylemlerinin aracı hâline getirilmektedir.

Sağ popülist söylemin kamuoyu tartışmalarının odağına oturması ve sağ popülist partilerin hükümet ortağı olabilmeleri, günümüz Avrupa'sında olağan durumdur, ki bu olağanlaşmanın süreklilik arz etmesi somut bir durum hâline gelmiştir. Çünkü henüz on yıl öncesinde ortalama diskursda ırkçı heyezan olarak nitelendirilerek, »demokratik konsensüs dışı« görülen sosyal ırkçı – sosyal darvinist söylemler, bugün yaygın medya, etabile partiler ve tanınmış şahsiyetlerce açık olarak »tartışılması meşru ve ampirik verilere dayanan bilimsel gerçekler« olarak lanse edilerek, hakim kamuoyu görüşü hâline getirilmeye çalışılmaktadır.



Bu açıdan sağ popülizmi ve seçim başarılarını salt belirli zaman penceresi içerisinde kabaran toplumsal kaymalar olarak görme yatkınlığı son derece yanıltıcıdır. Tam aksine, sağ popülizm egemen blok için bir egemenlik aracı hâline gelmiştir. Kapitalizmin devam eden »organik krizi« ve neoliberalizmin restore edilmesi çabaları, otoriter yönetimleri ve burjuva demokrasilerinin demokratiksizleştirilerek iinin boşaltılmasını gerekli kılmaktadır. Sağ popülizm bu tandasın bir aracıdır. Sanayileşmiş Batı toplumlarındaki açık-gizli ırkçılıklar, cinsiyetçilik, patriarkal ve paternalist devlet anlayışları, ayrımcılıklar ve refah şövenizmi, egemen iktidar ve mülkiyet ilişkileri üzerinde kurulu olduklarından, sorgulanması gereken sağ popülizmin basit ve radikal çözüm önerileri veya seçim başarıları değil, egemen iktidar ve mülkiyet ilişkileridir.

Okumakta olduğunuz bu çalışmada sağ popülizmin, neoliberal elitlerce bir egemenlik aracı olarak kullanıldığını ve Batı Avrupa burjuva demokrasilerinin, kendilerini var eden tüm değerleri yok ederek, otoriter yönetim ve demokratiksizleştirme tandasına girdiklerini kanıtlamaya çalışacağım. Ayrıca sağ popülizm ile sosyal yıkım politikaları, toplumun neoliberal dönüşümü ve dış politikanın militaristleştirilmesi arasındaki bağlantıyı göstermeye çabalayacağım.

Çalışmanın bütünselliğini sağlamak amacıyla »popülizm« tanımını açmanın, sağ popülizm ile neofaşizm ve aşırı sağ arasındaki farkları koymanın, liderliğin neden önemli olduğunu açıklamının ve sağ popülist parti ve hareketler arasındaki farklılıkları göstermenin önemli olduğunu düşünüyorum. İkinci bölümde ülke örneklerine değiniyoruz. Bu bölümde Jean-Yves Camus Fransa'daki, Hans van Heijningen ve Arjan Vliegenthardt Hollanda'daki, Daniel Zamora Belçika'daki, Carl Mars Finlandiya'daki, Witali Atanassow Ukranya'daki ve Dimosthenis Papadatos-Anagnostopoulos Yunanistan'daki gelişmeleri anlatıyorlar. Burada bu makaleleri çevirmeme izin veren »transform!« dergisine şükran borçlu olduğumu belirtmeliyim, çünkü bu ülke örnekleri çalışmayı tamamlayan bir katkı oldu. Son bölümde ise Avrupa'daki sağ popülist parti ve hareketlerin tek tek tarihleri, gelişimleri ve politikalarını içeren bir liste bulacaksınız. Bu bölümde başta Wikipedia sitesi olmak üzere, ilgili Almanca internet sitelerinden faydalandım.

Bu arada şunu da vurgulamalıyım: Avrupa ve Türkiye arasında benzerlikler görürseniz şaşırılmamalıyınız. Çünkü Türkiye de neoliberal dünyanın bir parçası, hatta neoliberalizmin ender bir laboratuvarıdır.

Çalışmada, sağ popülizme karşı nasıl bir mücadele verilmesi gerektiği biçiminde bir »akıl verme« girişiminde bulunmayacağım. Bu çalışma, okurun bilgilenmesi ve aydınlanmasına bir katkı sağlarsa, amacımı fazlasıyla yerine getirmiş olacaktır.

*Kassel, 2012 Ocak'ı*  
*Murat Çakır*

[1] Bkz: www.rosalux.de, Institut für Gesellschaftsanalyse, Thesen August 2011.



# BİRİNCİ BÖLÜM



MURAT ÇAKIR

## BİR FENOMEN OLARAK POPÜLİZM

Almanya'nın tanınmış sözlüğü Duden popülizmi, *»oportünizmce belirlenen, halka yakın, politik durumu dramatize ederek kitlelerin lütfunu (seçimlerle bağlantılı olarak) kazanmayı hedefleyen genellikle demagojik politika«* olarak tanımlamaktadır. Avrupa'nın siyasî arenasında popülizm tanımı, karşıt politikacıları *»halkı kişisel çıkarları için manipüle ve enstrümentalize etme«* iddiasıyla suçlamak için kullanılır oldu. Bu bağlantıda popülist politikacıların gerçekçi olmayan vaatlerde buldukları, salt kişisel kariyer hesaplarıyla ülkenin geleceğini tehlikeye attıkları ve politik hedeflerinin sürdürülebilirlikten yoksun oldukları suçlaması da kullanılmaktadır. Popülist olarak nitelendirilenler ise, *»yurttaşlara yakın olduklarını«* ve *»etabile siyasetin halkın gerçek sorunları ile ilgilenmediğini«* ileri sürmektedirler.[1]

Aslında *»halkçılık«* olarak da Türkçe'ye çevrilebilecek olan popülizm tanımı, 19. Yüzyıl'ın sonlarında büyük sermaye egemenliğine direnen bir ABD'li çiftçi hareketine dayanmaktadır. Çiftçi hareketi düşük kredi politikaları, ziraî kooperatifler ve katılımcı demokrasi talepleriyle mücadelesini başlatmış ve 1892'de Populist Party'nin [2] (Peoples Party olarak da tanınıyor) kurulmasına önyak olmuştu. Siyaset bilimcileri 19. Yüzyıl'ın ikinci yarısında çarlığa ve sanayi kapitalizmine karşı ziraî sosyalizmi savunan Rus Narodniki'lerini de popülist hareket olarak tanımlamaktadırlar.

Orta ve Doğu Avrupa'da özellikle 20. Yüzyıl'ın başlarında, genellikle faşizme yakın olan popülist köylü hareketleri görülürken, 1930'lu yıllarda Latinamerika'da, Brezilya'da *»yoksulların babası«* olarak tanımlanmış olan Getúlio Dornelles Vargas (1883-1954) veya Arjantin'de Juan Domingo Perón Sosa (1895-1974) gibi liderlerin öncülük yaptığı popülist hareketler güç kazanıyorlardı. Özellikle Vargas ve Perón Sosa içgöçün politik potansiyelini kullanmayı becerebilmişler ve paternalist bir anlayışla dağılım politikalarını, devlet müdahaleleriyle alt ve orta gelir gruplarının lehine yönlendirmişlerdi.

Popülizm, ABD ve Latinamerika'dan farklı olarak ancak 1980'li yıllarda Batı Avrupa'da siyasî hareket hâline dönüştü – ancak, yukarıda belirttiğim gibi, politik diskursta olumsuz bir tanımlama olarak kullanılmaya başlandı.

19. Yüzyıl ABD'sinin ve Latinamerika'sının popülist hareketleriyle, 20. Yüzyıl'ın

sonlarından itibaren yaygınlaşmaya başlayan Avrupa sağ popülist hareketleri arasındaki farklar, popülizmin bütünsel bir ideoloji olup olmadığı konusunda siyaset bilimi içerisinde tartışmalara yol açmaktadır. Gerçekten de popülizmin ve popülist hareketlerin çeşitliliği ve farklılıkları açık ve net bir bilimsel analiz yapmayı zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte siyaset bilimcilerinin tek tek kullandıkları popülizm tanımları – elbette kişinin politik sosyalizasyonlarının da etkisiyle – güncel gelişmelerle belirlendiğinden, popülizm analitik kategori olarak tartışmalı bir tanım olarak kalmaya devam etmektedir.

Tartışmaları çetrefilleştiren bir başka nokta ise, popülizmi politik »sol« ve politik »sağ« çerçevesinde ele alarak, »sol« ve »sağ«ın eşitlendirilmeye çalışılmasıdır. Politik solun parlamento ve parlamento dışı mücadelelerinde, bilhassa seçim dönemlerinde halk kitleleri arasında popüler olan konuları söylemine taşıması, hatta radikal solun kimi gruplarının ajitasyonu kolaylaştırma pragmatizmi kaygısıyla, basit resimler ve yüzeysel/sloganvari çözüm önerileriyle halk kitlelerine ulaşmaya çalıştıkları, şüphe götürmez bir gerçek. Ancak solun, toplumsal ve politik yelpazedeki tüm çeşitliliği ile dayandığı ideolojik altyapının, basitleştirici ve manipülatif/demagojik sağ popülist söylemle aynı olduğunu savunmanın pek bilimsel bir tarafının olduğu kanısında değilim. Gerçi solun, 19. Yüzyıl ABD'sinde veya Perón Sosa Arjantin'indeki gibi, veyahutta güncel bir örnek olan Hugo Rafael Chávez'in Venezüela'sında olduğu gibi, »popülist« olmakla eleştirilen politikalara başvuruyor olması, kuşkusuz irdelenmeye değer bir konudur. Ama çalışmanın bütünselliğinin bozulmaması kaygısıyla burada bölüm olarak ele alınmamıştır.

Alman siyaset biliminde popülizm hakkında önemli bir külliyat yaratılmış olmasına rağmen, popülizmin bir ideoloji olmaktan çok »politik sendrom« mü yoksa »siyaset stili« mi olduğu konusunda çeşitli görüşler mevcuttur. [3] Ancak siyaset bilimi enstitüleri, üniversiteler ve kamuoyundaki tartışmalarda bilhassa muhafazakâr vakıf ve bilim insanlarının tezlerinin yaygınlaştırılmaya çalışıldığı fazlasıyla göze batmaktadır. Bir karşılaştırma yapılacak olursa, bu çalışmada savunduğum tezin sağ popülizmi soldan okuma çabası olduğu ve dostum Joachim Bischoff gibi, kendisini solda konumlandıran siyaset bilimcilerinin görüşleriyle örtüştüğü görülecektir.

Farklı tanımlamalara rağmen, hemen herkes popülizmin üç ana konuyu siyasetinin merkezine yerleştirdiği konusunda hemfikir: Bunların başında Avrupa toplumlarının çok etnili ve çok renkli yapılara dönüşmesinin eleştirisi gelmekte. Burada ilgi çeken bir nokta ise, sağ popülizmin izafen homojen sayılabilecek bir nüfus yapısına sahip ve »yerlilerden« farklılık gösteren göçmen gruplarının hemen hemen hiç olmadığı bölge, kent ve kasabalarda, sanayileşmiş merkezler ve metropollerdekinden daha fazla taraftar buluyor olmasıdır. Hem görece refahın ortalamanın üzerinde olan bölgelerde, hem de göçmen oranı az, ama bölgesel istihdam sorunu yaşanan bölgelerde – ki bu bir çelişki değil – refah şövenizminin ve sağ popülist söylem yatkinliğinin öne çıktığı görülmektedir.

Toplumun »homojen yapısının bozulduğu« iddiası üzerine kurgulanan sağ popülist söylem, bilhassa müslüman göçmenlerin (örn. Almanya'da Türkiye ve Kürt kö-

kenliler, Fransa'da Cezayir asıllılar veya Hollanda'da Faslılar gibi) kökenleri, dinî inançları ve kültürleri nedeniyle »çoğunluk toplumu ile bütünleşme yetisine sahip olmadıklarını« iddia etmekte, göçmen sayısı ile kentlerdeki kriminalite oranlarının artması arasında »birebir bağlantı olduğunu« ileri sürmekte ve dolayısıyla göçmenlerin varlığının »iç güvenliği tehdit ettiği« telkininde bulunmakta ve en başta »işsiz, sosyal yardım alan ve suç işlemiş olan yabancıların hemen yurtdışı edilmesi« talep edilerek, çoğunluk toplumlarının farklı muhitlerinde taraftar bulabilmektedir. Yapılan araştırmalar [4] bu söylemlerin, salt yaşlı insanlar tarafından değil, akademikerler, işçiler, ev kadınları ve gençler tarafından da ifade edildiğini göstermekte.

İkinci temel konu olarak küreselleşme sorunu tematize edilmektedir. Burada başta Almanya olmak üzere bir dizi ülkede Avro'nun ortak para birimi hâline getirilmesi, AB'nin genişlemesi (»Dünyayı biz doyuramayız«) ve uluslararası tekellerin siyasi güçleri eleştirilmektedir. Avro'nun ortak para birimi olması, Avrupa'nın çeperinde borç krizine saplanan Yunanistan veya İspanya gibi ülkelerin borçlarını »Alman halkı ödemek zorunda bırakılıyor« propagandasına temel oluşturmaktadır. 2011 Eylül sonunda Almanya'nın dayatmasıyla kararlaştırılan ve basının bildirdiğine göre toplam 700 milyar Avro'luk bir bütçeye sahip olacak Avrupa Malî Stabilizasyon Fonu, sağ popülizmin en önemli hedefi hâline gelmiş durumda. »Borçlarını ödeyemiyorsa, iflaslarını ilân etsinler« talebiyle kamuoyu önüne çıkan sağ popülistler, çözüm önerisi olarak »borçlu ülkeler egemenliklerini alacaklı ülkelere devretsin« talebini de ileri sürmekte, ki bu talepleri liberal ve muhafazakâr hükümetler ile yaygın basın tarafından da »borçlu ülkeler bütçe egemenliklerini AB kurumlarına devretmelidirler« biçiminde açık olarak savunulmaktadır.

Sağ popülizm hem AB'nin (kendi) ulusal parlamentolarının yasa koyuculuğunu kısıtlamasını reddetmekte, hem de AB Genişleme Politikası'nı şiddetle eleştirmektedirler. Buradaki eleştiri özellikle Doğu Avrupa ülkelerinin ve Güneydoğu Avrupa'nın Bulgaristan ve Romanya gibi yoksul ülkelerinin AB üyesi yapılmalarına yönelmektedir. Getirilen temel eleştiri ise »Slav ırkları / Doğu Avrupalılar ucuz işgüçleri ile istihdam piyasalarımızı altüst edecek, zanaatkâr hizmetleri düşük tekliflerle zanaat sektörümüzü iflasa sürükleyecek ve kriminalite artacak« biçimindedir.

Küreselleşmenin bir taraftan homojen toplum yapısını bozarak insanları kimlik krizine soktuğunu, diğer taraftan da ulusal devletin altını oyduğunu iddia eden sağ popülizm, uluslararası tekellerin iktisat ve siyaset üzerindeki etkin rollerini de milliyetçi bir temelde eleştirmektedir. Burada da »kendi ulusal şirketlerimiz zor duruma düşürülüyor« ve »hükümetlerimiz yabancı bankacıların kontrolü altında« telkini yapılmaktadır.

AB bütünleşme ve küreselleşme süreçleri Avrupa toplumlarının önemli bir kesimi üzerinde olumsuz etki yaratarak sağ popülist parti ve hareketlerin seçmen tabanını genişletiyor. Orta katmanların üst kesimleri neoliberal politikalarla yönlendirilen bu süreçlerden gelirlerinin artması (bilhassa giderek üst limiti daha da indirilen gelir vergisi sonucunda net gelirlerinin artması) ve yaşam standartlarının daha iyileşmesi biçiminde faydalanır ve bu nedenle AB'nin genişlemesinden ve küreselleşmeden

yana tavır koyarlarken, orta katmanların alt kesimleri ve düşük gelirliler, fabrikaların başka ülkelere taşınmaları, AB içi işgöçü üzerinden istihdam piyasalarında yeni »rakiplerin« çıkması ve sosyal devlet hizmetlerindeki erozyon nedeniyle AB bütünleşme ve küreselleşme süreçlerini ağır bir tehdit olarak algılamakta ve karşı çıkmaktadırlar. Liberal, muhafazakâr ve sosyaldemokrat partilerin AB'nin genişlemesinden ve küreselleşmeden yana politikaları savunmaları, geleneksel olarak bu partilere oy veren seçmenleri hayal kırıklığına uğrattırıyor ve Avrupa solunun AB ve küreselleşme konusunda tutarsız politikaları nedeniyle alternatif sunamamasından, bu kesimler sağ popülizmin oy deposu hâline gelmektedirler.

Üçüncü temel konu da etabile siyasete halk kitlelerinin güvensizliğidir: Sorumlu politikacı ve elitlerin haber konusu olan skandalları, kişisel kariyer hesapları uğruna işledikleri »ahlâkî« suçları, ayyuka çıkan sayısız yolsuzluk olayı, tekellerin ve varlıkların maddî desteğini almaya devam eden partiler ve hükümetteki görevi biter bitmez soluğu uluslararası bir veya birden fazla şirketin yönetim kurullarında alan politikacılar, [5] halkın siyasete olan güvensizliğinin artmasına neden oluyorlar. Bu güvensizlik hem bir çok seçmenin politik resignasyona çekilerek, seçimlere katılım oranlarının aşırı derecede düşmesine neden oluyor, hem de seçmenleri alternatif politik temsilci arayışlarına itiyor. Sağ popülizm bu noktada »Law-and-Order« politikaları, hükümetlere yönelik eleştirileri, skandalları dramatize ederek »devlet elden gidiyor« propagandası ve ortalama Avrupalının ruhunu okşayan »temiz, düzenli, çalışkan, geleneklere ve değerlere saygılı, halkın dilini konuşan politikacı« resmini kullanarak, kendisini gerçek alternatif olarak sunmaya çalışıyor.

Bu üç temel konuyu, Avrupa'nın, istisnasız bütün sağ popülist parti ve hareketlerinde bulmak olanaklı. Farklılık sadece bölgesel ve/veya ulusal kontekste mevcut. Her ne kadar ortak bir ideolojik temel olmadığı vurgulansa da, bu üç temel konu sağ popülizmin, daha doğru bir deyimle, Avrupa sağ popülizminin politik programının taşıyıcı iskeletini ve çerçevesini oluşturmaktadır.

Sağ popülizmin bir diğer özelliği de, politik programını bu iskelet üzerine kurarken, Batı Avrupa solunun ve kısmen geleneksel muhafazakâr kesimlerin, hıristiyan inancı temelinde savundukları bazı değerlere vurgu yapması ve onları savunuyor gözükmesidir. Jean-Yves Camus bunu Geert Wilders örneğinde şöyle açıklıyor: [6] »Wilders'in Hollanda'daki antiislam ajandası hoşgörü, cinsiyet eşitliği (ve cinsel özgürlük) ile bireysel, ticarî ve kişisel özgürlüklere vurgu yaparak, sekülerizm gibi kazanımları Avrupa toplumları adına koruma talebi üzerine kurulu. Yeni popülist sağın kimlik konsepti, politik ulus kategorisine veda etti ve belirli bir bölgede etnik ve kültürel homojenliğe sahip bir halkın oluşturduğu »vatan« [veya yurt]a vurgu yapıyor. Irkçılığı ise hiyerarşici değil, farklılık üzerine kurgulanıyor«.

Özellikle Geert Wilders örneğinde cinsiyet eşitliği ve cinsel özgürlük gibi kavramların, »İslamın demokrasi ve Batı değerleri ile uyumsuzluğunu« gerekçelendirmek için kullanıldığını ve Avrupa solunun homofobiye karşı geliştirdiği yanıtların sağ popülist söylem içerisine alındığını gözlemlemek olanaklı.



Bu sadece Hollanda için geçerli değil.

Almanya’da da yaygın medya ve toplumsal Mainstream insan haklarını, daha doğrusu heteroseksüel kadınların ve erkek hemcinsellerin haklarını, »müslüman göçmenlerin geriliğini« kanıtlamak için sıkça kullanılmaktadır. Bu haklar, çağdaşlık ve aydınlanmanın, hatta medeniliğin turnusol kâğıdı hâline getirilerek, [7] İslam düşmanlığına temel oluşturmaktadır. İran’da gaylerin asılması, Afganistan’da kadınların taşlanarak idam edilmeleri, Kürdistan’da zorunlu evlilikler veya İstanbul’da »namus« cinayetine kurban giden bir gay (kabul edilemez bu gerçekleri küçümsemek anlamında sıralamıyorum), müslümanların ve dolayısıyla İslam’ın a priori »Avrupa değerleriyle uyumayan yabancı unsurlar« olarak gösterilmeleri için enstrümentalize edilmektedirler. Toplum merkezine yerleşik olan bu yaklaşım sağ popülizm tarafından körüklenmekte ve »biz halkın düşündüklerini söylüyoruz« propagandasına alet edilmektedirler.

#### SAĞ POPÜLİZMİN SİYASET KONULARI VE STRATEJİLERİ

Kısaca toparlayacak olursak, Avrupa’daki sağ popülist parti ve hareketler, bölge ve ülke farklılıklarından doğan farklılara rağmen, şu ortak konuları siyasetlerinin çerçevesi hâline getirmektedirler:

- AB’nin reddedilmesi (»Avrupa’ya evet, AB’ne hayır«)
- Milliyetçi hükümler talepleri / etnik-kültürel homojen ulus veya etni yapısının savunulması
- »Hıristiyan-Yahudi Avrupa kültürünün« İslama karşı korunması / Türkiye’nin AB üyeliğinin reddedilmesi
- Muhafazakâr-tutucu aile tasavvurları / »insan = Alman (Fransız, Hollandalı, Belçikalı v.s.), erkek, heteroseksüel, beyaz, sağlıklı, katolik/protestan, üretken« konstrüksiyonu / İslam ülkelerinde kadın ve homoseksüel haklarının savunulmasına rağmen, Avrupa’da homofobi
- Göç ve kriminalitenin birbirine bağlanması / Suça ve suçluya karşı »Sıfır-Tolerans-Politikası«, iç politikada sert ve yaptırımcı tedbirler
- Refah şövenizmi / Devletin göçmenlere ve yoksullara (sosyal yardıma muhtaç olanlara) karşı yaptırımcı tedbirler alması
- Neoliberal iktisat politikaları ile birlikte, küçük ve orta ölçekli işletmeler için teşvik talepleri
- Basit, ama radikal çözümler / Komplo teorileri.

Siyasî söylemini bu konu başlıkları çerçevesinde kurgulayan sağ popülizm, stratejilerini var olan krizler üzerine örmektedir. Bu çerçevede üç temel krizi ele almak olanaklıdır:

Dağılım ve zenginliklere / hizmetlere ulaşım krizi: Sağ popülizmin bu alandaki stratejisi banal ve bir o kadar basittir – sosyal sorun, ulusal sorun hâline getirilmekte ve işsizler, yoksullar, (müslüman) göçmenler »sosyal parazitler«, »sosyal kasalarımızı talan edenler«, »bize ait olmayanlar« veya »tembel asalaklar« biçiminde stigmatize edilerek, toplumsal ve iktisadî sorunların günah keçisi hâline getirilmektedirler.

Siyasetin temsiliyet krizi: Burjuva demokrasisinin kurumları ve etabile partileri ile elitler, toplumsal ve iktisadî sorunları »*kendi çıkarlarını korumak amacıyla*« derinleş-tiren aktörler olarak sunulmakta ve meşruiyetleri sorgulanmaktadır. »*Çalışkan halk*« ve »*sessiz çoğunluk*« ile »*iktidar aşığı, yolsuzluklara bulaşmış politikacıların*« çıkarları-nın bir olmadığı, »*halkın gerçek duygularını*« kendilerinin temsil ettiği savunulmak-ta ve doğrudan demokrasi, halk oylamaları gibi yurttaş katılımının güçlendirilmesi talep edilmektedir.

Kimlik krizi: Özellikle küreselleşme sürecinin mağdurlarına yönelik olan strateji, »yabancı unsurlardan arındırılması gereken« ulusal / etnik (ülkeye göre bölgesel) kimlik özel bir kültür değeri üzerine kurgulanmaktadır. Bu nedenle çok etnili top-lum yapısına karşı çıkılmakta ve yerli halk çok etnili toplumun »mağduru« hâline indirgenerek, İslam karşıtı söyleme başvurulmaktadır, ki bu duygusallaştırma sağ popülizmin taraftarlarını / seçmenlerini politize eden en etkin strateji hâline gel-miştir.

Avrupa'daki sağ popülist parti ve hareketlerin hepsine ortak olan bu konu ve stra-tejilere rağmen, özellikle Batı ve Doğu Avrupa'daki parti ve hareketler arasında be-lirgin farklılıklar da mevcuttur. Batı'daki sağ popülistler söylemlerinde kendilerini »demokratlar« olarak tanıtır, liberal ve muhafazakâr partiler arasında bir mentese rolü oynadıklarını savunmaya çalışırken, Doğu Avrupa'daki sağ popülistleri neo-faşist olarak da nitelendirmek olanaklıdır. (bilhassa Bulgaristan'daki Ataka Partisi, Polonya'daki Leh Aileler Ligi veya Macaristan'daki Jobbik gibi). Doğu Avrupa'nın son derece antisemitik ve ırkçı pozisyonlara sahip olan sağ popülistleri, Batı Avrupa'dan farklı olarak seçmenlerini orta katmanların geniş kesimleri arasında bulmaktadır-lar. Gerçi daha sonraki bölümde bazı ülke örneklerine değineceğiz, ama burada Doğu Avrupa'daki sağ popülistlerin devlet sosyalizmi döneminde »güvenceli« olan, ama kapitalist dönüşümün »mağdurları« hâline gelen geniş bir kesimin desteğini aldıklarını vurgulamak gerekiyor.

Yeri gelmişken sağ popülizm ile neofaşist / neonazi parti ve hareketler arasındaki farka değinmek gerekli. Sağ popülizmi, neofaşizmden / neonazizmden ayırt eden tipik fark, kendine ait bir devlet ve toplum konseptinin olmamasıdır. Sağ popülizm – neofaşizme / neonazizme hayli yakın durarak – burjuva demokrasisinin belirli emarelerini eleştirmekte ve bu çerçevede kamuoyu yaratmaya çalışmaktadır. Sağ popülizm bu bağlamda sistem içi ve konformisttir.

Neofaşizm / neonazizm ise sistemi reddetmekte, kısmen antikapitalist söylemi kul-lanmakta ve burjuva liberalizmi ile demokratik hukuk devletine dayalı parlamenter demokrasiyi, »arî ırkın egemenliğini engelleyen sapkınlık« olarak yıkmayı hedefle-mektedir. Siyasetinin merkezinde, arî ırk anlayışına dayanan, ırkçı bir milliyetçilik, tüm diğer değer ve hakların üstünde duran bir değer ve düzen ilkesi olarak yüksel-mektedir.

Sağ popülizm ile neofaşist / neonazi parti ve hareketleri arasındaki bu temel fark-lılık, Almanya siyaset biliminde (Hannover Üniversitesi'nden Sven Schönfelder'in

tanımladığı) üç parti ve hareket tipi üzerinde hemfikir olunmasına neden olmuştur. Bu parti ve hareket tiplerini şöyle sıralayabiliriz:

Birinci tip: İlimli milliyetçi, yabancı düşmanı, sistem içi ve konformist parti ve hareketler. Liberal ve muhafazakâr partilerle koalisyonlara açık ve neofaşist / neonazi parti ve hareketlerle işbirliğine kapalı (İsviçre'nin Halk Partisi SVP, Hollanda'da Geert Wilders veya Danimarka'nın Danks Folkeparti'si gibi).

İkinci tip: Milliyetçi, ırkçı. Sisteme eleştirel yaklaşan, birinci tip parti ve hareketlere mesafe koyan parti ve hareketler (Fransa'da Front National, Belçika'da Vlaams Belang, İtalya'da Lega Nord veya Avusturya'da FPÖ ve BZÖ gibi).

Üçüncü tip: Neofaşist ve neonazi parti ve hareketler. Sistem karşıtları. Birinci tip parti ve hareketlerle her türlü işbirliğine kapalı (Macaristan'da Jobbik, İtalya'da Forza Nuova, Britanya'da BNP veya Almanya'da NPD gibi).

#### SAĞ POPÜLİZMİN SEÇMEN PROFİLİ

Sağ popülist parti ve hareketlerin en önemli özelliklerinden birisi, çoğunluk toplumu içerisinde »protesto« yatkinlığı olan kesimleri harekete geçirebilmesidir. »Yukarıdakilere yanlış yolda olduklarını hatırlatma«, »politikacıları şoke etme« veya »akıllarını başlarına toplasınlar« gibi gerekçelerle etabile partileri uyarma hedefli »protesto oyu« verme yatkinlığı, genellikle seçmen nezdinde, Avrupa Parlamentosu Seçimleri gibi, »önemsiz« görülen seçimlerde daha çok ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde ulusal ve bölge/eyalet parlamentoları seçimlerinde de sıkça görülmeye başlayan »protesto oyları« etabile partilerin, daha doğrusu farklı toplumsal kesimler içerisinde taraftarı olması nedeniyle siyaset bilimine »halk partileri« olarak tanımlanan siyasî formasyonların küçümsenemeyecek derecede oy kaybetmelerine neden olmaktadır. Bununla birlikte, etabile partilerin uyguladıkları politikardan rahatsız olan önemli bir seçmen kitlesinin bilhassa yerel yönetim ve Belediye Başkanlığı Seçimlerine katılmamaları nedeniyle, kayıtlı seçmen sayısına göre düşük olan »protesto oyları« iki hanelik oranlara dönüşerek, (genellikle) seçim barajı olmayan yerel parlamento / belediye meclisleri yelpazelerinin kalıcı olarak değişmesine de yol açabilmektedirler. Örneğin Almanya'nın kimi kentinde belediye seçimlerine katılım oranı yüzde 20lere kadar düştüğünden, sadece sağ popülist parti ve hareketler değil, NPD veya DVU (Alman Halk Birliği) gibi neonazi partileri de meclislerde grup kurabilecek güçte yer alabilmektedirler.

Yapılan araştırmalar, sağ popülist parti ve hareketlerin özellikle uzun yıllar boyunca çok partili koalisyonların iktidarda olduğu ve bireyselleşme ile ekonomik değişim süreçlerinin geleneksel yaşam biçimlerini ve koşullarını – aile, muhit, din veya klasik anne rolü gibi – dağıttığı sanayileşmiş ülkelerde daha başarılı olduklarını göstermekte (Almanya burada bir istisnadır, ama ona daha sonra değineceğiz). AB bütünleşme ve küreselleşme süreçlerinin giderek daha hızlı bir biçimde ulus devletlere hükümlerini kaybettirmesine ve ulusal parlamentoların işlevsizleştirilmelerine karşı direnç göstermeyen, hatta bu süreçleri destekleyen etabile partilerin,

geleneksel yaşam biçimleri ve koşullarının değişimine («halkın» beklediği) gerekli yanıtı vermeyişleri, siyaset bilimi tarafından »parti ve siyaset duyarsızlığına« yol açan bir faktör olarak tanımlanmaktadır.

Siyasete olan duyarsızlık, korkular, gelecek perspektifsizliği, sosyal devlet erozyonu ve yalnız kalma duygusuyla birleşince, antilibertar yaklaşımlar, ırkçı önyargılar ve milliyetçi »biz« duygusunun yaygınlaşmasını tetiklemektedir. Bu durumda kendilerini »halkın çıkarlarının gerçek temsilcileri« ve »toplumumuzun ve kültürümüzün yok edilmesini engelleyecek tek güç« olarak lanse eden sağ popülizmin kitlelere ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Tim Spier [8] bu nedenle sağ popülizmin mesajlarının »ekonomik, kültürel ve politik küreselleşmenin sonuçlarından olumsuz etkilenen ve politik hoşnutsuzluğun, statü korkularının, maddî sıkıntı ile yönsüzlük ve kimliksizliğin yaygın olduğu »modernleşme kaybedenleri« arasında yer edindiğini« vurguluyor. Almanya'nın tanınmış araştırmacısı Wilhelm Heitmeyer'in de yıllardan beri tespit ettiği gibi, kendi çıkarlarını temsil edecek örgüt kurma yeteneğinden yoksun olan bu, son derece heterojen grup, ki aralarında kalifiyesi düşük genç erkek sanayi işçisinden, dükkân sahibi veya zanaatkâr gibi varoluşlarını tehdit altında gören geleneksel orta katman mensuplarına kadar bir çok insan bulunmaktadır, sağ popülizmin seçmen rezervuarını oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar, güvencesiz iş ilişkilerinde olan ve kendi yaşam koşullarından hoşnutsuz olanlar arasında da yüksek oranda sağ popülist seçmen olduğunu göstermektedir. Buna karşın memurlar ve kamu çalışanları arasında sağ popülizme oy verenlerin oranı en düşük olarak tespit edilmiştir.

Bu açıdan sağ popülizmin (ve kısmen neofaşistlerin / neonazilerin) sadece »modernleşme kaybedenleri« arasında değil, tehdit altında olduğunu hisseden refah şövenisti orta katmanlar ve yaşam ve çalışma koşullarındaki kötüleşmelere »yabancıların« yol açtığını düşünen kalifiye işçiler arasında da seçmen bulduğunu söylemek olanaklıdır. Özellikle hayal kırıklığına uğramış (ve eski sosyal devleti özleyen) sosyaldemokrat seçmen arasında sağ popülizme kayanların oranı hayli yüksek görülmektedir.

Refah şövenizmi, sağ popülizmin seçim başarılarının anahtarlarından ve egemen politikalarla da körüklenmektedir. Bilhassa muhafazakâr ve liberal partilerin, göçmenlerin varlığının ekonomik ve malî sorunların artmasıyla hiçbir âlâkası olmadığı defalarca bilimsel olarak kanıtlanmış olmasına rağmen, neoliberal hedeflerin gerçekleştirilmesi için kullandıkları »yabancılar sosyal devleti kötüye kullanıyorlar« propagandası, refah şövenizmini körükleyen etkin bir faktör hâline gelmiştir.

Avrupa çapında bakıldığında, sağ popülizmin seçmenlerini iki temel grubun oluşturduğu gözlemlenebilir: bir grubu küçük burjuva orta katmanlar iken, diğer grupta geleneksel sol partiler tarafından temsil edilmediklerini düşünen alt katmanlardır, ki burada kalifiyesiz genç erkek işçiler çoğunluktadır. Zaten sağ popülist parti ve hareketlerin yönetimlerinde de kadınlar çok düşük bir oranda temsil edilmektedirler.

Kimi siyaset bilimci, işçi sınıfı içerisindeki sağ popülizm yatkinliğini («alt katmanların otoratizmi») geleneksel sosyalist ve komünist partilerin devletçi ve müdahaleci

politikaları ile bağlantılı hâle getirmektedir. Gerçekten de bu, pek yabana atılacak bir düşünce değil. Sosyalist ve komünist partilerin (bazılarında hâlen var olan) paternalist devlet anlayışının Avrupa işçi sınıfı ve sendikal hareketini özgürlükler alanında olumsuz etkilediği sol-sosyalist akımlar arasında da ifade edilmektedir. Kanımca işçi sınıfı içerisinde sağ popülizm yatkinliğinin temel nedenlerinden birisi, Avrupa işçi sınıfı kurumlarının ve değerlerinin bireyselleşme ve parçalanma süreçleri nedeniyle uğradığı erozyondur. Örneğin aynı fabrikada (Almanya'daki Volkswagen, Mercedes veya Opel gibi otomotiv tekellerini örnek alabiliriz) sendikaların da onayı ile 5 veya 6 farklı toplu iş sözleşmesi çerçevesinde, aynı işi yapıp farklı ücret ve çalışma koşullarına göre çalıştırılan işçilerin, uluslararası işçi sınıfı dayanışmasını düşünmedikleri ortada. Sendika yönetimlerinin fabrikalarda sadece çekirdek kadroya, yani salt kendi üyelerine ağırlık vermeleri ve çekirdek kadro dışındaki çalışanlar ile kiralık işçiler gibi daha az güvenceli grupların çıkarlarını »masraf faktörünü artıran yan iş« olarak algılamaları, sınıf içi parçalanmaları derinleştirmiş ve dolaylı olarak sağ popülizmin işçi sınıfı içerisinde yer edinmesine olanak yaratmıştır.

Avrupa işçi sınıfı içerisinde sağ popülizm yatkinliği konusunda başka bir örnek de Britanya'dan verilebilir. 2009 Şubat'ında 11 petrol rafinerisi ve enerji santralinde üçbini aşkın işçi greve gitmişti. Grevin gerekçesi, Lincolnshire Dükalığı'nda Fransız Total tekeline ait bir kükürt arındırma tesisi inşaatında 400 İtalyan ve Portekiz işçisinin (»daha ucuzlar«) çalıştırılması kararıydı. Greve giden işçiler, bu işçilerin daha düşük ücretler ve daha kötü koşullarda çalıştırılmasına karşı çıkmıyor, »Britanya'daki işyerlerinin Britanyalılara« verilmesini istiyorlardı. Daha sonraları Kuzey İrlanda, Wales ve İskoçya'da da aynı taleple dayanışma grevleri gerçekleştirilmişti. Sonuçta işçiler 2007'de Britanya Başbakanı Gordon Brown'un yaptığı »Britanya'daki işyerlerinin Britanyalılara verilmesini sağlayacağız« açıklamasını ciddiye almışlar ve sendika yönetimlerinde de destek bulmuşlardı.

Sonuç itibariyle sağ popülizmin seçmen tabanının genişlemesinin, sadece neoliberal politikaların uygulanmasıyla değil, sosyaldemokrasinin neoliberal cepheye geçmesi ve Avrupa sendikal hareketinin sosyaldemokrasiyi takip etmesiyle de bağlantılı olduğunu tespit etmek olanaklıdır.

#### NEOLİBERAL PROJENİN SONUCU OLARAK SAĞ POPÜLİZM

Sağ popülizm ile neofaşizm / neonazizm arasındaki belirgin farklılıklar, Almanya siyaset biliminde, sağ popülizmin etabile liberal ve muhafazakâr partiler tarafından asimile edilebilecek »ılımlılıkta« bir sağ tandans olduğu görüşüne neden olmakta. Bu tanımlama çerçevesinde de, popülizmin bir siyaset ve hükümet etme »stili« olarak, »farklı kişiler, partiler veya koalisyonlar tarafından uygulanabileceği« iddia edilerek, »sağ« ve »sol popülizmin« benzer oldukları sonucuna varılıyor.

Joachim Bischoff, Klaus Dörre ve Gerd Wiegel gibi ben de bu görüşe katılmıyorum. Elbette kimi radikal sol akımlar ajistasyonlarında halkta yaygın olan protesto eğilimini teşvik etmekte, basitleştirici söylemleri veya »yolsuzluğa bulaşmış elitler« iddiasını kullanmaktadırlar. Ancak solun, sınıfları ve katmanları toplum topoğrafisinin

temel kategorileri olarak ele alan ana akımlarının – ister devrimci, isterse reformist olsun – dünya görüşleri ve siyasî hedeflerinin, homojen bir ırk / ulus / etni tasavvuru üzerine kurulu ve kitle manipülasyonunu amaçlayan bir söylem ile aynı olduğunu savunmak için bilimi hayli eğmek gerekmektedir. Sağ popülizm, neofaşizm / neonazizmle tüm farklılıklarına rağmen, radikal sağın özgün bir biçimidir. Sağ popülizm, şiddeti siyasî hedeflerinin aracı olarak kullanılmayarak veya kullanma tehditinde bulunmayarak, neofaşist / neonazi parti ve hareketlerin aksine kendini modernize etmiş, programatik olarak yenilemiş ve (bilhassa Çekirdek Avrupa ülkelerinde) nasyonsosyalizmi reddeden bir radikal sağ akım olarak nitelendirilmelidir.

Sol Partili siyaset bilimci Christoph Butterwegge (Köln), sağ popülizmin Avrupa toplumlarındaki etkilerinin artmasını öncelikli olarak sosyal sorunun derinleşen krizine dayandırıyor. Butterwegge, toplumun geniş kesimlerinin algısında sosyal sorunun değersizleşmesi, sağ popülizmi geliştiren »zihinsel gübre« olarak tanımlamakta ve dört tandasa dikkat çekmektedir: [9]

*»Birinci tandans, sosyal sorunun ekonomileştirilmesidir. Yaşamın her alanı, kültür, eğitim, öğrenim, boş zamanlar ve sosyal alt yapı, piyasa örneğine göre yeniden düzenlenmektedir. Artık sosyal olan demek, hümanist temel tahayyüller veya hıristiyan kardeş sevgisine göre yoksullarla, hor görülenlerle veya engeli olan insanlarla ve onların sorunlarıyla ilgilenmek, ahlâkî yükümlülükleri ve etik normları yerine getirmek anlamını taşımıyor. Sosyal olan daha çok neoliberal Zeitgeist tarafından ele geçirilmiş ve rekabet, kâr hırsı ve iktisadî etkinlik anlayışınca belirlenmektedir.*

*İkincisi, sosyal sorunun kültüralizasyonu gerçekleşmektedir. Uzun bir zamandan bu yana devlet, iktisat ve toplum üzerine konuşulduğunda, bakış açısının merkezine maddî çıkarlar veya çıkar çelişkileri değil, kültürel kimlik oturtulmaktadır. Sosyal sorunun kültüralizasyonu, topluma ait olmayı, ortak çıkarları olan herhangi bir sınıfa, katmana veya gruba ait olma (ve bu nedenle, bence bilinçlerine çıkardıklarında yüksek derecede dayanışmayı realize edecek olanlar) üzerinden tanımlamamakta, aksine daha çok kültürel birlikler, yani ortak dil, din ve gelenekler sorulmaktadır. İşte bu, böylesi bir gelişmeye karşı direncin çok zor ifade edilmesinin ve örgütlenilenememesinin nedenidir.*

*Üçüncüsü, sosyal sorun etnikleştirilmektedir. Ekonomik rekabet »mevkiî yerinin güvence altına alınması« çerçevesinde ne denli sertleştikçe, farklı kökenden insanlar arasındaki kültürel farklar o denli öne çıkarılmakta ve sosyal transferlerde rakip olanlara karşı o denli sınırlama kriteri olarak kullanılmaktadır. Alışlagelmiş refah devleti olmak istemeyen bir »ulusal rekabet devleti« etnikleştirme süreçlerinin temelini oluşturmaktadır. Bunun iki yanı var: »ötekinin« stigmatize edilmesinin yanı sıra, daha öteye giden hedefleri takip eden »kendini« daha güçlü konturlamakta ve ulusal »halk birliğini« kurmaktadır. Böylesi tahayyülleri kitle bilincine yerleştiren slogan, aynı »yabancılar dışarı« gibi »önce Almanlar« sloganıdır.*

*Dördüncü tandans, sosyal sorunun biyolojizasyonudur. Günümüzde toplumsal olan hareket biçimleri giderek daha fazla bir biçimde genler üzerinden açıklan-*

*maktadır. Burada demografi diskursu, yani toplumun yaş yapınının üzerine yürütülen tartışmalar ve yazılar merkezî rol oynamaktadır. Demografik değişimle human biyoloji toplum siyasetinin merkezine oturmakta ve sanki doğa kanunuy-muş gibi emekli aylıklarının yüksekliği ve sosyal yardımların neye göre belirlene-ceğine karar vermektedir. Medyada giderek yaygın bir biçimde yer alan ve nüfus tahminlerini birer felaket senaryosu gibi veren haberleri okuyanlar, neonazilerin ve aşırı sağın »Alman ulusu yok olabilir« (ve bu şekilde göç eden müslümanlara direnç göstermeden memleketi teslim edebilir) korkusunun, toplum merkezine yer-leşmiş olduğunu tespit edebilirler.«*

Butterwegge'nin bu tespitlerine katılmamak mümkün değil. Butterwegge, sağ po-pülizmin beslendiği temel tandansları çok iyi açıklıyor, ama bu tandansların arka planına yeterince değinmiyor. Asıl önemli olan bu arka plandır. Çünkü, nasıl Almanya'da nüfus tahminlerinin felaket senaryosu olarak aktarılmasının arkasın-da sosyal güvenlik sistemlerinin sigorta tekelleri üzerinden kapitalist sermaye bi-rikimine teslim edilmesi ve özelleştirme hedefleri gibi maddî nedenler duruyorsa, sosyal sorunun ekonomikleştirilmesinin, kültüralizasyonunun, etnikleştirilmesinin ve biyolojizasyonunun arka planında neoliberal projenin durduğunu tespit etmek gerekiyor.

Fazla değil, bundan 20 yıl öncesinde »demokratik konsensüsün« dışında görülen bütün iddia ve söylemlerin, bugün etabile siyaset, bilim ve medya tarafından »anla-sılabilir, ampirik veriler« olarak lanse edilmelerinin, yoksulların ve göçmenlerin dı-şındalanan (Exklusion) nüfus hâline getirilmelerinin olağanlaştırılmasının nasıl bir süreç sonunda gerçekleştiğini görmek için, geriye kısaca bir bakmak yeterli.

Kapitalizmin 1970li yıllardaki krizi, özellikle Avrupa'daki değişim süreçlerini tetikle-di. İki kutuplu dünyanın sınır ülkesi olan Almanya'da, bir tarafta Ren-Kapitalizmi'nin temelleri sarsılırken, diğer tarafta da 1968 öğrenci hareketinin mücadeleleriyle baş-layan liberter paradigma hedefe konuldu. Başlayan, muhafazakârların değer resto-rasyonuydu.

Almanya üniversitelerinde solcu ve solliberal olarak tanınan bilim insanları, 1970le-rin sonuna doğru, devletin ve egemen elitlerin Almanya'nın nasyonsosyalist ta-rihini bilimsel ve kamuoyu alanında izafileştiren bir girişimle karşı karşıya olun-duğunu tespit etmişlerdi. Tanınmış filozof Jürgen Habermas 1979'da, »yeni sağın yorumlama tekelini yeniden ele geçirmeyi stratejik bir biçimde planladığını« vurguladığı [10] ve geniş yankı bulan makalesiyle tartışmalara müdahale etmişti. Habermas ile birlikte Wolfgang Abendroth gibi bilim insanlarının da müdahalesiyle »tarihçiler tartışması« nasyonsosyalizmin izafileştirilemeyeceği kabulüyle sonuçlanmış olsa da, muhafazakârların değer restorasyon süreci bu tartışmadan sonra ivme kazandı.

1980li yılların başından itibaren tartışma, Ren-Kapitalizmi'nin sosyal devlet anlayı-şını yıkma hedefiyle, »kader birliği olarak ulus«, »aile birliğinin önemi«, »devlet ve iş-veren için feragatte bulunma meziyeti«, »üretkenliği ulusal erdem olması« gibi konulara yönlendirildi. Muhafazakârlar bu tartışmayla »ulusal değerler anayasadan daha önem-

*lidir*« anlayışını başarıyla yaygın kamuoyu görüşü hâline getirdiler. Buradaki kırılma noktası, 1982'de iktidara gelen muhafazakâr-liberal Helmut Kohl Hükümeti'dir.

Sosyal bilimci Katrin Reimer sağ popülizmin gelişmesinin neoliberal projeye doğrudan bağlantılı olduğunu söyleyerek, neoliberal projenin, sağ popülizmin çerçeve koşullarını yaratan üç dönemine dikkat çekiyor [11]:

Reimer birinci dönemi »Kohl-Thatcher-Reagan-Dönemi« olarak nitelendiriyor. 1980leri yaşayanlar anımsayacaklardır: neredeyse bütün Avrupa'da iktidardaki hükümetler çalışanların kolektif haklarını budamak ve güç dengelerini değiştirmek için, sendikaların zayıflatılmasını hedefleyen uygulamaları yürürlüğe sokmuşlardı. Bir tarafta Soğuk Savaş'ın sertleştirilerek, antikomünizm propagandasının yaygınlaştırıldığı, diğer tarafta da özelleştirmeler, esnekleştirmeler ve düzensizleştirmelere dayanan neoliberal yıkım politikalarının uygulandığı bir durum ile karşı karşıya kalınmıştı.

Neoliberal politikaların uygulanması için Avrupa toplumlarının onayı gerekmektedir. Bu da bilhassa değer restorasyonu ve yabancı düşmanlığının körüklenmesiyle gerçekleştirilecek olan toplumsal paradigma değişimiyle sağlanabildi. Özellikle 1980li yılların sonu ve 1990lı yıllar Avrupa çapında – politik mülteciler ve sığınmacılar üzerinden – yabancı düşmanı politikaların zirve yaptığı dönem oldu.

Bu stratejinin uygulanması Almanya'da muhafazakâr-liberal CDU/CSU/FDP-hükümetince gerçekleştirilirken, diğer Batı Avrupa ülkelerinde sağ popülist parti ve hareketlerin güçlenmesi ve hükümet politikalarını etkilemeleri sayesinde gerçekleştirildi.

Neoliberal politikalar sonucunda sosyal adaletsizlik ve ücretli emeğin güvencesizleştirilmesi artar, kitlesel işsizlik kronik hâle dönüşürken, Avrupa çoğunluk toplumları »göç istilasası«, »mülteciler zenginliklerimizi talan ediyor« ve »teknemiz doldu, batmak üzere« biçiminde, yaygın medyanın da yayınlarıyla desteklediği ırkçı propagandalarla korku toplumlarına dönüştürüldüler.

Almanya'nın Rostock, Solingen, Mölln, Hünxe gibi kentlerinde göçmenlere yönelik ırkçı ve yabancı düşmanı saldırılar tam bu dönemde arttı. Kundaklamalar, neonazi cinayetleri ve ırkçı söylem, çoğunluk toplumunda sosyal ve iktisadî sorunların nedeninin »yabancılar« olduğu algısını derinleştirdi ve böylelikle Avrupa çapında sağ popülist ve ırkçı söylemi yaygın bir şekilde etabille etti.

Sosyal devlet kazanımlarının erozyonu çoğunluk toplumunu rahatsız etmekle birlikte, bunun nedeninin »yabancılar« olduğu algısı ve çalışan nüfusun sadece yüzde 17'sinin güvencesizlik tehditi altında olması nedeniyle, toplumsal direnç oluşmuyor ve bilhassa 1990 sonrası dönemin de etkisiyle, neoliberalizmin değer yargılarının geniş taraftar bulmasına neden oluyordu.

Neoliberalizmin Avrupa toplumları içerisinde genel kabul görmesi, neoliberal projenin ikinci döneminde başladı. Bu dönemi sosyaldemokrat-yeşil dönem olarak da nitelendirmek olanaklı. Avrupa sosyaldemokrasisinin neoliberal cepheye katılmasının en etkin motoru Alman sosyaldemokrasisi oldu. 1999'da Tony Blair ve Gerhard



Schröder'in birlikte kaleme aldıkları »Blair-Schröder-Paper«, [12] sosyaldemokrasinin »modernizasyon« başlığı altında neoliberal cepheye geçmesinin politik manifestosu oldu.

Avrupa sosyaldemokrasisinin önde gelen bu iki lideri tezleriyle neoliberal projenin değer restorasyonuna eklemlediler ve »sosyaldemokrasi, çağdaş hizmet toplumunda işçilerin koşullara uyum sağlama yetilerini ve esnekliklerini teşvik etmelidir« diyerek, özelleştirme-esnekleştirme-düzensizleştirme politikalarına sosyaldemokrasi kılıfını taktılar.

Sosyaldemokrasinin ve onlarla birlikte bir zamanların pasifizmin ve nükleer karşıtlığının politik formasyonu olan yeşil partilerin cephe değiştirmesi, neoliberalizm efsanelerinin geniş toplumsal kesimler tarafından kabullenilmesini sağladı. Avrupa çapında sosyaldemokrat-yeşil hükümetlerce öncülük edilen fiili muhafazakâr-liberal-sosyaldemokrat-yeşil koalisyonları, neoliberal cephe içerisindeki tüm görüş farklılıklarına rağmen, birlikte ve büyük bir seçmen desteğiyle Batı Avrupa'daki sosyal devlet anlayışının temellerini dinamitlediler.

Bu dönemde Avrupa çapında muhafazakâr-liberal hükümetlerin tek başına asla yapamayacakları (muhtemelen sendikalar başta olmak üzere, geniş kesimlerin direnişi ile karşılaşılardı) sözde »modernizasyon«, özde ise kapitalist sermaye birikimi lehine olan »reformlar« gerçekleştirildi. 1998 sonrası ikinci dönem sadece tek tek ülkelerin değil, AB'nin bütününe neoliberal ve militarist dönüşümünün en önemli ivmeyi kazandırdığı dönem oldu. Buradaki kırılma noktası 2000 Lizbon AB Zirvesi'dir.

Lizbon'da biraraya gelen AB devlet ve hükümet başkanları, »AB'nin dünyanın en güçlü ve en yüksek rekabet yetisine sahip iktisadî bölge olabilmesi« için bir dizi kararlar aldılar ve AB üyesi ülkelerde uygulamaya soktular. Almanya'daki sosyaldemokrat-yeşil hükümet bu sürecin iyi bir örneğidir.

Schröder-Fischer Hükümeti örneğin 1999 Kosova Savaşı'nda, Alman muhafazakârlarının defalarca denediği, ama başaramadıkları bir şekilde savaş sonrası Almanya'sının en önemli tabularından birini yıktı: 1945 sonrasında ilk kez Alman askerleri yurtdışında bir saldırı savaşına katıldılar. Çekirdek Avrupa ile AB içindeki en güçlü hegemon devlet olan Almanya, neoliberal-militarist dönüşümün de motorgücü oldu, çünkü bu dönüşümün en fazla kâr yapan ülkesi, dünya ihracat şampiyonu Almanya'dır.

2003 Mart'ında başlatılan Hartz-Yasaları ile Ren-Kapitalizmi'nin en temel emaresi olan Alman sosyal devletinin son kaleleri de yıkılmaya başlandı. Sosyal devlet erozyonu, alışagelmiş güvenceli işyerlerinin büyük çapta yok edilmesi, işçi ve sendika haklarını teker teker geriye alınması ve orta katmanların da, içinden çıkmak olanaksız hâle gelen güvencesizlik girdabına kapılma tehditinin artması, derin toplumsal travmalara yol açtı.

11 Eylül 2011 saldırılarından sonra hız kazanan »kültürler çatışması« ve ABD'nin NATO ile birlikte gerçekleştirdiği saldırı savaşları ve işgallerin de etkisiyle, Avrupa'nın

korku toplumları daha refah şövenisti, daha ırkçı oldular. Orta katmanların krizlerin derinleştiği dönemlerde daha da belirgin olan »yukarıdakinin ayaklarına kapanırken, kendinden güçsüz olan aşağıdakine tekme atma« yatkınlığı, işçi sınıfı içerisindeki parçalanmaların da etkisiyle, toplumun geneline hakim oldu. AB'nin bütünleşme ve küreselleşme süreçlerine olan karşıtlık bu dönemde tavan yaptı.

Neoliberal projenin ikinci döneminin – deyim yerindeyse – oy kaymağının önemli bir bölümünü yiyenler ise sağ popülist ve ırkçı partiler oldu. Egemen politikanın da teşvik ettiği »biz ve ötekiler« anlayışı, hem egemen iktidar ve mülkiyet ilişkilerinin meşru görülmesini sağladı, hem de toplumdaki travmaları kullanan sağ popülizmin yelkenlerini şişirdi. Artık etabile partiler ve hükümetler sadece sağ popülizmin söylemlerini özümsemekle kalmıyor, aynı zamanda sağ popülistler seçim başarılarından seçim başarılarına koşuyorlardı.

Katrin Reimer'in haklı olarak vurguladığı gibi, neoliberal projenin üçüncü dönemi hâlâ devam etmekte. İçinde bulunduğumuz üçüncü dönemin en önemli göstergesi, neoliberal cephenin daha da bütünleşmiş olmasıdır. Kapitalizmin derinleşen küresel krizlerine karşı müdahaleci devlet politikaları uygulamak zorunda kalan Avrupa hükümetleri, farklı partilerden oluşsalar da, artık birbirlerinden ideolojik olarak farklı kalmayan fraksiyonlar hâline dönüşmüş, kimi ülkelerde de (örn. İtalya ve Yunanistan) »teknokratlar hükümetleri« işbaşına getirilmiştir.

Günümüz Avrupası'nda sosyal devlet kazanımları büyük oranda geri alınmış, neoliberal hegemoni sürdürülebilir konuma yükselmiştir. Dahası, sosyal sorunun toplumdaki direnç yükselmeksizin meritokrasileştirilmesi gözlemlenmektedir. Her sosyal hizmet, bütçe konsolidasyonu gerekçesiyle, ancak karşılığı verildiğinde alınabilir duruma getirilmiş, işsiz kalma veya yoksul olma, kişinin kendi »beceriksizliği« ile açıklanır olmuştur. Neoliberalizm, kendisini »herkesin elit olabileceği« kurgusuna dayanan bir konseptle tanıttığından, »yeterli derecede mobil, üretken, esnek ve çalışkan olanların pastadan alacakları payı yükseltebileceği« algısı, gerçek medeniyetin Avrupa medeniyeti olduğu savunusu ve dünyanın Batı uygarlığının »öncülüğünde« biçimlendirilmekten başka çaresi olmadığı propagandası, Avrupa çoğunluk toplumları içerisinde hakim görüşler hâline gelmiştir.

Neoliberal projenin bir sonucu olarak güçlenen sağ popülizm, sadece çoğunluk toplumlarının egemen iktidar ve mülkiyet ilişkilerini kabullenmesi ve olası toplumsal direnç mekanizmalarının kırılmasına yarayan bir egemenlik aracı değildir. Aynı zamanda Batı'nın, dünyanın geri kalan bölümleri üzerinde askerî, ekonomik, politik ve teknolojik üstünlüğünün doğa kanunu olduğu yaklaşımını yayarak ve »beyaz adamın« diğerleri üzerinde biyolojik ve kültürel nedenlerden dolayı hakimiyet kurması gerektiğini savunarak, emperyalizmin de bir egemenlik aracı hâline gelmiştir.

»Uluslararası terörizme karşı savaş«, »İslamın geri püskürtülmesi« ve »demokrasinin ihrac edilmesi / insan haklarının korunması için askerî şiddet kullanımının zorunlu olduğu« propagandasının Avrupa çoğunluk toplumlarında böylesine yaygın bir şekilde kabullenilmesi; görece refahlarını ve özgürlüklerini dünyanın diğer bölgelerinin

sömürülmesine dayandığını çok iyi bilmelerine rağmen, refah şövenizmi ve ırkçılığın yaygınlaşması; Batı'nın ulusötesi tekellerine yarayan serbest dünya ticaretinin ve hammadde ile enerji kaynaklarına engelsiz ulaşımın »güvenliğini« sağlamak için saldırı savaşlarının yapılmasının gerekli olduğunun kabul görmesi ve bunun için »kendi aramızda BM Şartı'na, ama dışarıda orman kanunlarına göre davranılmasının« (Robert Cooper) [13] olağanlaşması, işte böylesi bir sürecin sonucudur.

Sağ popülizm günümüzde hem neoliberal projenin beslediği kendi çocuğudur, hem de neoliberal hegemoniyi besleyen ve güçlendiren en önemli araçlardan birisidir. Dahası, sağ popülizm Çekirdek Avrupa egemenleri tarafından AB'nin çeperini demokrasiden arındırılmış bölge hâline dönüştürme aracı olarak kullanılmaktadır. Bilhassa Doğu Avrupa'daki AB üyesi ülkelerde sağ popülist parti ve hareketlerin doğrudan veya dolaylı destekleriyle iktidara gelen hükümetler, anaysa değişiklikleri, basın ve ifade özgürlüklerinin kısıtlanması, milliyetçi ve ırkçı politikalarla oluşturdukları otoriter rejimlerle neoliberal dönüşümü hızlandırıyorlar. Çekirdek Avrupa, otoriter rejimler ve İtalya ve Yunanistan'daki gibi işbaşına getirilen ve demokratik meşruiyeti son derece şüpheli hükümetleri destekleyerek, Avrupa'nın neoliberal ve militarist dönüşümünü tamamlamak istiyor.

\* \* \*

[1] Popülizm tanımı için bkz.: Vikipedi, Özgür Ansiklopedi, www.tr.wikipedia.org (Almanca sayfalarda daha geniş bilgiler bulabilirsiniz).

[2] İnternette Populist Party hakkında bir çok bilgi içeren sayfalar bulabilirsiniz.

[3] İnternette Martin Reisingl, Florian Hartleb, Hans Georg Zilian, Frank Decker, Joachim Bischoff, Klaus Dörre ve Elisabeth Gauthier gibi bilim insanlarının konuyla ilgili yazdıkları makale ve kitaplara ulaşabilirsiniz, Bu çalışmayı hazırlarken yararlandığım »Çağdaş Sağ Popülizm« başlıklı kitabı okumanızı şiddetle öneririm: Joachim Bischoff, Klaus Dörre v.d., Moderner Rechtspopulismus Ursachen, Wirkungen, Gegenstrategien (Çağdaş Sağ popülizm. Nedenleri, Etkileri, Karşıt Stratejiler), VSA Verlag, Hamburg 2004, ISBN 3-89965-0948

[4] Bkz.: Wilhelm Heitmeyer (Derl.), Rechtspopulistisches Potential. Die »saubere Mitte« als Problem (Sağ popülist potansiyel. Sorun olarak »temiz orta [katmanlar]«), Frankfurt am Main 2002, S. 124.

[5] Bunun en bariz örneklerini Almanya'da görmek olanaklı: Gerhard Schröder şansölye olduğu dönemde imzaladığı enerji antlaşmalarıyla müthiş kârlar yapmasını sağladığı Rus enerji devi Gazprom'un danışmanlığına, hükümetten ayrıldıktan hemen sonra getirildi. Danışmanlık ücreti basının bildirdiğine göre milyonlarca Avro ile ifade ediliyor. Ayrıca finans sektöründeki bir çok şirketin de avukatlığını üstlendi. Hükümetinde dışişleri bakanı olarak görev yapan Yeşiller Partisi'nin en ünlü politikacısı Joseph Fischer ise hem Nabucco Konsorsiyumu'na, hem de bir çok uluslararası tekele danışmanlık yapıyor.

[6] Bkz.: Walter Beier, Erhard Crome, Transform dergisi, sayı 08/2011, Rechtspopulismus in Europa (Avrupa'da sağ popülizm), S. 90 ve devamı, ISSN 1865-3480.

[7] Bkz.: Koray Yılmaz-Günay, Karriere eines konstruierten Gegensatzes: Zehn Jahre »Muslime versus Schwule« (Kurgulanan karşıtolumun kariyeri: On yıl »müslümanlar versus gayler«), Berlin Eylül 2011.

[8] Bkz.: David Gehen und Tim Spier (Hrsg.), Krise oder Wandel der Parteiendemokratie? Parteien und Parteiendemokratie – Stand der Forschung, (Partiler demokrasininin krizi mi, değişimi mi? Partiler ve partiler demokrasisi – Araştırmanın geldiği nokta), Wiesbaden 2010.

[9] Prof. Dr. Christoph Butterwegge: Was ist Rechtspopulismus?, In: Rechtspopulismus in Berlin – Rassismus als Bindeglied zwischen der »Mitte« der Gesellschaft und Neonazismus?, Broschüre, Berlin (Sağ popülizm nedir?, Berlin’de sağ popülizm – Irkçılık toplumun »merkezi« ile neonazizm arasındaki bir bağlantı parçası mı?) Adlı broşürde, Berlin Temmuz 2011, S. 10

[10] Bkz.: <http://de.wikipedia.org/wiki/Historikerstreit>

[11] Bkz.: Die neuen Rechten in Europa, Tagungsbericht, in: [www.rosalux.de/news/37964/2364/tagungsbericht-die-neuen-rechten-in-europa-zwischen-neoliberalismus-und-sozialrassismus.html](http://www.rosalux.de/news/37964/2364/tagungsbericht-die-neuen-rechten-in-europa-zwischen-neoliberalismus-und-sozialrassismus.html), (Avrupa’daki yeni sağcılar, Konferans raporu).

[12] Bkz.: Tony Blair-Gerhard Schröder, Der Weg nach vorne für Europas Sozialdemokraten, [www.glasnost.de/schroederblair.html](http://www.glasnost.de/schroederblair.html), (Avrupa sosyaldemokratları için ileriye giden yol), 8 Haziran 1999.

[13] Bkz.: Robert Cooper, »The new liberal imperialism«, 7 Nisan 2002 tarihli The Observer

## **İKİNCİ BÖLÜM: ÜLKE ÖRNEKLERİ**



JEAN-YVES CAMUS

## RADİKAL SAĞIN YENİ GÖRÜNÜŞLERİ

Siyaset bilimi 21. Yüzyıl'ın başlarına kadar aşırı sağ üzerine olan birbirinden büyük farklılıklar gösteren tanımlara rağmen, bu siyasî ailenin muhafazakâr ve liberal burjuva cephesinden esas itibarıyla farklı olduğu konusunda hemfikir. Geleneksel burjuva partilerinin ulus tanımını içeren ve ulusal kimliğe bağlı olduğunu hisseden bir konseptte ısrarlı olmaları, Avrupa'daki muhafazakâr güçlerin yeniden kuruluş yolu üzerinde duran ve üzerine tartışılması olanaksız olan bir nokta gibi görünüyordu. Bu yeniden kuruluş, 1943'den bu yana ırkçılığa ve yabancı düşmanlığına (antisemitizmden hiç bahsetmemek gerekiyor) yakın olma zannına sahip her ideoloji ve politik formasyonu etkileyen aforozu kırabilirdi.

Ama şimdi, bir tarafta »sisteme« karşı küresel muhalefetin, diğer tarafta da dikkate değer seçim başarılarıyla bu sisteme katılımın olanaklı olması arasında, karakterleri veya hükümet pratikleri ve tarihleriyle popülist ve yabancı düşmanı melez bir sağın var olduğunu gösteren bir çok formasyon ortaya çıktı. Bu bağlantıda ideolojik dönüşümünü gerçekleştiren İsviçre Halk Partisi (SVP), Jörg Haider öncülüğünde başarı elde eden Avusturya Özgürlükçü Parti (FPÖ), İtalya'da Berlusconi Hükümetleri'ne katılan Lega Nord, Danimarka'nın siyasî yaşamındaki rolüyle Dansk Folkeparti ve Hollanda siyasî arenasına oy patlamasıyla giren Lijst Pim Fortuyn sayılabilir.

Geleneksel antifaşizm, 1930lu ve 1940lı yılların klasik örneklerinde yabancı düşmanı popülizmin ortaya çıkmasını engellemeye çalışırken, Avrupa sağ politik ekipmanını temelden tadilattan geçiriyordu. Aralarında en radikal olanları bile, presentabl olabilmek için en azından bazı demokratik oyun kurallarına uymak zorunda olduklarını görmüşlerdi. Günümüzde aşırı sağcı darbecilik pek beklenemez ve neofaşizm siyasî geleceği olmayan marjinal bir karşıt kültür hâline dönüştü. Milliyetçi-popülist partilerin seçmenlerini kazanma ve esaslı dönüşümleri gerçekleştirme gayreti, hükümetlerdeki sağ partiler içerisinde şimdiye kadar gerçekleştirilmemiş olan ve güvenlik, göç eleştirisi ve vatandaşlığın kimliksel anlayışı başlıkları altında üç değeri öne çıkartan bir ideolojik atılma yol açtı.

### YENİ KARIŞIM

Peki ama, politik alanın sağ çeperinde neler oluyor? Orada sağ popülist ve yabancı düşmanı olarak radikalleşen partilerden oluşan yeni bir altgrup ortaya çıktı.

Bunlar ya liberal veya muhafazakâr partilerden kopan sağ yönelimli formasyonlar, ya da etabile formasyonların radikalleşmesinin bir sonucu veyahutta Lega Nord gibi yeni aktörleri oluşturan [formasyonlardır]. Hepsi, yanlış yönlene temsilî demokrasi ile doğrudan, »halkın sağlıklı duygularının sesi ile yönetilen« bir demokrasi arasında gördükleri çelişkiden çıkardıkları elitler ve halk arasındaki uçurumun eleştirisinde hemfikirler. Sözde sağ, kültürel izafiyetleştiricilik, hoşgörü ve »siyaseten doğru« tavırlarla belirlenen burjuva cepeleri ile sağ arasında farkı görüp, komplekslerden arınmış, ideolojik atılganlıkla geleneksel antlaşmaları fesh ederek ulusal kimliği temsil etme iddiası hepsini birleştiriyor. Mücadelelerinin merkezinde, başlangıçta meşru olarak görülebilen bir multikültüralizm eleştirisi durmakta.

İlk yenilik şüphesiz, normalinde solun veya ılımlı sağın temsil ettikleri dahilileştirmenin [Inklusion] değerlerine dayanan bir siyasî dışındalama [Exclusion] programı kurgusundadır. Fortuyn ve Wilders'in antiislam-ajandaları, Avrupa toplumları için olağan olan tolerans, cinsiyetler eşitliği (ve cinsel özgürlük) ile sekülerizm ve bireysel, ticarî ve kişisel özgürlüklerin vurgulandığı talepler üzerinde inşa edilmekte. Bunun doğrudan sonucu da, bu partilerin, bu arada her türlü engellemelerden kurtulmuş kimi sağ hükümetlerin – özellikle Fransa ve İtalya'da – sıradan halk katmanlarının daha önce sol seçmen olan kesimlerini, hukuk ve nizam, iş ve performans saygı taleplerini rehabilite ederek, kazanmalarıdır. Bu temel değerler basitce gerici sağa mal edilemezler, aksine muhafazakâr, otoriter ve etnomerkezci renkteki işçi veya halk kültürünün bileşenidirler.

#### YENİ KİMLİK

İkinci yenilik olarak, liberal-muhafazakâr gelenekteki kimlikten esas olarak farklı olan bir ulusal kimlik konsepti prezente edilmektedir. Birincisi 1789'un ilkelere ve antlaşma, açık irade ve evrensel değerlerin kabulüyle elde edilen yurttaşlık tanımını üzerine kuruludur. İskandinav örneğindeki politik formasyonlarda, İsviçre'nin SVP'nde, Umberto Bossi ve Lega Nord'un »genç kuşak« milletvekillerinde kimlik ulustan, yurt ise anavatanadan önce gelmektedir. [Bu ulusal kimlik] esas itibariyle değiştirilemezdir; alana, tarihe ve geleneğe, bazen de etniye bağlıdır. Cumhuriyetçi ulus, federal serbest ticaret Avrupası, küresel iktisat veya dünya hükümeti gibi tanımları olan yapılandırmacı modellere alan tanımamaktadır. [Bu ulusal kimlik] genellikle yeni sağın düşüncelerinde siyasî olarak yeniden tanımlanan etno-diferensiyalist kimlik olarak tasvir edilmektedir. Bu onu dünya görüşü olarak çoğunluk değerlerinin vücuduna asimilasyonu hedefleyen klasik ve konsensüs yönelimli ulusal kimlik tanımından radikal bir biçimde ayırmaktadır. Ancak bu, yarım doğrudur: Yukarıda anılan partiler, aynı diğer ve daha az tanınan gruplar (örn. Katalunya'daki Plataforma per Catalunya, Fransız Bloc identitaire) gibi, belirli bir bölgedeki halkın homojenliğini savunmaktadırlar. Fransa'daki yeni sağın kurucusu Alain de Benoist ve Fransız düşünce kuruluşu GRECE, »Fransa'da yaşayan toplulukların etnokültürel kimliklerinin artık sadece özel alanda kullanılmamasını, aksine kamusal alanda gerçek kabullenmenin konusu olması gerektiğini« savunuyorlar. [1]



Bu önemsiz bir tartışma değil ve sadece parlamento dışı veya radikal sağ ile sınırlanabilir. Muhafazakâr iktidar partileri gelecek yıllarda önerdikleri ulusal kimlik tanımıyla büyük sorun yaşayacaklar. Ya, Front National gibi, milliyetçi-popülist tipte partilerin seçmenlerini kazanamayacakları açık yurttaşlık modeline karar verecekler, ya da bu anılan politik yönelimi öncelik hâline getireceklerdir, ki bu da ulusun özü üzerine olan diskurslarını zorunlu olarak kimlik diskursu hâline dönüştüreceklerdir. Eski »dünyanın ve ölümlerin« ulusal cumhuriyetçi modeli, ulus devletin ve tarihsel olarak kabullenilen değerlere dayanan yurttaşlığın övülmesi, şüphesiz, yerel, bölgesel ve ulusal kökleşmeyi daha geniş çerçevedeki ve hiç bir zaman »piyasa Avrupasının« veya »kurumlar Avrupasının« kimliği olmayacak olan bir Avrupa kimliği içerisinde ifade eden etnik-kültürel kimlik modelinden çekici olamayacaktır.

Bu, şu andaki politikasını, ulusal birliğe ait olmayı giderek daha sert koşullara dayandırarak biçimlendiren Fransa için, er ya da geç, Fransız kimliğini sadece etnik anlamda Avrupalı olan ve değerlerimizin katolik temelini kültürel norm olarak kabul edenlere tanıyan Front National'in geleneksel seçmenlerinin ve çekirdek kadrosunun gerçeği ile karşı karşıya kalacağı anlamına gelmektedir. Muhafazakâr sağın, Front National'in (seçmen) gölünde avlanması, [bu göldeki av] kimlik tanımının farklı kimlik seviyelerinin en yakından (il, bölge, eyalet) ulusal düzeye ve daha uzağına (Avrupa medeniyeti) ve birbirleri ile uyum içerisinde olması gerektiğine inandığından, başarısızlıkla sonuçlanacaktır. Sağ kimlikler bu alanda daha avantajlıdır: »Tek ülke, tek millet« her zaman, bir tarafta Romanları stigmatize edip, diğer taraftan Balkan ülkelerini üye yaparak AB genişlemesini savunmaktan veya Fransız elitlerinin aslında hukukî olarak varolmayan »yabancı kökenli Fransızlar« tanımlamasını vurgulayarak ifade ettikleri »çeşitlilikten« [Diversität] çok daha kolay anlaşılabilir olacaktır. [2]

#### HIYERARŞİK OLMAYAN İRKÇİLİK

Kimlik arayışında olan sağ hareketlerin son yeniliği, geleneksel aşırı sağın – karizmatik bir önder etrafında yapılanma, »Gender Gap« anlamı ve politik yönlendirmenin hiper kişiselleştirilmesi gibi – belirli yapısal zayıflıklarını ortadan kaldırmış olmalarıdır. Karizma, bir Jean-Marie Le Pen'in veya bir Jörg Haider'in başarılarını anlamak için bir anahtar olabilir. Lega Nord'da, Fremskrittspartiet veya Dansk Folkeparti'de ise karizmanın daha az önemi bulunmaktadır. Çünkü bu partiler bir önder kişiliğinin olmamasını, yönetim organlarında ve seçilmiş temsilcileri arasındaki kuşak değişimi ile ve örgütü temsil eden bir kişi yerine bir kaç kişiyi koyarak kompanse edebildiler. İtalya'daki Alleanza Nazionale neofaşist bir partiden, demokratik ve çoğulcu görünümlü bir politik formasyona dönüşürken aynen böyle davranmıştı. İskandinavya'da, kişisel anlamın ötesinde bir temel akımı temsil eden Siv Jensen ve Pia Kjaersgaard örneğinde olduğu gibi, önder kişiliğinin karizmasının söz konusu olmadığını veya izafi olduğunu tespit edebiliriz. Bu son örnekler ayrıca bu siyasî aile içerisinde kadınların da seçmenlerin güvenini kazanabildiklerini göstermektedirler. Bu yeni [bir gelişme] ve Macar Jobbik'in başındaki Krisztina Morvai'in başarısı, Hollanda'daki PVV'nin yönetiminde Fleur Agemas'ın önemli rol oynaması

ve en son Front National'ın başına, en önemli görevi [partinin] modernizasyonu olan Marine Le Pen'in getirilmesi, bu trendi teyid etmektedir.

Gelecekte, içerisinde 1970li yıllardan beri etno-diferensiyalist bir tasavvurun geliştiği geniş bir hareketin kimlik konuları ön plana çıkacaktır. Pierre-André Taguieff, hiyerarşik ırkçılığın yerine [etno-diferensiyalist tasavvurun] geçtiğine dikkat çekiyor. Bu kimlik tahayyülü 11 Eylül 2001'den sonra »Clash of Civilisations«un yeni konteksinde yeniden formüle edildikten ve İslamın, Avrupa halklarının ana düşmanı ilân edilmesinden sonra, aşırı sağa, muhafazakâr-sağ hükümet partileri ile radikal popülizm arasındaki gri bölgede yavaş yavaş yerleşme olanağı açılmakta. Aşırı sağın izafen büyük seçim başarıları, muhafazakâr partileri ulusal kimlik doktrinlerini yeniden, yani ideolojik olarak daha keskin bir biçimde formüle etmeye zorluyor. Etnik-kültürel kimlikler ve ulus arasındaki bağlantıyla ilgili olan soru, gelecek yılların büyük entelektüel ve politik tartışmalarının konusu olacak.

\* \* \*

[1] A. De Benoist / Charles Champetier: Manifeste de la Nouvelle droite de l'an 2000, Eléments No. 94, Şubat 1999.

[2] Bu tanımlama, seçmenlerin aşırı etnomerkezci kesimleri tarafından Avrupalı ve hıristiyan olmayan kökenle eşanlamlı olarak algılanmaktadır.

*Almanca'dan çeviren: Murat Çakır*

HANS VAN HEIJNINGEN / ARJAN VLIËGENTHART

## WILDERS FENOMENİ – BİR AÇIKLAMA DENEMESİ

Alman yazar Heinrich Heine (1797 – 1856) bir zamanlar, Almanya’da devrim olursa Hollanda’ya kaçacağını, çünkü orada herşeyin elli yıl sonra başladığını söylemiş. 19. Yüzyıl’ın ortalarında bu yargının belirli bir haklılık payı olsa da, günümüzde artık geçerli değildir. Hollanda sadece dünya ile siyaseten bağlı değil, aynı zamanda, hoşumuza gitse de gitmese de, günümüzün sayısız politik gelişmesinin de öncüsü hâline geldi. Bu özellikle yeni bin yılda Avrupa kıtasını bir sel gibi kaplayan radikal sağ hareketlerin yarattığı dalga için geçerli. Hollanda’nın bu gelişmede öyle ya da böyle önemli bir payı var. 2000li yıllarda Pim Fortuyn’ün müthiş yükselişine ve düşüşüne tanık olduk; ardından 2010 parlamento seçimlerinde seçmenlerin altıda birinin oyunu alan partisi Partij voor de Vrijheid (PVV) ile güncel politik manzarada anahtar rol üstlenen Geert Wilders ve hareketinin yükselişini gördük. PVV formel olarak hükümete katılmasa da, hıristiyan demokrat ve ortanın saği liberallerin azınlık hükümetini aktif olarak destekliyor. Hükümet te karşılığında PVV’ya göç ve entegrasyon politikalarında tutucu bir yön güvencesi verdi. Ancak, PVV’nin başarısını ne açıklayabilir? Herhangi bir tipik Avrupa konteksinde midir? Ve solun, Wilders ile müttefiklerinin ajandasına karşı verdiği mücadelede başarı potansiyeli olan stratejisi nasıl olmalıdır?

### SEÇMENİN TUTARSIZLIĞININ ÖTESİNDE – SAĞ POPÜLİSTLERİN YÜKSELİŞİNİN NEDENLERİ

Hollandalı siyaset bilimci Arend Lijphart bir zamanlar Hollanda toplumunu ve siyasî temsilciliğini »sütunlar nizamı« olarak tanımlamıştı. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki ilk yirmi yılda Hollanda, sınıflar ve dini aidiyetler temelinde farklı toplumsal gruplara bölünmüştü. Bu grupların kendi gazeteleri, radyoları, işveren birlikleri, sendikaları, kadın ve gençlik örgütleri, kültürel aktiviteleri ve hatta kendi spor kulüpleri vardı. Toplumun bu sütunları çok ender interaksiyona giriyorlardı. Sadece önde gelen siyasî temsilcileri, savaşta yıkılan ülkeyi yeniden kurmak için birbirleri ile yapıcı ilişkilerde bulunuyorlardı. Bu da sonucunda, seçmenlerin ender taraf değiştirdiği ve sosyaldemokratların, hıristiyan demokratların ve liberallerin iktidarı aralarında paylaştıkları bir siyasî sisteme yol açtı. Sistem aynı zamanda verili siyasî düzene, siyasî yelpazenin solundan veya sağından, ciddiye alınacak bir karşıtaya yer bırakmıyordu.

Bu politik pat durumu 1970lerden itibaren dramatik bir biçimde değişti. Sekülerleşme ve emansipasyon süreçleri toplumu temellerinden sarstı. Öğrenci hareketleri, ikinci feminizm dalgası, barış hareketi ve güçlenen bir çevre hareketi siyasî konstelasyonu değiştirdi. Seçmenlerin taraf değiştirmesi arttı ve her zaman öncü parti olan hıristiyan demokratların içinde olmadığı bir hükümet 1994'de işbaşına geldi. Önce Pim Fortuyn, İslamın Hollanda toplumu içindeki rolü gibi kültürel sorunların artan derecede siyasîleşmesine yol açacak biçimde egemen siyasî sınıfa karşı bir başkaldırı başlattı. Ülkenin siyasî tarihinde bir ilk olan Fortuyn cinayeti, partisinin 2002'de sıfırdan oyların altında birini almasını engelleyemedi. Ancak, [Pim Fortuyn'ün] ölümünden sonra miras kavgası nedeniyle güçlü önderden yoksun kalan hareket dağıldı. Siyasî sarkaç hemen Sosyalist Parti (SP) lehine döndü ve SP 2006 seçimlerinde 25 sandalye kazandı. SP'nin daha önceki seçimlerde elde ettiği oyların üç katı olan bu oran, dört yıl önce Fortuyn partisinin elde ettiği oy oranı kadardı. Ne yeni bin yılın başlarında yeniden güçlenen hıristiyan demokratlar, ne de sosyaldemokratlar SP ile koalisyonla girmek istemediler. 2010 seçimleri sonucunda hıristiyan demokratların büyük yenilgisinden en fazla kâr sağlayan Geert Wilders ve partisi yükseldi.

Taraf değiştiren seçmenlerin oranının yüksek olması nedeniyle bir çok yorumcu, Hollandalıların yönlerini kaybettiklerini ve siyasî yelpazenin her iki çeperindeki »popülistlerin« hoşnutsuz olanları mobilize edebildiklerini tespit ediyorlardı. Her ne kadar bu tespitte doğruluk payı olsa da, tek başına Hollanda'daki ve belki de Avrupa'daki gelişmeleri anlayabilmek için yeterli değildir. Son on yılın siyasî türbülasyonlarına bakınca, geniş bir analiz denemesi yapmadan da bazı derin tandanslar göze batmaktadır. Öncelikle Hollanda toplumunda yeni bir ayrışma çizgisi, daha doğrusu Avrupalılaştırma ve küreselleştirme süreçleri ışığında eski sınıf sınırlarının bir yeni konfigürasyonu göze batmakta. Kabaca söylenirse, bu iki süreç toplumdaki »mülkü olanlar« ile »baldırı çıplakların« [mülkü olmayanların] arasındaki sınırlamayı keskinleştirdi. İktisatın 2000li yılların başındaki ve son malî ve iktisat krizlerindeki gibi sorunlarla karşı karşıya olduğu zamanlarda, genellikle yüksek gelire sahip ve işsizlikten daha az etkilenen yüksek gelirli Hollandalıların, toplumdaki konumlanışlarına ve yeni iktisat düzeni koşulları altında gerçekleşen yeniden yapılanmanın meydan okumalarına olumlu baktıkları görülmektedir. Bunun sonucunda da, küreselleşmeyi ve AB'nde kendini gösteren Avrupalılaştırma, bu süreçlerin kendi kaderini tayin etme olanaklarını güçlendireceği ve Hollanda içinde ve dışında yeni olanakları yaratacağı anlamında olumlu gelişmeler olarak algılanmaktadır. Diğer tarafta ise bu gelişmelerden olumsuz etkilenen geniş toplumsal kesimler duruyor. Onlar, işyerlerinin Doğu Avrupa'ya veya Asya'ya gittiklerini görüyor ve ancak zorluklar altında yeni iş bulabiliyorlar. İşte bu bölünme özellikle 2005 Avrupa Anayasası Referandumu'nda seçmenlerin üçte ikisinin hayır demesiyle görünmüştü. Burada çok açık olarak yüksek gelirli Hollandalıların Avrupa Anayasası'nı onaylama tandansları görülürken, alt gruplar reddediyordu.

Liberal, hıristiyan demokrat ya da sosyaldemokrat partiler belirli bir zamandan beri çoğalan bu grubu hiç dikkate almamışlardı ve referandum sonuçları onları şoke etti. Sonuçta hepsi evet denmesini savunmuşlardı. Genel olarak bu partilerin, Hollan-

dalılar arasında yaygınlaşan korkular veya bu süreçlerin kazananları ile kaybedenlerini birbirinden ayıran toplumsal uçurumla ilgilenmeden Avrupa bütünleşmesini ve küreselleşmenin nimetlerini selamladıkları tespit edilebilir. Toplumun geniş kesimlerinin korkularını konu hâline getiren bu yeni siyasî hareketlerin dikkate alınmaması, bu hareketlere kapıları açtı. Sekülerleşme ve emansipasyon süreçleri ile birlikte, toplumun değil bireyin çıkarlarını ön plana çıkartan neoliberal politika, Geert Wilders'in PVV partisi gibi partilerine Hollanda siyasetine giden yolu açtı.

İlginçtir, bir zamanlar Hollanda Liberal Partisi'nin (VVD) üyesi olan Geert Wilders, kariyerine 2000li yılların ortasında ekonomik-liberal olarak tanımlanabilecek pozisyonda olan bir muhalif olarak başlamıştı. Wilders o zamanlar asgarî ücret uygulamasının kaldırılmasını ve işten çıkartmalardan koruma yasasının fesh edilerek, işverenlerin »Hire-and-fire« kültürü çerçevesinde kendi isteklerine göre işe alma ve işten çıkartmalara karar verebilmelerini savunuyordu. 2010 seçimlerinde ise aynı Wilders asgarî ücretin ve işten çıkartmalardan koruma yasasının değiştirilmelerine karşı çıktı. Ayrıca, partisinin ancak emeklilik sınırı olan 65 yaş kuralının değiştirilmemesi durumunda hükümete ortak olacağını açıkladı. PVV aslında sol siyasî spektruma ait olan bu pozisyonlarla aktif olarak, küreselleşme sonuçlarından korkan işçilerin desteğini almaya çalıştı. PVV aynı zamanda, bir elitler projesi olarak Hollanda'nın egemenliğini zedelediğini ve sadece bir azınlığa yaradığını söylediği AB'ne de karşı çıktı. Sağlık hizmetleri ve öğrenim alanında da çalışanların haklarını savundu.

Bu pozisyonlar, PVV'nin popülerliğinin artmasına etkin katkı sağladılar. Wilders'in »kitlesel göç« kavramı altında topladığı İslam eleştirisi ve sorunların birbirleriyle bağlantılı olarak kullanılmasıyla PVV Hollanda'daki seçmenlerin büyük bir kesiminin ruh hâlini yakaladı. Wilders, hem 11 Eylül 2001'den sonraki terörizme karşı savaş konteksinde ekonomik ve kültürel korkuları ve çok anılan »kültürler mücadelesini« birleştirmeyi, hem de göçmen gençlerinin sosyal olmayan tavırları ve kadın ve homoseksüellerin islamî hareketlerce dışlanması sonucu halkta ortaya çıkan İslam korkusu ile güvencesiz dönemlerde artan yabancılar korkusunu birleştirmeyi başardı. Avrupa'daki tartışmaların dikkati öncelikle ve haklı olarak antiislam tavırların körüklenmesine yoğunlaşmış olsa da, bu tek başına Wilders'in başarısını açıklayamaz. Başarısının ardında, sadece kendi çıkarlarıyla uğraşan ve unutulmuş toplum katmanlarıyla ilgilenmeyen Hollandalı elitlere yönelik yabancılaşma söylemiyle bezenmiş ve birden çok konunun birbirleriyle bağlantılı hâle getirilmesinin durduğu söylenebilir. Bu her halükârda Wilders'e liberallerden ayrıldığı zaman hedeflediği rüzgârı sağladı. 13 yıldan beri milletvekili olmasına rağmen, kendisini Anti-Establishment-İmajını vermeyi ve Hollanda'yı satışı çıkartan sağ ve sol elit politikacılarla mücadele eden birisi olarak tanıtmayı başardı.

#### WILDERS'İN SÖZÜNDEN DÖNMESİ VE HOLLANDA SİYASETİ

PVV'nin başarı nedenleri, solun zeki bir reaksiyonunu gerekli kılıyor. PVV'nin sadece antiislamcı ve göçmen düşmanı pozisyonlarına yoğunlaşılmasının basitlik olacağını düşünüyoruz. Bunun yerine hem bir tarafta Wilders'in başarısı-

nın nedenlerini detaylı olarak araştırmak, hem de diğer taraftan, Den Haag'daki sorumluların ciddiye almadıklarının umut ve korkularına aktif yanıtlar aramak gerekmektedir.

Bu açıdan PVV'nin şu andaki liberal-muhafazakâr azınlık hükümetini desteklemesi, PVV'nin realitede sosyal vaadlerini nasıl gerçekleştirdiğinin (veya gerçekleştirmediiğinin) ortaya çıkartılması için iyi bir çıkış noktasıdır. Böyle bakıldığında PVV'nin hükümetin ilk dört ayında altmış defa sözünden döndüğü ve parlamentoda, seçim programına aykırı olarak defalarca oy verdiği görülebilir. PVV şimdi büyük kentlerdeki kamusal ulaşımın zorunlu özelleştirilmesini desteklemekte ve sağlık sektöründe çalışan yöneticilerin ücretlerine üst sınır getirilmesini onaylamakta. PVV'yi bir zamanlar alternatif olarak gören otobüs şoförleri ve sağlık sektörü çalışanları arasındaki hayal kırıklıkları şimdiden görülmektedir. Herhangi bir sonuç çıkartmak için henüz erken olsa da, PVV'nin 2011 Mart'ındaki son yerel seçimlerde, örneğin 2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde olduğu gibi, seçmenlerini mobilize edemediği görüldü. şu an için PVV'nin azalan seçmen desteği ile sözünden dönmesi arasında doğrudan bir bağlantı olup olmadığı pek açık değil, ama popülaritesi gerçekten de azalmak üzere.

Asıl meydan okuma, sadece PVV'nin sosyal ajandada neleri gerçekleştirmediiğini göstermek değil. Sosyal ajanda aynı zamanda, hem diğer partilerin, hem de solun gündeminde olduğundan ve bu mücadele bizim de mücadelelerimiz olduğundan, ciddi bir analiz gerektirmektedir. Mücadelemiz ancak böylesi mücadeleye değeceğini gösterebildiğimizde başarılı olacaktır. Bu yüzden sosyal mücadelelerin başarılı olacağını ve iyileştirmelere yol açacağını gösteren örneklere ihtiyacımız var.

Aynı şekilde Anti-İslam-Ajandası da ciddi bir analiz gerektirmektedir. Gerçi Wilders bu konuda ulusal tartışmaları etkiledi, ama pratik politikadaki başarısı o kadar büyük değil. İslamın sorun olmadığını ve sorunların, müslümanlar katolikliğe geçse de değeşmeyeceğini kanıtlamak zorundayız. Bu nedenle toplumumuza katılan göçmenlere entegrasyonda yardımcı olan bir strateji gereklidir. Burada da, bu alternatif stratejinin Wilders'inkinden daha başarılı olacağı gösterilmelidir. Bu açıdan Avrupa'daki sol partiler birbirlerinden öğrenmeli, kendi pozisyonlarının farkını göstermeli ve daha iyi bir gelecek isteyenlerle ittifaka girmelidirler. Bu, sıradan yurttaşın temel çıkarlarını kendi çıkarlarımız hâline getirmemiz ve bu çıkarları birlikte savunarak, kimin onların yanında durduğunu göstermek anlamına gelmektedir. Müttelik olarak görülürsek, insanlar sağ popülizmin ve yabancı düşmanlığının karanlık yönlerini tartışmaya hazır olurlar. Gereкли olan vaaz vermek değil, pratik eylemdir

*Almanca'dan çeviren: Murat Çakır*

DANİEL ZAMORA

## İKTİSAT KRİZİ, KURUMLAR KRİZİ VE BELÇİKA SOSYAL HAREKETİNİN PERSPEKTİFLERİ

### BİR KRİZ DİĞERİNİ İÇERİR

Belçika'daki durumla ilgili olarak medyada ve yapılan analizlerde »kurumlar krizi« veya »topluluklar krizi«nden bahsediliyor. Belçika'daki durumun böyle tanımlanması yanlış olmasa da, eksiktir. Görünüşe göre Belçika kendi »kurumsal reformunun« krizince bloke olmuşsa da, ülke Avrupa'daki tasarruf planları ve iktisat krizleri denizinde izole olmuş bir ada değil. Belçika, kaidenin istisnası da değil.

Belçika'nın geleceğine yönelik kurumsal tartışmalarda söz konusu olan Belçika sosyal sigortasının geleceği ve genel olarak da Belçika sosyal sisteminin bütün unsurlarının geleceğidir. Şu anda »kralın aracısı« yeni bir uzlaşma peşinde ve artık sadece aile yardımlarının bölgeselleştirilmesinden değil, aksine istihdam piyasası politikasının ve sağlık hizmetlerinin bölgeselleştirilmesinden söz ediliyor. Bu bölgeselleştirmeler, zenginlikleri dağıtma sistemi olan Belçika sosyal sisteminin ortadan kaldırılması için önemli bir adım olacak. Bart De Wever'in (Flaman milliyetçi partisi »Yeni Flaman Birliği«nin [N-VA] başkanı) görüşmelerde »asıl patronunun VOKA (Flaman İşveren Birliği) olduğunu« açıkça söylediğini unutmayalım. VOKA ile N-VA bütün önemli programatik konularda hemfikirler: işsizlik yardımı süresinin kısıtlanması, erken emekliliğin tamamen kaldırılması, kiralık işçilik uygulamasının genişletilmesi, ücret artırımının durdurulması ve ücretlerin bir endekse bağlanması gibi. Gerçekten de var olan Belçika milliyetçiliğinin ardında ultraliberal bir iktisat ve sosyal ajanda durmaktadır. Yani kurumsal soru, geleceğin, ki işçiler süreç içerisinde direneceklerdir, sosyal ihtilaflarının tohumunu taşımaktadır. Tasarruf planları giderek daha açık bir şekilde yaygınlaşan konfederal bakış açısı içerisinde belirlenmektedir. Burada söz konusu olan, hep gösterildiği gibi Flamanca ve Fransızca konuşan Belçikalılar arasındaki bir çatışma değil, aksine sermaye ve emek arasındaki, greve giden işçiler ile kârları artan işverenler arasındaki çelişkidir.

### BİR »FLAMAN« SORUNU MU?

Milliyetçi akımların Flamanca konuşulan bölgelerdeki siyasî gelişmeleri etkilediği tartışılmaz, ama buradan özgün bir »Flaman« sorununu çıkartmak yanlış olur. Bu bakış açısı Flandern'i karikatürize etmektedir: Sanki bağımsızlık isteyen,

aşırı sağcı ve egoist bir Flandern, Belçika'nın Fransızca konuşan ve sosyal güvenlik sistemini kurtarmak isteyen »ilerici« bölgelerine karşıymış gibi! Sorunun sosyal açıdan okunmasını zorlaştıran bu bakış açısı iki mit üzerine kuruludur:

Birincisi: *Flamanlar çoğunlukla sağ-muhafazakâr ve milliyetçidirler.*

Son seçimlerden bu yana Flaman seçmenlerin oylarını topluluğun meydan okumaları bağlamında ve açıkça sağ-muhafazakâr partilere milliyetçi oyları verdiklerine dair, son derece naif ve aşırı basitleştirici bir tasavvur yaygınlaşmaya başladı. Ancak bu tasavvur yapılan araştırmalar ve anketler nedeniyle genel olarak izafileştirilmek zorundadır, çünkü belirleyici olan konuların, dil sınırları ötesinde sosyal ve ekonomik (emeklilik, işyerleri, ücretler v.s.) nedenlere dayanmakta olduğu ortaya çıkmıştır. Antwerpen Üniversitesi'nden siyaset bilimci Dave Sinardet defalarca, »Flamanların seçim tercihleri ile ilgili olan bütün araştırmalar, topluluk konularının ikincil rol oynadığını ve bölünmeyi isteyenlerin Flaman nüfusu arasında sadece yüzde 10 olduğunu açığa çıkardığını« vurgulamıştır. »Bir çok N-VA seçmeni bölücü değildir ve N-VA'nın bölücü olduğunu bilmemektedir«. Bu da, ne Walonya'da, ne de Flandern'de insanların çoğunluğunun bölünmeden yana olmadıklarını göstermektedir. Halk, istihdam, sağlık, çevre ve satın alma gücü gibi konulara eğilecek olan bir hükümet arzulamaktadır. Ve tam olarak da bu ulusal birliğin ayakta tutulması için kurulan girişimler çerçevesinde ifadesini bulmaktadır.

İkincisi: *Fransızca konuşan Belçikalılar milliyetçiliğe karşıdırlar ve ulusal birliği korumaya çalışmaktadırlar.*

Birinci noktanın tenörü bizi, direnci salt Fransızca konuşan Belçikalıların gösterdikleri ve sosyal çıkarları savundukları düşüncesine götürüyor. Ancak Fransızca konuşan politikacılar, Flamanlar üzerine olan stereotipik görüşleri yeniden üreten bir diskurs içerisindedir. Örneğin frankofon partiler görüşmelerde sosyal sistemlerin ayrılmasına karşı çıkarılarken bunu sadece Brüksel ve Walonya'nın iktisadî savunması çerçevesinde yaptılar, ülkenin kuzeyi ve güneyi ile birlikte emek dünyasının ortak çıkarlarını savunma mantığıyla değil. Buradan da »Fransızca konuşan cephe«, »frankofonluğun savunulması« mantığı çıkmaktadır. Ama onların bu tavrı, o çok eleştirdikleri topluluk mantığını güçlendirmiyor mu? Maalesef bu mantık, Flandern'de var olan ve bütün Belçikalılar için ulusal bir sosyal güvenlik sisteminin kalması mücadelesi veren çeşitli akımların aleyhine oldu. Flaman Ulusal Tiyatro müdür Jan Goossens bu konuda haklı olarak şöyle konuşmuştu: »Fransızca konuşan topluluk içerisinde N-VA olmasa da, bu orada topluluk mantığının yer edinmeye başlamadığı anlamına gelmiyor. Fransızca konuşan kültür dünyasının sadece N-VA'ya yoğunlaştığını ve kendi taraflarındaki milliyetçi tavırlarla ilgilenmediklerini düşünüyorum. Topluluklar çerçevesindeki bu düşünce Belçika'nın, hatta Avrupa'nın her yerinde kendisini göstermektedir«.

Kriz çerçevesinde yapılan çözüm önerilerine bakıldığında, Flaman politikacılara itiraz etmekten çok uzak olduğu görülür. Siyasî sınıfın bütününde bir noktada birlik-



telik var gibi: Tasarruf politikası gereklidir. Krize güya yanıt olan tasarruf tedbirleri konusunda nedense topluluklar arasında ihtilaf yok.

### BÖLÜNMEMİŞ BİR BELÇİKA İÇİN REAKSİYONLAR

23 Ocak 2011 tarihinde yaklaşık 45 bin insanın katıldığı »SHAME« mitinglerine medya ve siyasetin gösterdiği tavır, gelişmekte olan hareketin sosyal ve ilerici akımının reddedilmesi konusunda hayli açıklayıcıdır. »SHAME« mitingi resmî olarak »apolitik« olarak gösterilse de, çok sayıda hareketin, partinin ve sendikanın katıldığı ve sosyal kısıtlamaların protesto edildiği renkli bir etkinlik oldu. Maalesef böylesi aktiviteler sıkça milliyetçi reaksiyon veya politik altyapısı olmayan ve »ulusun« var olmasını isteyen birlik uğraşları olarak gösterilmektedirler. Halbuki hem Flandern'de, hem Walonya'da, hem de Brüksel'de sanatçıların, bilim insanlarının ve sendikacıların katıldığı ve milliyetçiliğe karşı çıkıp, Belçika işçi hareketinin sosyal kazanımlarını savunma iradesini ifade eden sayısız çağrı yapıldı. Çünkü, sendikacıların deyimiyle »ülkenin en güzel katedrali olan« birleşik sosyal sigorta da Belçika'nın kuruluş harcı arasındadır. Bu »katedral«, Flamanlar, Walonlar, Brükselliler ve farklı kökenden göçmenlerden oluşan Belçika sosyal hareketi tarafından inşa edildi. 21 Ocak 2011'de bütün bu hareketler KVS'in (Koninklijke Vlaamse Schouwburg) Brüksel'de düzenlediği »Niet in onze naam« (»bizim adımıza değil«) adlı platformda yer aldılar. En önde gençler yer alıyordu ve onların »Frittenrevolution«u ülke çapında federal sosyal güvenlik sisteminin korunmasını isteyen 7 bin genci ayaklandırdı.

### SENDİKAL PERSPEKTİFLER

Bu bağlamda branşlarüstü toplu iş sözleşmesi (AIP) için gerçekleştirilen mobilizasyon da büyük sembolik ve siyasî önemi var, çünkü Belçikalı işverenlerin sunduğu toplu iş sözleşmesi taslağı 2011 için genel bir ücret artırımını durdurumunu ve 2012 için sadece yüzde 0,03'lük bir ücret artırımını öngörüyordu. Taslak ayrıca hizmetlilerin statüsünde kötüleşmeler ve tazminat ödemelerine devlet bütçesinden katılımı da öngörmekteydi. İki sendika (FGTB ve CGSLB) tarafından reddedilen ve CSC sendikasıyla sert bir şekilde eleştirilen bu sözleşme, Belçika topluluklarının krizini tamamen farklı bir bakış açısında göz önüne çıkartıyor. Burada öncelikli olarak ülkenin »Kuzey-Güney-Ayrımı« söz konusu değil – Belçika'daki bütün partiler sözleşmenin imzalanmasını kabul ediyorlar –, aksine burada işçiler ile işverenler arasında bir bölünmeden bahsetmek gerekir. Toplu iş sözleşmesi üzerine yürütülen tartışmalar çok kısa oldu ve görüşmelere katılan bütün partiler, işçilerin güçlü protesto reaksiyonlarına rağmen sözleşmeye olumlu baktılar. 4 Mart 2011'de ülke çapında katılım olan bir işçi grevi mobilize edildi: Gerek Kuzey'de, gerekse de Güney'de işçiler greve gittiler ve kazanımlarını savunmak için mücadele ettiler.

Şimdiden Merkel-Sarkozy ikilisi tarafından emekli aylıklarına karşı ve ücretlerin bir endekse bağlı hâle getirilmesi planlarına karşı bir mobilizasyon görülmektedir. 24 Mart 2011'de FGTB, CSC ve Avrupa Sendikalar Birliği ortaklaşa »İşçiler AB rekabet antlaşmasına HAYIR diyor!« başlığı altında bir eylem gerçekleştirdiler.

Bu etkinlikler, Belçika devletinin reformu ile Avrupa çapındaki tasarruf planları arasındaki sıkı bağı göz önüne getirmeyi hedefliyor. Her iki sorunu birbiri ile bağlamak, sosyal mücadelelerin gelişmesi ve bütün Belçikalı işçilerin işverenlerin saldırılarına karşı mobilize edilmeleri için belirleyici önemdedir. Belçika işçi hareketi geçmişte kazanımlarını sadece ortak mücadele ile elde edebilmişti.

#### YENİ BİR SOSYAL HAREKET

Avrupa Birliği, sonucu sert yürütülen tasarruf politikası olan bir neoliberal model üzerine kuruludur. Fransa'da, Yunanistan'da, Portekiz'de, İspanya ve Britanya'da gençler ve işçiler ulusal çerçevede şimdiye kadar olmadığı düzeyde bu politikalara karşı itirazlarını dile getirdiler. Hepsinin ortak konusu, sosyal kazanımların savunulmasıydı. Mücadeleleri, »bölgesellik« kisvesi altında gerici sosyal programları gizleyen sınırlı »kültürel« veya »bölgesel« yapılanmalara geri dönüşün tam aksi olan Avrupa çapındaki bir dayanışmayı gerekli kılmaktadır. Bu açıdan Belçika (dil ve kültür çeşitliliği nedeniyle) tüm potansiyel kozlarını kullanabilir ve birlik ve dayanışmanın, Avrupa'nın gelecekteki sosyal mücadelelerinin bir örneği olabilir. Çok sayıda Belçikalı entelektüelin imzaladığı bir çağrı şu sözlerle son buluyor: »Artık bu yeni sosyal hareketi kurma ve dar kafalı milliyetçiliği reddeden Flamanlar, Walonlar ve Brükselliler arasında yeni köprüler oluşturma zamanı gelmiştir. Bizler, bölünmeye kaçışı sessizce kabullenmeyeceğiz. Belçika toplulukları arasındaki derin uçurumları aşacak ve N-VA'nın en çok korktuğu, milliyetçiliğe karşı ve dayanışmacı geniş bir birliği kurma perspektifinin zamanı gelmiştir«.

*Almanca'dan çeviren: Murat Çakır*

CARL MARS

## FİNLANDIYA'DA SAĞ POPÜLİZMİN GELİŞMESİ – GERÇEK FİNLER

Fransa'daki Front National, Avusturya'daki FPÖ, Norveç'teki İlerleme Partisi veya Danimarka Halk Partisi gibi sağ popülist, göçmen düşmanı partiler son yıllarda Avrupa'nın bir çok ülkesinde başarı sağlıyorlar. Finlandiya şimdiye kadar Avrupa'da bir istisna olarak görülüyordu: ülkede aşırı sağ veya Herbert Kitschelt ve Antony McGram (1997,11) tarafından tanımlanan ve sağ piyasa ideolojisini politik otoritarizmi ve yabancı düşmanı yaklaşımları birbirleriyle bağlantılı hâle getiren sağ popülist »ideal tip« yoktu. Henüz seçimler öncesinde, göçe karşı aldıkları pozisyonla karakterize edilen Gerçek Finler'in 2011 parlamento seçimlerinde benzersiz bir başarı elde edecekleri duyulmaya başladı.

Makalemde Gerçek Finleri, diğer Avrupalı sağ popülistlerle karşılaştıracak ve böylesi bir popülizmin nedenlerini araştıracağım.

### RADİKAL SAĞ POPÜLİST PARTİ OLARAK GERÇEK FİNLER

David Arter (2010), yapılan araştırmaların partinin göç konusundaki pozisyonunun sert olduğunu göstermesi ve göç konusunun Avrupa sağ popülizminin merkezî emaresi olması nedeniyle Gerçek Finler'i radikal sağın temsilcisi olarak görüyor. Arter ayrıca Gerçek Finler'i popülist ve refah şövenisti bir parti olarak tanımlıyor. Partinin seçmen profili Arter'e göre parti için az angajman gösteren, politikacılara güvenmeyen, proleter, erkek ve genç bir kitleden oluşuyor (Arter 2010, 501). Arter diğer taraftan Gerçek Finler seçmenlerinin kendilerini sağ parti seçmenleri içerisinde en solda duranlar olarak nitelendirdiklerini belirtiyor. Gerçek Finler hiç bir zaman neoliberalizmle flört etmemişken (Arter 2010, 499), Herbert Kitschelt ve Antony McGann'ın ideal tipi, başarılı olarak tanımlanan popülist sağın piyasa ideolojisini siyasî otoritarizm ve yabancı düşmanı yaklaşımlarla birleştirdiğini gösteriyor (1997,42). Bununla birlikte Gerçek Finler'in kökleri – İsveç Demokratları'ndan veya Front National'den farklı olarak – ultra sağ cephede değil. Gerçek Finler'in retoriği ve parti yönetimi, örneğin Hollanda'nın PVV'sinden veya Avusturya'nın FPÖ'sünden daha ılımlı. Buna rağmen Arter, Gerçek Finler'i, Finliğin etno-milliyetçi bakış açısı partinin bütün siyasetini belirlediğinden, sağ popülizmin Batı Avrupa geleneğinde konumlandırıyor (arter 2010, 52).

2005'de Elina Kestilae, Finli seçmenlerin ruh hâli ve perspektifinin, radikal sağın başarılı olduğu diğer Avrupa ülkelerindeki gibi, radikal bir sağ parti için uygun duruma geldiğine dikkat çekmişti. Gerçektende Finlandiyalılar göçün iktisata ve kültüre olası etkilerinden ortalama Avrupalılardan daha çok korkmaktadırlar. Finlandiyalıların göçmenlere karşı olan tavırları, diğer kuzey ülkeleriyle karşılaştırıldığında, hayli serttir. Kestilae bununla birlikte politik kurumlara duyulan güvensizliğin arttığını, yabancı düşmanı ve AB karşıtı seslerin çoğaldığını tespit etmişti (Kestilae 2005,369). Radikal sağcıların Fin partileri arasında yer alabileceği pek tasavvur edemiyordu, ama gene de gelecekte radikal sağcıların mobilizasyonunu olanaklı görüyordu. Nitekim 1990lı yıllarda radikal sağ aktivistlere izin verilmesi, bu hareketlerin önündeki engelleri kaldırmış ve Villiina Hellsten'e göre (2001,45) Ulusal Koalisyon Partisi'nin 1987'den sonra ilk kez hükümete katılması, yeni olanakların önünü açmıştı.

Kyösti Pekonen tarafından yayımlanan, *The New Radical Right in Finland* (1991) başlıklı kitap, ülkede diğer Avrupa ülkelerinde başarılı olan ve piyasa ideolojisiyle, otoritarizmi ve etnomerkezci, hatta ırkçı yaklaşımları birleştiren idealtipik popülist sağ olmaması nedeniyle, Finlandiya'nın Avrupa'da gerçekten bir istisna teşkil edip etmediğini araştırıyordu (Pekonen 1991, Pekonen/Hynynen/Kalliala 1999, 47). Yazarlar, Finlandiya'da yeni sağın ortaya çıkma koşullarını görmekteydiler. Yazarlara göre sağ popülistler arasında yaygın olan yaklaşımların Finlandiya seçmenleri arasında rezonans buluyor, ancak o zaman var olan gruplar veya partiler bu durumu kendi lehlerine kullanamıyordular (Pekonen/Hynynen/Kalliala 1999, 57).

#### AVRUPA'DA GERÇEK FİNLER

Sağ popülist ideoloji nativizm, refah şövenizmi ve popülizme (Mudde 2010, 3) ya da etnik milliyetçilik, popülizm ve sosyokültürel otoritarizme (Arter 2010, 439) dayanmaktadır. En azından göç, güvenlik ve yolsuzluk merkezî konular olarak tanımlanabilir (Mudde 2010, 7), Popülist sağ, 1960lar ve 1970lerde ortaya çıkan ve azınlık haklarını, feminizmi ve çevre politikası değerlerini ön plana çıkaran postmateryalist sola karşı bir karşıt reaksiyon olarak doğdu.

David Arter Gerçek Finler'i Avrupa'nın sağ popülist partileri arasında görüyor. Ancak bizlere de, partinin açıklamalarına, şimdilik, tipik yabancı düşmanı ve aşırı seslerin olmadığını ve Timo Soini'nin de, Avusturya'daki FPÖ'nün başkanı Jörg Haider'inkine benzer önerilerde bulunmadığını hatırlatıyor. Haider, hastalar, yaşlılar ve suçlular için »özel kamplar« kurulmasını önermişti (Arter 2010,485). Soini'ye göre, Jörg Haider'i veya diğer sağ popülistleri ırkçı diye tanımlamak kolay. Her ne kadar Timo Soini kendisinin ırkçı olmadığını söylese de, 2008'de yapılan bir ankete katılanların yüzde 12'si Timo Soini'yi inançlı bir ırkçı ve yüzde 28'i ırkçılığını saklamaya çalışan bir ırkçı olarak görüyordu (Arter 2010, 498). Soini, partisinin açık ırkçı üyelerini esprili bir söylemle »helikopter kafalılar« diye nitelendirerek, asıl sorunu dikkate almıyor. Soini'nin eleştirisi sadece acemi çıkışlara ve basit iletişim stiline yönelik, ama ırkçılığa değil.

Gerçek Finler, kıtadaki örneklerinden biraz farklılar. Örneğin partinin seçmenleri kendilerini sağ yönelimli olarak nitelendirmiyorlar. Gerçekten de İskandinav sağ popülizmi, Avrupa'daki diğer örneklerinden daha ılımlı (Kitschelt/McGann 1997,121). İskandinav partileri göçmen düşmanı yaklaşımlarını ırkçılığa değil, refah şövenizmine dayandırıyor, milliyetçilikleri daha ılımlı ve aşırı gruplarla olan ilişkileri de kıta Avrupası'nın sağ popülistlerinden daha zayıf (Kitschelt/McGann 1997,135).

Sağ popülistleri genel olarak çok farklı ideolojik kökler karakterize etmektedir. Örneğin Macar Jobbik Partisi ile Britanya'nın BNP'sinin neofaşist ve ırkçı arka planları var. İsviçre Halk Partisi'nin kökü taşraya dayanırken, FPÖ Haider öncesinde çevre sorunlarına yoğunlaşıyordu. Ayrıca Belçika'nın Vlaams Belang ve İtalyan Lega Nord en azından etnik-bölgesel partileridirler (Lodenijs/Winborg 2010, 19).

Bazı partilerin ardında tek konuya yoğunlaşan hareketler duruyor: Dansk Folksparti bir vergi karşıtlığı sonucunda kuruldu (Betz 1994, 5), İtalyan Lega Nord Kuzey İtalyan bölgesel milliyetçiliği ile oluştu, FPÖ'nün liberter kökleri vardı, Fransız Front National neofaşisttir ve İsviçre Otomobil Partisi de Yeşillerin otomobille alışverişe gidilmesini engellemek istemeleri üzerine kuruldu. Gerçek Finler'in başlangıcı taşra küçük köylülerinin Köylü Partisi'dir, içinde ise hayli gür biçimde göç eleştirisi yapan bir kanat mevcuttur.

#### GERÇEK FİNLER KİMLER?

O hâlde Gerçek Finler, SMP geleneğinin bir devamı mı, yoksa tüm Avrupa'yı saran İslam fobisine dayanan radikal veya radikalize olan bir sağ parti mi? En azından partinin seçmenleri, radikal sağın seçmenlerine benziyorlar (Arter 2010, 501). 2008-2009 yıllarında yapılan bir araştırmaya göre ortalama olarak iyi gelire sahip, orta yaşlı erkekler Gerçek Finler'in seçmenlerini oluşturuyorlar. Diğer partilerden farklı olarak, taraftarlarının yarısı işçilerden oluşuyor. Kalifiye işçilerin ve yönetici hizmetlilerin oranı ise, diğer partilere oranla daha düşük; ama partinin taraftarları maddî açıdan iyi durumdadır. En yüksek gelir grubunda, yani yıllık gelirleri 50 bin Avro'dan fazla olanlar arasında en fazla taraftara sahip olanlar sadece Ulusal Koalisyon Partisi ve İsveçli Halk Partisi'dir. En alt gelir grubunda, yani yıllık gelirleri 20 bin Avro'dan az olanlar arasında ise daha az taraftara sahipler.

Gerçek Finler taraftarının eğitim durumu genel olarak düşük: Yüzde 53'ünün meslek okulu veya kolej diploması var, yüzde 27'sinin ise ilk ve orta okul diploması. Sadece yüzde beşi üniversite mezunu. Buna karşın Yeşiller taraftarlarının yüzde 33'ü üniversite mezunu, yüzde 26'sı meslek okulu diplomasına sahip ve sadece yüzde 7'si orta okuldan sonra öğrenimlerine devam etmemişler. Partiler karşılaştırmasında en yüksek erkek taraftar oranına (yüzde 67) sahip olan parti Gerçek Finler. Gerçek Finler, nüfus sayısının az olduğu bölgelerde, kentlere nazaran daha fazla oy alıyorlar. Bu açıdan Merkez Partisi ile benzerlikler taşıyorlar. Paavo Niskanen (2008, 142) Gerçek Finler'in köylülerin ve orta katmanların örgütlü olmayan işçilerinin çıkarlarını savunduğunu belirtiyor. Gerçek Finler ise kendilerini, burjuvaziden farklı olarak orta katmanların erdemlerini savunanlar olarak görüyor. Partideki sınıf yö-

nelimi, diğer partilerdeki gibi sınıflarüstü ortak çıkarlar vurgulanmadığından, diğer partilere oranla daha güçlü.

David Arter (2010,494) Gerçek Finler'in en önemli hedefinin azınlıkları entegre etme, yani çoğunluğu azınlıkların abartılı eşitlik taleplerinden korumak, temel güvenceyi ve prograsif vergilendirmeyi savunmak ve düşük ücretlilerden alınan vergileri düşürmek olduğunu vurguluyor. Arter, temel güvenceyle ilgili olarak Gerçek Finler'in 2003'de karar altına aldıkları ve geleneksel solu, terzi Halme ile köylü Koskela'nın geleneğini terk edip, sosyalist AB elitlerinin soğuk ve yüzüstü trenine atlamakla suçladıkları Manifesto'ya işaret ediyor. Gerçekten de Gerçek Finler, sol aksanı olan ılımlı bir parti olarak görülüyor ve insanlar onları, SMP kökleri nedeniyle, Avrupalı sağ popülist parti olarak tanımlamak istemiyorlar.

Ancak sağ popülist partilerin, devletin iktisattaki rolüyle ilgili olarak sol yönelimli söylemlerde bulunmaları olağandışı değil (Mudde 1997, 130). Örneğin Jörg Haider FPÖ'nün iktisat ve sosyal politikalarını »sosyal, ama sosyalist değil« diye tanımlıyordu (Arter 2010, 495). Aynı Haider gibi Timo Soini de Gerçek Finler'i sosyalizmsiz bir işçi partisi olarak karakterize ediyor. »Sosyalizm« yerine önerdikleri tabii ki hıristiyan değerleri üzerine kurulu olan »sosyallikten« başkası değil (Mudde 1997, 130).

#### GERÇEK KORKU

Finlandiya'daki gelir makası 1990ların ortasından itibaren diğer OECD ülkelerinden çok daha hızlı bir biçimde açılır oldu. 1980lerin sonundan itibaren yüksek iktisadî büyüme insanların refahını artırmadı. Gayri menkul gelirleri izafen ve ücret vergileri progresif olarak vergilendirildiklerinden, gayri menkul gelirleri ücret gelirlerine oranla daha da arttı. Ayrıca Finlandiya'da da çalışan, ama sosyal yardıma muhtaç bir sınıf (»Working Poor«) oluştu.

Alternatiflerin görülmediği durumlarda insanlar korku ile mobilize edilmektedirler. Göçmenlerden, kriminaliteden, yük olmaya başlayan kamu sektöründen veya bir ekolojik felaketten korkmak siyaseti yeniden anlamlı kılmaktadır (Žižek 2010). Dünya »teröre karşı savaş« ikliminde dost ve düşmana ayrılıyor. Korku »bizi« homojen bir gruba kaynaştırıyor ve »ötekilere« karşı olan tavırlar güçleniyor. Bu bölünmeyle bağlantılı olan güçlü ahlâkî baskı, uzlaşmayı olanaksız kılıyor. Ahlâkî olarak çalışkan/namuslu olan »biz«in, sayısal olarak az olan »ötekiler« tarafından kontamine edilmemesi gerekiyor (Mudde 2007, 89).

Sağ popülistler, yabancı düşmanı tasavvurları kullanırlarken doğrudan ırkçılığı ve antisemitizmi kullanmamaya özen gösteriyorlar. Buna rağmen ideolojileri »tek millet« gibi tipik radikal sağ unsurlar içeriyor (Jokisalo 2009, 130). Örneğin Gerçek Finler'in seçim programı (2010,10) »Fin kimliğini güçlendiren« kültürel projelere ve aktivitelere devlet desteği verilmesi gibi, »ulusal kültür mirasının« korunmasına yönelik çeşitli önerilerde bulunuyor.

Seçim programı ayrıca, artık eskimiş olarak kabul edilen ırk yönelimli düşünce yerine ulusal kültürü koyan etnoçoğullukçu yeni sağ teorileri de içeriyor. Irk hiyerarşi-

lerini desteklemek yerine, »kültürlerin çeşitliliğini« koruma gerekçesiyle göçe karşı cephe açılıyor. Etnoçoğulculuk, ulusal kültürlerin sosyodarvinist varoluş mücadelesi sonucunda geliştiklerinden ve homojen ve değişmez olduklarından hareket ediyor. Etnoçoğulculuk kültür doğal, homojen ve değiştirilemez »ulusal kültür« olarak görüyor (Jokisalo 2010 b, 96). Gerçek Finler'e göre »bağımsız ve müreffeh bir Finlandiya – küresel düzeyde de – dünyanın en mucizevi kazanımlarından birisidir« (2011 Seçim Programı, 9). Bu yüzden ulusal kültür korunmalıdır, yoksa yok olacaktır. İslam en büyük düşmandır. Gerçek Finler'in en popüler üyelerinden, Helsinki Belediye Meclisi üyesi Jussi Halla-aho »batan Batı'nın yazıları« adlı bloğunda, Avrupa'nın diğer ülkelerindeki yeni sağın da savunduğu ve buna göre İslam'ın Avrupa'da bir işgal savaşı sürdürdüğüne dair komplo teorileri yayınlıyor.

Jussi Halla-aho, bir insanın değerini başarı ve üretkenlik ilkesiyle eşitliyor. Ama diğer taraftan Timo Soini partinin bu ikinci adamıyla arasına mesafe koymaya çalışıyor: retorikleri iki farklı yöne dayanıyor. Örneğin Gerçek Finler'in 2007 seçim programı, engelli insanların da diğer insanlar gibi eşit değerde olduğunu tespit ediyor ve onlara fırsat eşitliği tanınmasını savunuyordu. Gerçek Finler aynı zamanda prenatal yöntemlerle engellilerin toplumda azaltılmalarına da karşı çıkıyorlar. Gerçek Finler'in reddettikleri bu noktalar ise Avrupa'nın yeni sağ ve sağ popülistlerince önerilmektedir (Jokisalo 1995, 119).

Sağ popülizm açık olarak hem toplumun dışına itilenleri, hem de neoliberal gelişmenin kazananlarını yanına çekmeyi deniyor. Bu yüzden Gerçek Finler'in aday listelerinde hem sert rotanın savunucuları, hem de gelecek korkusu taşıyan sıradan insanlar bulunabiliyor.

#### NEDEN SAĞ POPÜLİZM DE, SOL POPÜLİZM DEĞİL?

Popülizm için »halk« ve »elitler« iki karşıt kutup ve bu yüzden ne politik solla, ne de sağla bir ilişki içinde olmayı istemez. Ernesto Laclau'ya göre popülizm belirsiz hoşnutsuzluğu ve adaletsizlik deneyimlerini komprime ediyor. Popülizm daha çok »halka« konuşan ve onu bu »elitlerden« korumaya çalışan siyasî bir lisan gibi (Laclau 2005, 4). Sol popülizm sosyoekonomik sorunlara yoğunlaşırken, sağ popülizm etnik ve kültürel sorunlara konsantre oluyor. Sağ popülizmin gelişmesine yönelik sol tartışmalarda – yüzeysel olarak bakıldığında – iki karşıt argümantasyon görülmektedir. Bir argümana göre, göçmen düşmanı sağ popülizm solun, bilhassa sosyaldemokrasinin işçi sınıfını yalnız bırakması ve zenginlerin lehine olan neoliberal uzlaşmayı kabul etmesi nedeniyle başarılı olabildi. Diğer argümana göre ise, sağ yönelimli görüşler ve kazananların sert değerleri toplumda kabul görüyor.

FrP-Kodları başlıklı kitabında Magnus Masdal Norveç Fremdkrittspartiet'in başarı hikâyesini anlatıyor. Sosyaldemokratların öncülüğündeki sol, gelir uçurumunun derinleşmesine ve sosyal devletin yok edilmesine ortak olmuştu. Sol elitler, kendilerini işçi sınıfı ile özdeşleştirseler de, gerçekte – belki de istemeyerek – proleter yaşam tarzını, karakteristik yaklaşımlarını ve aile değerlerini hor görmekteydiler. Diğer tarafta da işçi sınıfına mensup olan bir insan ise, solun tüketim eleştirisini

anlamakta güçlük çekmektedir (Masdal 2007, 249). Eğer Norveç'in sol entelektüelleri Norveççe yazılı menü kartlarını veya Torrevieja'daki proleter diskoteklerini, her insanın yabancı dil konuşmadığını, bağımsız seyahate çıkamadığını ve kültürlü bir şekilde yemek yemediğini anlamaktan aciz olduklarından, burun kıvrarak hor görüyorlarsa, bu tavrın işçi sınıfı içerisindeki homofobiden veya yabancı düşmanlığından hiç bir farkı yoktur.

Masdal'e göre (2007, 197) sağ popülizm, sol kültür elitlerinin aynadaki çirkin yansımasıdır. İşçi sınıfının hareketin öncüsü olduğu işçi hareketinin eski dönemlerinden farklı olarak günümüzde sol ve sağın politikacıları doğrudan elit olarak doğuyorlar. O nedenle işçi sınıfı seçimlerde sol kültür elitleri ile sağ ekonomi elitleri arasında tercih yapmak zorunda kalıyor. İşçiler, sol kültür elitlerinden, ekonomi elitlerinden olduğundan daha uzakta duruyorlar. Sıradan bir yurttaş, en azından teorik olarak, milyoner olabileceğini hayal edebilir, ama profesör olmayı hayal dahi edemez (Masdal 2007, 197). Masdal, sağ popülistlerin taraftarlarının önemli bir bölümünün neoliberal ve elitist politikaya bir alternatif oluşursa, solu seçebileceğine inanıyor.

Özellikle solcu ve sosyal yönelimli olan hümanistler, ırkçılığı dışlanan genç erkeklerin sorunu olarak görmeye yatkınlardır. Radikal bir Avrupalı klişesi işsiz, eğitimsiz ve varoşlarda yaşayan bir herif resmi çiziyor. Ancak yapılan araştırmalar iktisadi sefaletin doğrudan ırkçılığa yatkınlığa yol açmadığını kanıtıyor. Aşırı sağ daha çok yoksullar ve yabancılardan nefret eden ve Batı modernizasyonunun kazananları arasında taraftar bulmakta (Jokisalo 1995, 116). Mudde de (2007, 205) radikal sağın salt »modernleşme sürecinin« kaybedenlerinden oluştuğu tezini kabul etmiyor: Mudde'ye göre yapısal dönüşümün kaybedenlerinin sadece küçük bir kesimi sağ popülistlere oy veriyor.

Bu açıdan sağ popülizmin, gelir durumu iyi olan Batılı orta katmanlarının ve işçi sınıfının, küreselleşme baskıları altında imtiyazlı pozisyonlarını korumak isteyen iyi gelirliilerinin bir yaklaşımı olduğu söylenebilir. Küreselleşme ve kapitalizmin yapısal dönüşümünün yol açtığı güvensizlik, sağ popülizme yönlendiriyor – ancak, özellikle durumları iyi olanları. Araştırmalar, iyi yaşam koşulları olanların kriz dönemlerinde sağ popülizme destek verdiklerini gösteriyor. Beyaz adam, imtiyazlı ve zengin küresel Kuzey'in korunması mücadelesine başladı denilebilir.

*Almanca'dan çeviren: Murat Çakır*



WITALİ ATANASSOW

## UKRANYA ÖZGÜRLÜK PARTİSİ'NİN ÜÇ KAYNAĞI – MİLLİYETÇİLİK, YABANCI DÜŞMANLIĞI VE SOSYAL SORUN

Aşırı sağcı Ukranya Özgürlük Partisi'nin popülaritesi son üç yılda sekiz katına çıktı. Şu anda seçmenler arasında yüzde 6'lık bir desteği var ve görüldüğü kadarıyla gelecek yıl yapılacak seçimlerde yüzde 3'lük seçim barajını aşmasını hiç bir şey engelleyemeyecek. Bu örgüt kendisini 2004'e kadar Ukranya'nın »sosyalmilliyetçi partisi« olarak adlandırıyor ve Batı Ukranya'da huzursuzluk yaratmaktan fazlasını başaramıyordu. O zamandan beri çok şey değişti. Geçen yılın sonbaharında yapılan bölge seçimleri Özgürlük Partisi için büyük bir başarı oldu: Batı Ukranya'nın üç bölgesinde, Lwow, Iwano-Frankowsk ve Ternopol'de zafer elde etti. Bölge parlamentolarındaki en büyük meclis gruplarının yanısıra, üç bölge başkentindeki yasama organlarındaki çoğunluğu ele geçirdi. Ternopol Büyükşehir Belediye Başkanı da partinin üyesi.

### AŞIRI SAĞIN GÜÇLENMESİNİN NEDENLERİ

Özgürlük Partisi'nin popülaritesi kısmen ılımlı ulusal-demokratik seçmenlerin, »Portakal Devrimi«nin, iktidara geldikten sonra eski karşıtlarıyla ittifaka girerek, yaygın yolsuzluklara bulaşarak ve neoliberal iktisat politikaları uygulayarak itibardan düşen Viktor Yuşenko, Julia Timoşenko ve diğer aktörlerinden hayal kırıklığına uğramaları ile açıklanabilir.

Portakal devrimcileri bununla birlikte aşırı sağın başarısını hazırladılar. Yuşenko'nun başkan olduğu beş yıl boyunca devlet aşırı muhafazakâr diskursu ve milliyetçi mitleri meşrulaştırmak için olağanüstü uğraş gösterdi. Yuşenko'nun politikası iki merkezî konu, Ukranya ulusuna soykırım olarak algılanan 1932 ve 1933 Holodomor ve Ukranya Milliyetçileri (OUN) ile Ukranya Başkaldırı Ordusu'nun (UPA) antisovyetik silahlı mücadelesi tarafından belirlendi. »Kahramanlar« ile »suçluların« kurgulanması, yani kötüleme ve övme stratejileri sıkı bir şekilde birbirine bağlıdır: Holodomor'un etnik soykırım olarak yorumlanması, Ukranya milliyetçilerinin nazilerin Sovyetler Birliği'ne saldırdıkları zaman nazilerle işbirliğine girmelerini, Holocaust'a ve yaklaşık 60 bin Polonyalının yaşamını yitirdiği etnik temizliğe katılmalarının üstünü örtmek için kullanıldı. OUN ve UPA sovyet ve nazi işgaline karşı çıkan ve bağımsız bir Ukranya devleti için mücadele eden güçler olarak gösterildiler.

Bu koşullar altında, OUN'un siyasî ilkelerini üstlenen bir örgütün hep daha popüler olması, şaşırtıcı değildir. Buna karşın Ukranya halk hareketinin çekirdeğini oluşturan ve onyıllardan beri »ulusal şövalyelik ve onurun« rönesansını talep eden Ukranyalı Ulusal Demokratlar arasında, Batı Ukranya bölgelerinde iktidara gelen ve »ulusun düşmanı« olarak ilân ettikleri liberallere karşı cephe açan aşırı sağcıların yükselişi şok etkisi yaratıyor.

Yeni araştırmalar, Ukranya'nın Macaristan, Bulgaristan ve Letland'la birlikte aşırı sağcı ideoloji ve örgütlerin potansiyel taraftarları konusunda listenin başında durduğunu gösteriyor. Farklı renklerde bu ideolojilere olan talep, yabancı düşmanı önyargılar ile siyasî sisteme duyulan güvensizliğin birbirleriyle sıkı bir şekilde bağlanması sonucu oluşuyor. Orta ve Doğu Avrupa'nın postsosyalist ülkelerindeki radikal sağ hareketlerin en önemli emaresi, 1930lu yılların Avrupası'ndaki savaş öncesi faşizmin karakteristik özelliklerini, Batı Avrupa'daki modern sağ popülistlerden aldıkları unsurlarla bağlantılı hâle getirmeleridir (Kreko, 2010).

Örneğin Ukranya Özgürlük Partisi etnik milliyetçiliği, sosyopopülist retorikle kombine ediyor; dine ve »geleneksel« ahlâkî değerlere vurgu yapıyor, otorite arzusu ile geleneksel şövenizmi kullanıyor, sürekli yeni düşman arıyor ve küreselleşmeye karşı çıkıyor. Parti, küreselleşmenin ulusal ekonomi ve kültür üzerindeki yıkıcı sonuçlarını eleştiriyor ve yabancı düşmanı bir iklimi teşvik ediyor. Bu uğraşları da sonuç veriyor – Ukranya'da fazla göçmen olmamasına rağmen, göçmenler giderek daha fazla reddediliyorlar. Sonuçta »sanal« yabancılar, gerçekleri kadar korku yaratabiliyorlar (Kreko, 2010). Özgürlük Partisi'nin siyasî ajitasyonunun, küçük ve orta büyüklükteki işletme sahipleri, memurlar, öğrenciler, emekliler ve işsizler gibi farklı sosyal grupların partiyle özdeşleşmelerini sağlayacak şekilde, heterojen unsurları eklektik olarak birleştirebildiği söylenebilir.

Ne etnik açıdan Ukranyalı olan, ne de gündelik yaşamında Ukranyaca konuşan insanlar dahi Özgürlük Partisi'nin önderleri konuştuğu zevkten dört köşe olabiliyorlar. Siyaset ve iktisatın yolsuzluğa bulaşmış olan sistemine prensip itibariyle muhalif olan bu partiye oy verdiklerinde, kendilerini hayal kırıklığına uğratan, kızdıran ve kıran iktidara şamar attıklarını düşünüyorlar. Kendine özgü iktisadî ve siyasî eşitsizliği ile kapitalist toplumda liberal demokrasiye olan güvenlerini kaybeden işçilerin muhafazakâr oy kullanmaları ender olmayan bir fenomendir.

Sosyal çelişkileri sertleştiren iktisat krizi Ukranya'da aşırı sağ güçlerin artan destek bulmalarında önemli bir rol oynadı. Özgürlük Partisi krize gösterdiği reaksiyon sonucu retoriklerine sosyokritik unsurları ağırlık olarak aldı. Son üç yılda seçmenden artarak aldığı desteğin önemli bir bileşeni »sosyal sorunun« vurgulanması oldu. Örgütün ideologlarının daha sıklıkla »sosyal milliyetçilik« tanımını kullanmaları, geleneksel milliyetçi hareketin »liberalizmini« ve »kültürsüzlüğünü« kınamaları ve »serbest piyasa ekonomisi« ile »ucuz hammadde ve işgücü satıcısı olarak küresel kapitalist sistemle bütünleşmesine« karşı çıkmaları, ideolojik evrimlerinin bu görünümünün yansımasıdır.

Diğer postsosyalist ülkelerde olduğu gibi, Ukranya'da da radikal solun etkinlik alanı, gerek stalinizmin fecî sonuçları, gerekse de son yirmi yılın antikomünist propagandasının etkisiyle son derece dardır. Ukranya'daki durumun bir özelliği, ülkenin siyasî sahnesinin sol kanadının muhafazakâr-şövenist ve prorusyacı Ukranya Komünist Partisi'nce (KPU) işgal edilmiş olmasıdır. KPU, eski sovyet hükümet partisinin adını ve sembolliğini alarak, bunları pragmatik bir biçimde parlamento sandalyelerine dönüştürebildi. Son yıllarda komünistlerin katılmadığı hükümet koalisyonu yok ve bu nedenle Komünist Partisi doğrudan egemen siyasî sistem ve bu sisteme ait olan sınırsız kinizm ve iktidarı paraya çevirme uğraşısı ile özdeşleştirilmektedir. Böylelikle Komünist Partisi, zorunlu kolektifler, temizlik hareketleri ve sunî açlık sorunu ile zaten eşanlamlı olarak algılanan komünizm düşüncesinin daha çok itibardan düşmesi için özgün katkısını sağlamaktadır.

Sol taraftaki boşluk, Özgürlük Partisi'ne iktisadî eşitsizliği ve sosyal adaletsizliği radikal bir biçimde tematize eden tek toplumsal güç olma rolünü oynamasına olanak sağlıyor. Bunun sonucunda da Ukranya'nın radikal sağcılarını siyasî sisteme, hükümete ve genel duruma karşı duyulan hoşnutsuzluğu kendi çıkarları için kullanma olanağını buluyorlar.

#### MİLLİYETÇİLİK, GELENEKSELÇİLİK, YABANCI DÜŞMANLIĞI

Özgürlük Partisi büyük siyasete girişinin başlangıcında, yarı resmî alanda yabancı düşmanlığı ve antisemitizm kattığı Ukranya etnik milliyetçiliğini, anti-komünizmi ve geleneksel şövenizmi bayrak edindi. Partinin karizmatik şefi Oleg Tjagnibog, 2004 yılında »Ukranya yeniden Ukranyalılara verilmelidir« ve »Moskoflara, Almanlara, Yahudi döllerine ve diğer şeytanlara karşı mücadele eden milliyetçi Ukranya Başkaldırı Ordusu'nun savaşçılarını örnek almalıyız« dediği konuşması televizyonda yayınlanınca ülke çapında ünlenmişti.

Konuşma, Portakal Devrimi'nin arife aşamında yapılmıştı ve Tjagnibog'un – ki o zamanlar Yuşenko'nun muhalefet partisi »Bizim Ukranya«nın üyesiydi – yabancı düşmanı söylemi hükümete yakın medya tarafından yaygınlaştırıldı. Tjagnibog bu provakatif söylemi nedeniyle »Bizim Ukranya«dan atıldı, ama skandal ve kamuoyu dikkati politik kariyerini teşvik etti. O zamandan beri »Yahudi dölü« veya »Moskoflar« gibi hukuken Yahudilere ve Ruslara yönelik kışkırtma olarak değerlendirilen sözler, Özgürlük Partisi'nin değişmez söylemi hâline geldi.

2010 Başkanlık Seçimleri'ne katılan Tjagnibog'un en önemli taleplerinden birisi, milliyetçilerin devlet organlarının, iktisatın ve idarenin »Moskova'nın sömürge politikasının ideologlarının ve uygulayıcılarının beş yıllık memuriyet yasağı« ile temizlenmesi olarak algıladıkları »taharet« oldu. Tjagnibog çok daha aktif bir şekilde komünizmin mahkeme önüne çıkartılmasını talep etti.

Özgürlük Partisi, hatıra siyasetinde olağanüstü aktivite gösteriyor. Sadece 2010'da parti ve ultrasağ taraftarları 150 kez tarih konulu ve medyanın dikkatini çeken protesto eylemleri gerçekleştirdiler. Beklenildiği gibi, radikal milliyetçilerin hatıra siyaseti safkan antikomünistti. Bu sadece Ukranya'ya özgü bir özellik değil, aynı zaman-

da bu antikomünist politikanın devlet tarafından teşvik edildiği ve aşırı sağ güçlerin en önemli konusu hâline geldiği Orta ve Doğu Avrupa'nın bütün postsovyetik ve postsosyalist ülkelerinin tipik bir karakteristiğidir.

Özgürlük Partisi, Batı Ukranya'nın bazı bölgelerinde destek bulmasına rağmen, 2005'e kadar parlamentoya girme şansını yakalamamıştı. Ancak iktisat krizi baş gösterip, Ukranya ekonomisini çökertince çok şey değişti. Doğu Avrupa ve merkez Asya'nın 29 eski sosyalist ülkesi arasında en fazla etkilenen Ukranya oldu. 2008'de enflasyon yüzde 22'ye çıktı, ulusal para birimi yüzde 60 değer kaybetti. Bir yıl sonra enflasyon yüzde 34'e çıkarken, GSMH yüzde 14 geriledi.

Ekonomi 2010'da Ukranya'nın ihracat mallarının dünya piyasalarındaki fiyatlarının artmasıyla bir nebze kendine geldi, ama istikrarlı bir durumdan bahsetmek olanaksız. Ukranya dünya piyasalarına, fiyatları olağanüstü dalgalanmalardan etkilenen metal, kimyasal madde ve gıda maddeleri gibi ürünler sağlıyor. Ücretler düşer, işsizlik oranı yükselirken, tüketim fiyatları durdurulamaz bir biçimde artmakta. Ukranya üç yıl içerisinde, neoliberal programı ülke içindeki sosyal adaletsizliği ve iktisadî eşitsizliği daha da artıran IMF'nin ikinci büyük borçlusunu oldu. Hükümet, düzenli aralıklarla yerel belediye hizmetlerinin ücretlerini artırıyor, devlete ait işletmeleri özelleştiriyor ve kadınlar için emeklilik yaşını yükseltmeyi planlıyor.

İktisadî durumun kötüleşmesi, halkın, devlete ve siyasî kurumlarına olan güvensizliğe yol açan hoşnutsuzluğuna neden oluyor. İnsanlar artık hükümete ve idareye, savcılıklara, polise, mahkemelere ve parlamento partilerine hep daha az güveniyor. Halk, siyasî sistemin bütününden derin hayal kırıklığına uğramış durumda.

2010 Kasım'ında yeni vergi yasasına karşı küçük işletme sahiplerinin ve pazarcıların düzenlediği protesto eylemleri bu açıdan semptomatiktir. Protestolara katılanlar, çok açık bir şekilde siyasî ve hükümet karşıtı sloganlar atılsa da, »siyaset« ve bütün siyasî partilerle aralarına mesafe koyuyor ve protestolarının sosyal karakterini vurguluyorlardı. Julia Timoşenko'nun muhalif bloğunun bu protestoları kendi lehine kullanmaya çalışmaları, »büyük politikayla« hiç âlâkaları olmadığını söyleyen eylemciler tarafında engellenmişti.

Yabancı düşmanı önyargıların yaygınlaşması, radikal sağın işini kolaylaştırıyor. Ukranya toplumundaki yabancı düşmanlığı son yirmi yılda sürekli arttı: Ksenofobi-Endeksi 1994 ve 2007 yılları arasında 3,45'den 4,35'e çıktı. Sosyolog Natalya Panina şu tespiti yapıyor: »Bağımsız Ukranya devletinin gelişme sürecinde hem ulusal ayrımın toplam seviyesinde, hem de diğer uluslara karşı yabancı düşmanı yaklaşımlarda büyük bir artış yaşanmıştır«. Bu dönem içerisinde genel ulusal hoşgörü sürekli azaldı: 1992'de halkın yüzde 6,3'ünde yabancı düşmanı yaklaşımlar varken, bu oran 2005'de yüzde 25,2'ye çıktı. Aynı zamanda da hoşgörülü yaklaşımlara sahip olanların oranı yüzde 35,2'den yüzde 10,4'e düştü.

#### RADİKAL SAĞ TAKTİK VE ESTABLİSHMENT'E BAĞLANTI

2010 başlarında iktidara gelen Yanukoviç'in başkanlığı, Özgürlük Partisi için büyüme ve pozisyonunu güçlendirme dönemi oldu. Şu anki hükümet ra-

dikal milliyetçiler için rahat bir uzlaşısız eleştiri hedefi olmakta. Özgürlük Partisi Yanukoviç'in Bölgeler Partisi'ni Moskova'yı dinleyen işgalciler, Ukranya'dan nefret edenler ve Ukranya ulusunun düşmanları olarak netelendirmektedir. Başkan ve partisi ise milliyetçilerin güçlenmesinden pek rahatsız değil, çünkü ne de olsa geçen yılki Başkanlık Seçimleri'nde kendisinden yüzde 3,5 daha az oy alan Ulusal Demokratlar ve Timoşenko ile rekabet hâlinde. Ayrıca görevdeki başkanın, çoğunluğu Ukranya'nın Rusça konuşulan güney ve doğu bölgelerinde yaşayan taraftarları hiç bir zaman Ukranya ulusalcılığı lehine oy vermezler.

Bölgeler Partisi klasik anlamda liberal ideolojiye hiç meyil göstermedi. Parti, kültürel alanda muhafazakâr-popülist, iktisadî sorularda neoliberal ve ülkenin zengin olgark ailelerine olan sıkı ilişkilerini gözlemiyor. Ayrıca, Moskova Patriğine bağlı olan Ortodoks Kilisesi'de devlet başkanının özel sempatisine sahip.

Bu arada Bölgeler Partisi'ni kelime anlamında parti olarak nitelendirmek de zor. Çünkü daha çok »Business-Establishment«in siyasî temsilciliğini garanti eden bir seçim kampanyası makinesi durumunda. Bölgeler Partisi tabanda yürüyüş veya eylemleri veyahut seçim kampanyasının gündelik işlerini yapabilecek büyüklükte güce sahip değil. Parti, seçimler arasında sadece kâğıtta mevcut ve bir dahaki seçimlerde seçmenlerin oyunu alacak figüranlar kiralyor.

Ukranya'nın postkomünist demokrasisinde, doksanlı yıllarda çok sayıda üyesi olan, ama son on yılda çoğu aktif üyesini kaybeden komünistlerin haricinde başarılı olan bütün partiler böyle örgütlü. Mainstream politikacılarının zaman zaman »kiralanan« yürüyüşleri karşısında Özgürlük Partisi her zaman önemli konularda mobilize edebildiği kendi üyelerine güveniyor.

Özgürlük Partisi diğer siyasî örgütlenmelerden farklı olarak sokak politikasında da aktif. Ne zaman olanaklı olursa, Dinamo Kiev veya Karpati Lwow gibi futbol takımlarının ultrasağcı holiganlarını etkinliklerine katabiliyor. Özgürlük Partisi zenginleştikçe ve siyasî etkisi arttıkça, aralarında ırkçı »otonom milliyetçiler« ve paramiliter »Ukranya Yurtseverleri«nin neonaziler gibi aşırı sağcı derneklerin ve enformel girişimlerin aktivistlerini kullanıyor.

Özgürlük Partisi taktik sorularda ise hayli esnek davranıyor. Ukranya'nın çoğunlukla Rusça konuşan halkının yaşadığı güney ve doğu bölgelerinde etnik milliyetçiliği kullanmak yerine, illegal göçmen »tehditini« kullanıyor. Yolsuz yöneticiler, ekonomi oligarkları ve siyasî mafya eleştirisi kombinsyonu taktiği Özgürlük Partisine, göçmen düşmanı ve ırkçı söyleni kullanan ultra sağcı yerel Rusları kazandırdı. Bu da Özgürlük Partisi'ne, ülkenin güneyindeki, doğusundaki ve ortasındaki bölge başkentlerinde büyük göçmen düşmanı yürüyüşler örgütleme olanağını veriyor. Pro-ukranya yönelimli parti böylelikle bölgelerdeki yabancı düşmanı seçmenin kalbini kazandı. Eğer bu sonucun geleneksel olarak prorus bölgelerinde elde edildiği düşünülürse, bunun bir başarı olduğu söylenmelidir.

Parti, konut yapımı ve inşaat durdurma hareketlerinde angaje olan işçi ve aktivistleri destekliyor. Ancak kentsel dönüşüme karşı olan hareketler arasında başarısız.

Özgürlük Partisi'ne yakın olan radikal sağcılar ise Kiev'deki kaotik sanayi alanları inşasına karşı çıkan »Eski Kiev'i Kurtar« girişimini ele geçirebildiler.

Wolfgang Wippermann, Avrupa faşizmi üzerine kaleme aldığı kitabın Rusça çevirisinin önsözünde, faşist partilerin merkezî emarelerinden birisinin »siyasî karşıtlarını ve kısmen keyfi seçilmiş azınlıkları kararlı bir biçimde yok etme iradesinin olduğunu« yazıyor. Özgürlük Partisi bu bağlamda tarihsel örneklerinden uzaklaşmıyor: seksüel azınlıklara ve LGBT örgütlerine karşı olan tavrı son derece agresif; ayrıca sürekli olarak hafif uyuşturucuların legalize edilmesine karşı yürüyüşler örgütüyor. Partiye yakın ultra sağ gruplar da mütemadiyen solcu aktivistlere ve LGBT gruplarına saldırıyorlar.

*Almanca'dan çeviren: Murat Çakır*

DİMOSTHENİS PAPADATOS-ANAGNOSTOPOULOS

## **MALÎ KRİZ: YENİ AŞIRI SAĞIN POLİTİK FIRSATI**

### **YUNANİSTAN'DAKİ İKTİSAT KRİZİ VE ORTODOKS HALK BİRLİĞİ (LAOS)**

Avrupa aşırı sağının güçlenmesi, üretimdeki dönüşümlerin, Avrupa toplumlarının sosyal yapısındaki değişimlerin ve egemen siyasî güçlerin değişen koşullara yanıt verme yetersizliğince belirlenen 1970li yılların krizi ile aynı döneme rastlıyor. Elbette aşırı sağın güç kazanmasının tek açıklaması iktisadî kriz değil. 1970lerden bugüne siyasî partilerin devlet içerisinde sosyal çıkarların temsilciliğinden, birbirinden nüans farkı olan ve devlet ile medyaya bağımlı kartel partilerine dönüşmeleri, aşırı sağın güçlenmesini kolaylaştırdı. Aşırı sağ güçlenirken, kartel partilerinin siyasî rekabet kurallarını da kendi lehine kullandı. Ancak günümüzün iktisat krizi, siyasî temsiliyet krizini sertleştirdiğinden (ve bu da, kanıtlandığı gibi, aşırı sağ formasyonların ortaya çıkışını ve gelişimlerini teşvik ettiğinden), günümüzde aşırı sağ – iktisat krizi ilişkisi üzerine tartışılmaktadır.

Yunanistan'daki aşırı sağ örgütlenmeler 1974'de diktatörlüğün yıkılmasından sonraki süreçte oyların yüzde birini dahi alamıyorlardı. Ancak kısa bir süre önce yapılan bir araştırma, LAOS'un oy oranının yüzde 9'a yükseldiğini ve parti başkanının yüksek derecede sempati topladığını tespit etti.

Bu sonuçlar, – seçimler açısından aşırı sağın 1974'den bu yana en önemli partisi olan – LAOS'un egemen partilere kendi retoriğini ve pozisyonlarını aldırması ve hatta LAOS'u geçici bir fenomen gören güçlerin LAOS'a daha kararlı bir şekilde karşı çıkmalarıyla teyid edilmektedir.

Okuduğunuz bu kısa raporda krizin nasıl LAOS'un pozisyonlarını etkilediği ve LAOS'un krizin ortasında nasıl diğer partilerle, özellikle Yunanistan'ın geleneksel sağ partisi Nea Dimokratia (ND) ile ilişki kurduğu gösterilmeye çalışılacak. Temel argümanımız şudur: günümüz konjonktüründe ve siyasî sistemin bütün olarak merkezi meydan okumaya, yani IMF, AB ve Avrupa Merkez Bankası ile işbirliği üzerine olan Memoranduma yöneldiği dönemde LAOS, krizi meşruiyet kazanmak için kullanmakta, bunu yaparken de iktisat liberali yelpaze içerisinde sağa kaymakta, hükümete sarılmakta ve kendisini »ulusal sorumluluk« gücü olarak lanse etmektedir.

#### **LAOS NEDEN AŞIRI SAĞIN PARÇASIDIR**

Bir çok aşırı sağ parti gibi LAOS da aşırı sağda durduğunu reddetmektedir. Sürekli dönüşümü bir çok kişiyi şaşırtmakta. Taktikleri, çok anlamlı söylemleri, par-

ti kurultaylarındaki resmî konuşmalar ile gündelik müdahaleleri arasındaki farklar, bu siyasî aileye ait olan partiler tarafından uygulanan stratejinin istikrarlı unsurlarıdır. Dimitris Psarras LAOS'un, bir tarafta kendi taraftarlarına parti kanalları üzerinden seslenirken, diğer tarafta da »ulusal kamuoyuna« kendisini yaygın görüşün temsilcisi diye göstererek gerçekleştirdiği çatal dilliliğini karakterize etti.

Aşırı sağın dönüşümleri, fenomeni analiz etmeyi olanaksızlaştırmaktadır. Bir partinin aşırı sağcı parti olarak sınıflandırılması için 58 farklı emare tanımlanıyor. En yaygın olanları: milliyetçilik, ırkçılık, demokrasinin reddedilmesi ve güçlü devlet talebidir. Bunları hepsi LAOS'ta söz konusudur. Bu tanımların çeşitliliği nedeniyle genellikle kolayca tespit edilememektedirler:

a) Savaş sonrasında kültürel farklar, ırk farkları yerine geçti ve ırkçılık farklı ve kültürel tanımlarla yeniden formüle edildi. Yunanistan'da »etnozide yol açan küreselleşmenin« ve »inancın zayıflamasının« panzehiri olarak millî, dinî ve kültürel kimliğe sahip çıkılması talebi, aşırı sağın ırkçılığından öncelikli olarak algılanıyor.

b) Milliyetçi ideoloji tanımlamada çok anlamlıdır. 1974'de Yunanistan'da askerî diktatörlük ve parlamento dışı iktidar mekanizmalarının (krallık, ordu, devlete yakın örgütler) yıkılmasıyla birlikte, ilkel antikomünist milliyetçilikten oluşan ideolojileri de yıkıldı. O zamandan beri sağ güçler (ve 1990lı yıllardan itibaren ortaya kayan siyasî grupların çoğu) büyüme ve Avrupa bütünleşmesine yönelen bir milliyetçiliğe yoğunlaştılar.

c) Aşırı sağ, parlamenter temsiliyet alabilmek için çabaladığında, antidemokratik görünmemek için özen gösterir. Yunanistan'da ise bu demokrasi maskesi sadece antipolitik parti düşmanı söylemle sınırlıdır ve anayasaya olan »güven« ya belirli kısımlarına, ya da kendi yorumlamalarına dayandırılmaktadır.

d) Güçlü devlet talebi bazen »hukukun ve nizamın savunulmasına« dayandırılmakta, başka zamanlarda ise, genellikle ulusal ve kültürel açıdan sınırlı olan bir refah devleti söylemi ile bağlantılı hâle getirilmektedir. Yunanistan'da ikisi de söz konusudur.

Bu açıklamalar LAOS'un özgün pozisyonunu göz önüne sermek, en azından LAOS ve değişik siyasî fenomenlerin analizi için kullanılan genellemeci »popülist« tanımından daha açık olarak göstermek için yeterlidir.

#### İKTİSAT LIBERALİZMİNİN SAĞ ÇEPERİNE YERLEŞMEYİ, AŞIRI SAĞIN DESTİGMATİZASYONU-NU SAĞLAMA ARACI OLARAK KULLANMAK

LAOS, »ortadaki« partilerin birbirleriyle uyuşmalarından ve Yunan milliyetçiliğinin »modernizasyonundan« faydalanabildi. Aynı zamanda »siyasî ortamın« sağa yanaşması için mücadele etti ve hâlâ ediyor, ki bunu yaparken eski antikomünist milliyetçilik ve parti medyası üzerinden iktidarın prediktoryal sütunlarıyla olan bağlılığını güvence altına alıyor. Yaygın medyanın yardımıyla ulusal kimlik sorununu hiperpolitize ediyor. Aynı şekilde »hukuk ve nizam« başlığı altında, örneğin göç konusunda »ulusal çıkarları« agresif programıyla savunuyor.



LAOS başkanı Georgios Karatzaferis »ulusal« konularda sağ pozisyonları desteklediğini söylerken, sosyal ve ekonomik sorunlarla ilgili olarak »sol yönelimli duygulara« sahip olduğunu iddia ediyor (ve böylece modernist orta-sol-hükümete saldırıyor). İktisat krizinde LAOS'un siyasî yelpazesinin aşırı sağ çeperinde durduğu ortaya çıktı. Sadece Avrupa aşırı sağının ajandasında duran »klasik sorunlar« (»hukuk ve nizam«, göç, kimlik ve ahlâki değerler) bağlamında değil, aynı zamanda iktisat liberalizmi bağlamında da.

Örneğin partinin piyasa güçlerine ve küçük işletmecilere yönelik olan politikası, bankalara ve kartellere yönelik saldırılarıyla paralel yürütülmekte: »küçük iş adamları üzerinde olumsuz etkisi olan her eylem binlerce işçiyi işsiz bırakırken, sermayenin alışveriş merkezleri halk kitlelerinin sırtından sorunsuz olarak işlerini devam ettirebiliyorlar« (2008 Aralık'ında yayınlanan parti açıklaması). Karatzaferis bu ve buna benzer sorunların »sorumluluk« içerisinde çözümünü için, uzmanlardan oluşan ve eski Merkez Bankası Başkanı'nın öncülüğünde bir hükümetin kurulmasını öneriyordu (2009).

LAOS politikasını, aynı 2009'da sağcı Karamanlis Hükümeti'ne olduğu gibi, sosyaldemokrat hükümete yönlendiriyor ve kendisini »ulusal çıkarları« herşeyin üstünde tutan »akıllı güç« olarak göstermeye çalışıyor. Burada beklenmeyen bir nokta, LAOS gibi böylesine antisemitik olan bir partinin Yunanistan'ın İsrail ile işbirliğine girmesine onay vermesi oldu. Tek anomali bu değil. LAOS 2009 başından beri iktisat programında açık olarak neoliberalizme yaklaşıyor: lüks otomobillere vergi muafiyeti, şirket vergilerinin kaldırılması, karapara aklanması, gelir kaynaklarının beyan edilmemesi, gölge ekonomisinin kurumsallaştırılması, kamu mallarının ve teşekküllerinin satılması ve ormanların özelleştirilmesi, partinin olağanüstü kriz durumuna karşı önerdiği tedbirlerden sadece bazıları. Karatzaferis, kısa bir süre önce verdiği bir röportajda, çalışma sürelerinin uzatılmasını, emekliliğe giriş yaşının iki yıl yükseltilmesini ve özel şirketlerin kumarhane açabilmeleri için yeni teşvikler verilmesini talep etmişti.

#### ANA AKIM PARTİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: ORTA, SAĞA ÇEKİLİYOR

LAOS seçimlerde Memorandum'a destek vermesi nedeniyle oy kaybetti ve hemen U-dönüşü yaparak, »Memorandum ulusal egemenliği zayıflatıyor« tespitini yaptı. Karatzaferis ise verdikleri onaydan dolayı »pişmanlık duymadığını« vurgulamaya devam ediyor. Bu değişkenliğin iki nedeni var: birincisi, LAOS içindeki ve dışındaki geleneksel sağ ile görüşmenin devamlılığı olanaklı kılınıyor. LAOS diğer tarafta ise kendisi PASOK ve ND arasında duran ılımlı güç, yani »üçüncü kutup« olarak prezente ediyor.

Bu konumlanışın iki ironik nedeni var. Birincisi, ND ve PASOK arasındaki pozisyon, daha önce »Siyasî İlkbahar« adlı parti tarafından uygulanmış, ama bu da bu partinin sonunu getirmişti. İkincisi ise, ND, Memorandum üzerine yürüttüğü tartışma sayesinde LAOS ile PASOK arasındaki oy farkının azalmasını sağlıyor.

ND kısa bir süre önce üniversiteye sığınmanın önlenmesi için bir yasa tasarısı sundu. Aynı zamanda sürekli olarak hükümetin antigöç politikasını sağ pozisyondan eleştiriyor. Siyasetin – özellikle 2008 Aralık'ından sonra – sosyal sorunun etnik ve ulusal soruna dönüşmesine ve hukuk ile düzen sorularına yoğunlaşması nedeniyle, bu olanaklı oldu. Bu da daha sertleşen bir göç politikasına ve radikal sol (SYRIZA) üzerindeki baskının artmasına yol açtı. F. Kourelis'in başını çektiği modernist Demokratik Sol da göçmen düşmanı pozisyonlar almaya başladı, ama aynı zamanda da »sorumluluk« gerekçesiyle Memorandum'u destekleyen konuma girdi.

LAOS'un ND ile bir koalisyona girip girmeyeceğine yönelik bir soruya LAOS başkanı »bu hükümetin göçmenleri yurtdışı yapması koşuluyla evet« yanıtını verdi.

ND'nin daha sağa kaydığı ve LAOS'un istekli ve sorumluluk duygusu içindeki bir partner olarak gören bir PASOK'un olduğu bu koşullar altında Karatzaferis'in aşırı sağ karakteri pek sorun yaratmıyor. LAOS bu şekilde politik sorumluluğun verilmesini ve ortanın sağı olarak kabul edilmesini daha kolay talep edebiliyor. Görüldüğü kadarıyla siyasî sistemin bütün olarak sağa kayması, LAOS'a kendisini destigmatize etme ve ortanın rasyonel siyasî gücü olarak gösterme olanağını verdi.

*Almanca'dan çeviren: Murat Çakır*

MURAT ÇAKIR

## ALMANYA'DA SAĞ POPÜLİZM

Avrupa'nın her köşesinde sağ popülist parti ve hareketler başarıdan başarıya koşar, kimi ülkelerde hükümetlere ortak olurlarken, benzer bir gelişmenin Almanya'da görülmemesi, haklı olarak »Almanya bir istisna mı teşkil ediyor?« sorusuna yol açmakta. Sağ popülistlerin Almanya'da diğer ülkelere benzer (örn. Hollanda gibi) hükümete doğrudan veya dolaylı katılımları olmasa da, Almanya'nın bir istisna teşkil ettiğini söylemek olanaklı değildir. Almanya, tüm farklılıklarına rağmen, diğer Avrupa ülkeleri gibi sağ popülizmin yükselişte olduğu bir ülkedir. Ne var ki, – şimdilik – sağ popülistler ülke çapında örgütlü bir politik formasyona sahip değillerdir.

Yıllardan beri yapılan araştırmalar Alman halkı arasında refah şövenisti, ırkçı ve yabancı düşmanı yaklaşımların yaygınlaştığını ve sağ popülist söylemin küçümselemeyecek bir seçmen potansiyeline sahip olduğunu gösteriyor. Örneğin 2011 Mayıs'ında yapılan bir araştırmaya göre, »İslam Batılı değerlerimize uymayan ve değerlerimizi tehdit eden bir unsurdur« tespitine katılanların oranı yüzde 49 iken, AB karşıtı »Almanya Avrupa için çok fazla para harcıyor« söylemine katılanların oranı yüzde 70'di.

Friedrich-Ebert-Vakfı'nın 2010'da yaptırdığı »Toplumun ortası krizde. Almanya'da aşırı sağcı yaklaşımlar« başlıklı bir araştırma ise, »halk arasında sağcı otoriter diktatörlük, şövenizm, yabancı düşmanlığı, antisemitizm, sosyaldarwinizm ve nasyonal sosyalizm hafife alınması yatkınlığının ürkütücü boyutlara« ulaştığını tespit etmişti. [1]

Bu araştırmaya göre Almanların yüzde 15,9'u »Almanya'yı demirden eldivenle yönetecek güçlü bir öndere ihtiyacımız var« tespitine katılıyor. Almanların üçte biri »ülkemiz bugün Alman çıkarını yurtdışında daha sert ve enerjik biçimde savunmalıdır« görüşündeyken, Batı Almanların yüzde 30,8'i, Doğu Almanların ise yüzde 47,6'sı »yabancılar buraya sosyal devletimizi sövmeye geliyorlar« düşüncesindedir. Antisemitik »Yahudiler çıkarları için hile yaparak halkı kandırıyor« söylemini Almanların yüzde 14,8'i onaylıyor. Hatta yüzde 10,7'si »Hitler Yahudileri yok etmeseydi, bugün dünyanın en büyük devlet adamı olurdu« görüşünde. Yüzde 15,2'lik bir kesim ise »doğada olduğu gibi toplumda da güçlü olan kazanmalıdır« diyerek açık sosyaldarwinist yaklaşımlar taşıyor.

## IRKÇILIĞIN VERİMLİ TOPRAKLARI

Tüm araştırmalar ırkçılığın, yabancı düşmanlığının ve refah şövenizminin toplum merkezinde kökleşmiş olduğunu kanıtlıyor. Bu kendiliğinden olan bir gelişme değil elbette. Birinci bölümde değindiğimiz gibi, neoliberal dönüşüm sürecinin bir sonucu.

Ama aynı zamanda Almanya Federal Cumhuriyeti'nin (AFC), yani Batı Almanya'nın kuruluş tarihi ile de doğrudan bağlantılı. 1949 sonrası süreçte oluşan devlet kurumlarının, polis teşkilatının, gizli servislerin, yargının ve Federal Ordu'nun nasyonal-sosyalist devletin üst düzey memur ve subayları tarafından kurulduğu ve nasyonal-sosyalist devletin hukukî ardılı olan AFC, devleti ve toplumuyla ırkçılık, şövenizm, antisemitizm ve otoriter sağcı yaklaşımlar için her daim verimli toprakları oluşturmuştur. Holocaust'un resmen tanınması ve nasyonalsosyalizm ile hesaplaşma bu gerçeği değiştirmemektedir.

AFC'nin 1949 sonrası iki kutuplu dünyasında sistemler arasında cephe ülke olması, bilhassa bu nedenle Ren Kapitalizminin »sınıf uzlaşısı« ve sosyal devlet uygulamaları ile »Alman ekonomi mucizesi« her ne kadar neonazi partilerinin marjinal kalmasına neden olsalar da, 1990 sonrası gelişmeler, sosyal devlet kazanımlarının erozyonu, yaşam ve çalışma koşulları üzerinde artan baskılar, statü kaybetme tehditlerinin artması, kısacası ekonominin ve toplumun neoliberal dönüşümü, verimli topraklarda uykuda olan tohumların yeşermesine neden olmaktadır.

Berlin'in eski Eyalet Maliye Bakanı ve Federal Merkez Bankası yönetim kurulu üyesi Thilo Sarrazin'in biyolojik-kültüralist sosyalırkçı tezlerinin yer aldığı kitabının milyonlarca satılan bir »Bestseller« olması ve bu çerçevede yürütülen tartışmalar, sağ popülizmin Almanya'da hegemonik söylem hâline geldiğini kanıtlamaktadır.

»Sarrazin Tartışmaları« olarak tanımlanan diskurs, sağ popülizmin içeriksel ve formel bütün karakteristik özelliklerini içermektedir: gerek etnik ve biyolojik açıdan tanımlanan azınlıklara, gerekse de küreselleşme süreçlerinin kaybedenleri olan yoksullara ve işsizlere yöneltilen dışlama ve eşitsizlik ideolojisi; yabancı işçi göçünün reddedilmesi; İslamın yabancı ve tehdit edici unsur olarak tanımlanması; toplumsal ve ekonomik sorunların nedeni olarak gömenlerin, yoksulların ve sosyal transferlere muhtaç insanların suçlu gösterilmesi ve etabile partilerin »başarısız«, »yolsuzluğa bulaşmış« veya »sorunlarla mücadelede kararsız ve sorumsuz« partiler olarak reddedilmesi gibi.

Tüm bu yaklaşımlar sadece halk arasında yaygınlaşmakla kalmamakta, medya, bilim insanları ve etabile siyasetçiler tarafından »meşru görüşler« veya »haklı itirazlar« biçiminde tekrarlanarak, resmî dilde de hergün yeniden üretilmektedirler.

Sarrazin gibi elitlerin biyolojik-kültüralist sosyalırkçı tezlerine her ne kadar bazı itirazlar yükselse de, muhafazakâr, liberal, sosyaldemokrat ve yeşil siyasetçilerin »ama...« diyerek tartışmalara tersinden aynı söylemle katılmaları, bu tezlerin iktidarı ve muhalefetiyle egemen siyasî söylemi beslediğini ortaya çıkartmaktadır. Ni-

tekim »entegre olmayı reddeden göçmenlere«, »çocuklarını zorla evlendiren müslüman ebeveynlere« ve »iş bulma yükümlülüklerini yerine getirmeyen tembel işsizlere« yönelik yasal yaptırımlar uygulamaya sokulmakta, bu gerekçelerle demokratik ve sosyal haklar adım adım yok edilmektedirler. Böylelikle, sosyal devlet kazanımlarını bütünüyle ortadan kaldırmayı hedefleyen Ajanda 2010 politikaları, aynı Sarrazin'in istediği gibi, sertleştirilmektedir.

#### ALMANYA'DAKİ SAĞ POPÜLİST FORMASYONLAR

Egemen siyasetin sağ popülist söylemi güncel politik tartışmalara entegre etmesi, hem halktaki önyargıların beslenmesine, hem de neonazi partileri (özellikle Doğu Almanya'da) ile sağ popülist oluşumların güçlenmesine neden olmaktadır.

Almanya sermayesinin küresel malî ve iktisat krizlerinden en fazla kâr eden taraf olması, bu nedenle de kriz döneminde devlet yatırımlarına öncelik veren müdahaleci devlet tedbirlerini onaylaması, müdahaleci devlet tedbirlerinin sonucu olarak (istatistik verilerle oynanarak da) kitlesel işsizlik oranlarındaki kısmî rahatlama, ülke çapında başarılı olabilecek sağ popülist partinin oluşmasını engellemekte. Sağ popülist bir partinin oluşturulamamasının bir diğer önemli nedeni de muhafazakâr partilerin sağ popülist söylemi absorbe etmeleridir. Almanya muhafazakârlarının efsanevî ismi Franz-Josef-Strauss'un kategorik emri olan »CDU/CSU'nun sağında demokratik meşruiyeti olabilecek bir partiye yer bırakılmamalıdır« sözü, geçerliliğini hâlen korumaktadır.

Bu kategorik emri en başta sadece Bavyera eyaletinde örgütlü olan Hıristiyan Sosyal Birlik Partisi CSU başarıyla yerine getirmektedir. Federal düzeyde Hıristiyan Demokratik Birlik Partisi CDU ile birlikte hükümetin büyük ortapını oluşturmasına ve bu hükümetin AB bütünleşme sürecini itikleyen en önemli güç olmasına rağmen, CSU halk arasında AB'ne karşı duyulan güvensizliği politik söylemine katmakta, iç politikada sertleştirmeler talep etmekte ve göçü engelleyici tedbirlerin uygulanmasını savunmaktadır. CSU, Birlik Partileri'nin sağ muhafazakâr-sağ popülist kanadını oluşturarak bilhassa Bavyera'da sağ popülist parti ve hareketlere yaşam alanı tanımamaktadır.

Ancak bu, CDU'nun da sağ popülist söylemden vazgeçtiği anlamına gelmemektedir. CDU'nun sağ popülist söylemi ılımlılaştırarak siyasetine taşıdığı rahatlıkla söylenebilir. Bunun yanısıra kimi eyalet örgütleri ve tek tek federal veya eyalet milletvekilleri de ırkçı, refah şövenisti ve sağ popülist taleplerle kamuoyunun dikkatini üzerlerine çekmektedirler.

Bu konuda Batı Almanya'da en dikkat çeken eyalet örgütü Hessen CDU örgütüdür. Hessen DIE LINKE Eyalet Meclis Grubu'nun yaptırdığı bir araştırma, Hessen CDU'sunun 1966 yılına kadar nasyonsosyalistlerce yönlendirildiğini ve eski NSDAP [2] üyelerinin milletvekilleri arasındaki oranının yüzde 35,7 olduğunu ortaya çıkartmıştı. [3] Hessen CDU örgütü Alfred Dregger, Manfred Kanther ve 1999 yılında ırkçı bir seçim kampanyasıyla Eyalet Başbakanı seçilen Roland Koch gibi radikal muhafazakârlar nedeniyle »Stahlhelmfraksiyonu« olarak adlandırılmakta-

dır. Örneğin hâlen eyalet milletvekili ve CDU Hessen Eyalet Parlamentosu Meclis Grubu başkanvekili olan Hans-Jürgen Irmer, ırkçı ve yabancı düşmanı çıkışlarıyla sürekli dikkat çekmektedir. Bilhassa İslam düşmanı çıkışlarıyla tanınan Irmer, CDU eğitim politikaları sözcüsü ve Kültür Çalışma Grubu başkanı sıfatıyla »Laf dinleyenler, gönderilecekleri yere kadar elleri-kolları bağlı oturtulmalıdırlar. Bu ülkeyi sömüren insanlara gösterilen hümaniter aptallık artık son bulmalıdır« açıklamasını yapmıştı.

Ancak CDU ve CSU'nun »sağda yer bırakmama« çabaları, Batı Avrupa tipi sağ popülist parti ve grupların ortaya çıkmasını engellememekte. 1970li yılların geleneğinde »Demokrasi ve Kimlik Girişimi« gibi halk girişimleri aracılığıyla örgütlenen sağ popülistlerin ilk büyük başarısı 2000 yılında Hamburg'da ırkçı hakim Ronald Schill tarafından kurulan »Hukuk Devleti Atılım Partisi«nin (»Parti Rechtsstaatlicher Offensive-PRO«) CDU ile ortaklaşa eyalet hükümeti oluşturabilecek derecede oy almasıydı. »Schill Partisi« olarak da anılan parti, kurucusunun ve diğer bazı üyelerinin yolsuzluğa bulaşmaları nedeniyle fazla ayakta kalamadı.

Buna rağmen ülke çapında eyaletler ve kentler düzeyinde örgütlü olan ve siyaset bilimcileri tarafından »Pro Almanya« grupları olarak adlandırılan sayısız oluşum ortaya çıktı. Bu oluşumların çoğunun kökeni »Schill Partisi«ydi. Örneğin Berlin'de kurulan »Hiddetli Yurttaşlar« (»Bürger in Wut«) adlı seçmen girişimi »Schill Partisi«nin eski üyeleri tarafından kuruldu. Bremen'de aynı adı taşıyan seçmen girişiminin başkanı olan Jan Timke, daha önce »Schill Partisi«nin Bremen örgütünün başkanıydı.

Böylesi sağ popülist oluşumlarda dikkat çeken bir diğer nokta, bazı grupların eski CDU milletvekillerinin girişimiyle kurulmuş olmaları. Örneğin »Pro Almanya Hareketi«nin kurucusu eski milletvekili ve emekli subay Alfred Mechttersheimer'dir. Mechttersheimer hareketini kuruluştan itibaren Avusturya FPÖ'sü ile sıkı ilişkiler içerisinde tuttu.

»Pro Almanya«nın eyalet ve kent düzeyindeki bağımsız grupları da kendilerini örneğin »Pro NRW« veya »Pro Köln« olarak adlandırmaktadırlar. Kuzeyren Vesfalya'daki »Pro NRW« örgütünün başkanı Markus Beisicht özellikle neonazilerle sıkı işbirliğine girmekten çekinmiyor. Beisicht aşırı sağcı »Republikaner« (»Cumhuriyetçiler«) ile neonazi NPD üyelerinin »Pro NRW«ye üye olmalarını savunurken, »hareketimiz böylelikle özgürlükçü hareketin çekirdeğini oluşturmaktadır« diyordu.

Sadece bölgesel düzeyde önem taşıyan bir başka sağ popülist hareket ise, kentlerde belediye seçimlerine katılan ve bir çok belediye meclisinde temsil edilen »Özgür Seçmenler«dir. Her ne kadar bütün »Özgür Seçmenler« girişimleri henüz üye olmamışlarsa da, Almanya çapında kurulan »Özgür Seçmen Birlikleri Derneği« şu an 280 bin üyeye sahip olmuş ve 2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nden bu yana da devletin Parti Finansmanları Bütçesi'nden pay alma hakkına kavuşmuştur.

»Özgür Seçmenler« bölge ve kent düzeyinde örgütlenme yapıları, programları ve oluşma süreçleri açısından büyük farklılıklar taşıyorlar. Ancak 1990lı yıllardan bu yana yükselişte olan »Özgür Seçmenler« girişimleri bu farklılıklara rağmen sağ po-

pülizme özgün ortak yanlar taşıyorlar. Göç ve göçmen karşıtlığı, İslam düşmanlığı, etabile partilere güvensizlik, refah şövenizmi, AB ve küreselleşme karşıtlığı, homofobi, milliyetçilik gibi ortak özellikler taşıyan »Özgür Seçmenler«, yerel seçimlerde seçim barajının olmaması nedeniyle belediye meclislerinin çoğunda temsil edilmektedirler.

Diğer bir örgütlenme, eski CDU milletvekili René Stadtkewitz tarafından Berlin’de kurulan »Özgürlük« (»Die Freiheit«) partisidir. Stadtkewitz, Hollandalı sağ popülist Geert Wilders’i Berlin’e davet ederek dikkatleri üzerine toplamıştı. »Özgürlük« partisi, Berlin’deki »Özgür Seçmenler«in bölünmesine de neden oldu. Örneğin »Özgür Seçmenler«in Berlin’in Reinickendorf semtindeki örgütü olduğu gibi »Özgürlük« partisine geçti.

Sağ popülizmi inceleyen siyaset bilimcileri, bu tip oluşumların Almanya’da ülke düzeyinde etkin bir politik formasyon kuramayışlarının özellikle »karizmatik bir liderin« eksikliğine bağlıyorlar. Wilders, Jörg Haider veya Umberto Bossi gibi »karizmatik« ve Almanya özelinde nasyonsosyalizmle arasında mesafe koyabilen bir »liderin« olmaması, sağ popülistlerin tek bir çatı altında buluşmasını engelleyen bir neden olduğu doğru, ama kanımca tek neden değil. Bununla birlikte »lider« arayışları da sürmüyor değil. Aralarında Thilo Sarrazin, eski Hessen Başbakanı Roland Koch veya CDU/CSU Federal Meclis Grubu’nun eski başkanvekili Friedrich Merz’in adlarının geçtiği bir liste üzerine süren spekülasyonlar medyanın gündeminden düşmüyo. Alman Sanayiciler Birliği BDI’nin eski başkanı Hans-Olaf Henkel’in »Özgür Seçmen Birlikleri Derneği«nin üyesi olması, bu spekülasyonları hızlandırdı.

Spekülasyonların ardında kuşkusuz muhafazakâr-liberal hükümet üzerinde neoliberal dönüşümü hızlandırması için baskı kurmak istenmesi yatıyor. Sonuçta medyanın bu baskısı başarılı da oluyor, çünkü 2012 Ocak’ında Federal Çalışma Bakanı Ursula von der Leyen’in yaptığı gibi, hükümet üyeleri »sosyal kasaların yeni göç dalgaları ve toplumun genelinin aleyhine çalışmak istemeyenler için çekici olması engellenmelidir« diyerek, sağ popülist söylemi hükümet söylemi hâline getiriyorlar.

Sağ popülizmin ülke çapında güçlü bir politik formasyona sahip olmasını engelleyen iki temel neden CDU/CSU’nun buna olanak tanımamaları ve »karizmatik lider« eksikliği iken, ayrı iki temel neden daha bulunmaktadır.

Birincisi Almanya’nın nasyonsosyalist tarihine karşı alınan tavırdır. Nasyonsosyalizmi izafileştiren ve rövanşist bir tarih anlayışı olan neonazi partileri ve aşırı sağ bu nedenle her zaman aşılması olanaksız bir engelle karşılaşmışlardır. Nasyonsosyalist tarih, diğer Avrupa ülkelerinden farklı olarak Almanya’da aşırı sağın seçim başarılarını önemli ölçüde engellemektedir. Zaten Batı Avrupa’nın diğer sağ popülistleri bu yüzden nasyonsosyalizmle aralarına mesafe koymaya özen göstermektedirler. Bu özeni de abartılı bir İsrail desteği ile vurgulamaktadırlar. Örneğin 2010 Aralık’ında FPÖ, Vlaams Belang, İsveç Demokratları ve Alman »Özgürlük« partisi temsilcileri yaptıkları bir İsrail ziyaretinde »Kudüs Açıklaması« başlıklı bir metin

imzalamışlar ve »İslam tehditi altında olan İsrail'le dayanışmalarını« vurgulamışlardı.

İkinci temel neden ise, geleneksel olarak bölük-pörçük parçalardan oluşan Alman sağ popülistlerinin Almanya yasalarının parti kuruluşu için öngördüğü koşulları yerine getirememeleridir. Almanya'nın federatif yapısı nedeniyle merkezî bir partinin kurulabilmesi hukuken zor koşullara bağlıdır. Federal Seçimlere katılma hakkına sahip olacak bir partiye izin verilmesi için, bu partinin 16 eyalette de yasaların öngördüğü biçimde örgütlenmiş ve yasal izin almış eyalet örgütlerinin olması gerekmektedir.

Henüz bu dört temel nedeniyle ülke çapında ortak bir parti kuramamış olan sağ popülistler buna rağmen Batı Avrupa'nın diğer sağ popülist parti ve hareketleri kadar etkindirler. Ayrıca önümüzdeki yıllarda yapılacak olan Eyalet Parlamentosu Seçimleri'nde herhangi bir sağ popülist oluşumun yüzde 5'lik seçim barajını aşması, ki bu pek küçük bir olasılık değil, ülke çapında örgütlü bir parti kurmak için çok önemli bir dinamik olabilecektir. Ama Almanya özelinde söz konusu olan asıl soru şudur: Bölünmüşlüğü ve yıpratıcı parti içi tartışmalarını bir türlü aşamayan Almanya politik solunun alternatif olmaktan uzak olduğu ve iktidarı ve muhalefetiyle diğer etabile partilerin sağ popülist söylemi resmî söylemleri ile programlarına taşıdıkları bir ortamda, ülke çapında örgütlenmiş bir sağ popülist partiye ihtiyaç var mıdır? Çoğunluk toplumunun paradigmasını ve hükümet politikalarını belirledikten sonra, böyle bir parti olsa ne yazar, olmasa ne yazar?

[1] Bkz.: <http://library.fes.de/pdf-files/do/07504.pdf>

[2] Nationalsozialistische Arbeiterpartei Deutschlands (Almanya Nasyonalsosyalist İşçi Partisi). Hitler'in kurduğu bu parti 1933'de seçimle iktidarı ele geçirmiş ve nasyonalsosyalist diktatörlüğü kurmuştu.

[3] Bkz.: Braunes Erbe in Hessen (Hessen'de kahverengi miras) başlıklı broşür: [http://www.linksfraktion-hessen.de/cms/service-mainmenu-11/download-mainmenu-30/doc\\_details/97-broschuere-braunes-erbe-in-hessen.html](http://www.linksfraktion-hessen.de/cms/service-mainmenu-11/download-mainmenu-30/doc_details/97-broschuere-braunes-erbe-in-hessen.html)



# **ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: AVRUPA'DAKİ SAĞ POPÜLİST PARTİ VE HAREKETLER**



## **ALMANYA: DİE REPUBLIKANER (REP)**

»Cumhuriyetçiler« (REP) 1983 yılında CSU'dan hayal kırıklığına uğrayan Franz Handlos ve arkadaşlarınınca kuruldu. 1985'de Franz Schönhuber'in (1923 – 2005) parti başkanı seçilmesiyle, parti aşırı sağda konumlanmaya başladı.

REP, ilk seçim başarısını 1986 Bavyera Eyalet Parlamentosu Seçimleri'nde yüzde 3 oy alarak gösterdi. 1989'da Berlin Eyalet Parlamentosu Seçimleri'nde ise yüzde 7,5 ve aynı yıl yapılan Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde yüzde 7,1 oy aldı. 1990'da yapılan seçimlerde başarısız kalan REP, neonazi NPD ve aşırı sağcı DVU ile işbirliği görüşmeleri yaptı. 1992'de ise Baden-Württemberg Eyalet Parlamentosu'na yüzde 10,9 ile girmesinden sonra, eyalet içişleri bakanları REP'in Anayasayı Koruma Teşkilatı'nca izlenmesi kararını aldılar.

Partinin 1994 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde yüzde 5 barajını aşamaması nedeniyle parti içi çekişmeler hızlandı ve sonucunda Franz Schönhuber partiden ayrıldı. Yeni başkan Rolf Schlierer, Schönhuber'in aksine neonazilerce aralarına mesafe koyarakı REP'in CDU ve CSU için »güvenilir« ortak olabileceğini kanıtlamaya çalıştı. Ancak 1992'den 2001 kadar bazı eyalet parlamentolarına girebilen REP, 2001'de Baden-Württemberg'de yüzde 4,4 ile parlamento dışında kaldıktan sonra bir daha aynı başarıyı gösteremedi. REP bugün sadece bazı belediye meclislerinde sandalyeye sahip.

2002'de kabul edilen »REP = Sosyal – Yurtsever – Ekolojik« başlıkları altında temel hedeflerini formüle eden ve hâlâ geçerli olan parti programı, tipik sağ popülist – milliyetçi unsurlar içermekte. Programda AB'ne karşı çıkılmakta, »bölücü yabancı unsur« olarak tanımlanan İslam karşı Hıristiyan değerlerin teşvik edilmesi savunulmakta, Türkiye'nin ve Doğu Avrupa ülkelerinin AB'ne üye edilmeleri reddedilmekte, Polonya ve Çek Cumhuriyeti'ne karşı rövanşist talepler ileri sürülmekte, göçün engellenmesi, kriminal göçmenlerin ve mültecilerin yurtdışı edilmesi istenmekte ve anayasadaki sığınma hakkının kaldırılması talep edilmektedir.

REP, Fransız Front National, Belçikalı Vlaams Belang ve Avusturyalı FPÖ ile sıkı işbirliği içerisinde.

Resmî websitesi: <http://www.rep.de>

## **ALMANYA: NATIONALEMOKRATISCHE PARTEI DEUTSCHLANDS (NPD)**

1964'de kurulan NPD'nin kökleri, 1950'de kuruluş, 1968'de kapatılan ve eski NSDAP üyelerinden oluşan »Alman Rayh Partisi«ne (DRP) dayanır. Parti içi söylemde ise, NPD'nin NSDAP'nin devamı olduğu vurgulanır.

NPD, ilk kez 1965'de federal seçimlere katıldı ve yüzde 20y aldı. 1966'da Hessen ve Bavyera'da, 1967'de ise Bremen, Rheinland-Pfalz, Aşağı Saksonya ve Schleswig-Holstein'da eyalet parlamentolarına girebildi. 1969'da parti başkanı olan Adolf von Thadden (1921 – 1996) NPD'nin Baden-Württemberg Eyalet Parlamentosu Seçimleri'nde yüzde 9,8 ile en büyük başarısını almasını sağladı. Ancak parti içi

çekişmeler ve 1969 federal seçimlerinde yüzde 4,3 ile parlamento dışı kalınması, partinin yükselişini durdurdu. Nitekim 1972 federal seçimlerinde parti sadece yüzde 0,6 oy alabildi.

1991'de Günter Deckert'in parti başkanı olmasıyla NPD'nin politikaları nasyonal-sosyalist pozisyonlara oturdu. Deckert, Holocaust'u inkâr etmesi nedeniyle beş yıl hapis cezasına çarptırıldı. Deckert'in peşinden Udo Voigt parti başkanı oldu.

NPD aşırı milliyetçi, neonazi, otoriter, sistem karşıtı, antisemitik ve ırkçı bir partidir. Kendisini Almanya'nın tek gerçek muhalefeti olarak görüyor ve sistemi devrimle yıkmayı amaçlıyor. Bu açık anayasa düşmanı pozisyonuna rağmen, partinin kapatılması, Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın parti içine yerleştiği ajanlar nedeniyle Federal Anayasa Mahkemesi'nce reddedilmişti. 2011 yılında ortaya çıkarılan ve 10 göçmen cinayetinden sorumlu olan neonazi çetesinin üyeleri de aynı zamanda NPD üyeleriydiler.

1990'lara kadar marjinal kalan NPD, 1990'da iki Almanya'nın birleşmesinden sonra başarılı bir şekilde Doğu eyaletlerinde örgütlendi. 2004'de Saksonya Parlamentosu'na yüzde 9,2 ile 12 milletvekili, 2006'da da Mecklenburg-Vorpommern Parlamentosu'na yüzde 7,3 ile 8 milletvekili soktu. Özellikle Doğu eyaletlerinde yerel parlamentolarında etkin olan NPD, Saksonya'nın bazı kentlerinde yüzde 20'den fazla oy alabildi. 2009'da yapılan Saksonya Eyalet Parlamentosu Seçimleri'nde yeniden yüzde 5 barajını aşabildi.

1 Ocak 2001'de DVU ile birleşen NPD, bazı neonazi gruplarınca konformist olmakla suçlanıyor. Partinin yeterince radikal olmadığı yönündeki tartışmalar, 13 Kasım 2011 parti kurultayında Saksonya milletvekili Holger Apfel'in parti başkanı seçilmesiyle şimdilik duruldu.

Resmî websitesi: <http://www.npd.de>

#### **ALMANYA: PRO ALMANYA HAREKETLERİ**

Pro Almanya hareketlerinin kökeni, »Partei Rechtsstaatlicher Offensive« (»Hukuk Devleti Atılım Partisi«) PRO'ya dayanıyor. PRO, 2000 yılında, görevdeyken verdiği acımasız cezalarla tanınan eski hakim Ronald B. Schill tarafından kuruldu. »Schill Partisi« olarak da tanınan parti, Eylül 2001'de yapılan Hamburg Eyalet Seçimleri'nde Almanya çapında bir ilki gerçekleştirdi ve yüzde 19,4 ile parlamentoya seçildi.

CDU ve FDP ile koalisyona giren PRO, Almanya'nın diğer eyaletlerinde de örgütlenmeye çalışsa da, başarısız oldu. En büyük başarısını Saksonya-Anhalt'da 2002'de yüzde 4,5 oy alması oldu. Aynı yıl yapılan federal seçimlerde sadece yüzde 0,8 oy alabildi. 2003'de Hessen'de yüzde 0,5, Aşağı Saksonya'da yüzde 1 ve Mecklenburg-Vorpommern'de yüzde 1,7 oy aldıktan sonra parti içi çatışmalar başladı.

Bu tartışmalar ve parti kurucusu Schill'in yolsuzluklara bulaşmasından sonra CDU'nun koalisyonu bozması, partinin bölünmesine ve sonucunda marjinalleşme-

sine neden oldu. Ancak PRO'nun göçmen düşmanı söylemi kamuoyunda »meşru iddialar« olarak daha fazla tartışılır oldu.

PRO'nun kısa zamanda sağ popülist söylemle başarı kazanması, benzer girişimleri tetikledi. 1991 – 1993 yılları arasında Köln belediye meclisinde yer alan »Millet ve Vatan için Alman Ligi«nin aşırı sağcı üyeleri, hareketlerini daha sonra »pro Köln« adlı girişime dönüştürdüler.

Pro Köln, Köln kent yönetiminin 2002'de bir camiî inşası için uygun arsa verme kararından sonra, İslam düşmanı bir kampanya geliştirdi. Pro Köln, 2004 yerel seçimlerinden önce camiî inşasına karşı 28 bin imza topladı ve yerel seçimlerde yüzde 4,7 ile belediye meclisinde grup kurma hakkını kazandı.

2005 başlarında, yanlarına başta Berlin ve Frankfurt am Main olmak üzere, başka kentlerden de girişimciler alan pro Köln üyeleri, »pro Almanya Yurttaş Hareketi« adı altında bir platform kurdular. Kuruluş amacını »aynı Köln'de olduğu gibi, Almanya'nın her yerinde demokratik yurtseverlerin meclislere grup olarak girmelerini olanaklı kılmak« olarak açıklayan platformun başkanlığını Manfred Rouhs üstlendi.

2009'da ise aynı kişiler bu sefer pro NRW adlı bir eyalet örgütü kurdular. Kurulan bütün bu örgütler Anayasayı Koruma Teşkilatı'nca »aşırı sağcı örgütler« kategorisinde izlemeye alındılar. Pro Almanya Hareketi çatısı altında örgütlenen gruplar, özellikle İslam ve Türk karşıtı kampanyalar ile dikkat çekiyorlar. 2008 Eylül'ünde Köln'de Vlaams Belang'tan Front National'e ve FPÖ'ye kadar Avrupa'nın önde gelen sağ popülist ve aşırı sağcı parti temsilcileriyle birlikte bir »Anti-İslamlaşma Kongresi« düzenlemek istediler, ama antifaşistlerin Köln'de örgütledikleri büyük protesto gösterileri sayesinde kongre fiyaskoyla sonuçlandı. Pro Köln buna rağmen 2009 yerel seçimlerinde Köln'de yüzde 5,3 oy alabildi.

Yapılan araştırmalar, Pro Almanya hareketine üye olan grupların açık ırkçı pozisyonlarla orta katmanlar arasında da taraftar toplamaya başladıklarını gösteriyor. 2009'da Kuzeyren Vesfalya'da yapılan yerel seçimlerde bu gruplar pro NRW çatısı altında eyalet çapında 54 kent ve kasabada seçimlere katıldılar. Gerçi pro NRW eyalet ortalamasında sadece yüzde 0,6 oy alabildi, ama Köln (% 5,3), Gelsenkirchen (% 4,3) ve Leverkusen (% 4) gibi kentlerde belediye meclislerine grup olarak girebildiler. Pro NRW, 2010 Kuzeyren Vesfalya Eyalet Seçimleri'nde oylarını artırarak yüzde 1,4 oy alabildi.

Resmî websiteleri:

Pro Köln: <http://www.pro-koeln-online.de>

Pro NRW: <http://www.pro-nrw.net>

Pro Berlin: <http://www.pro-berlin.net>

Pro Almanya: <http://www.pro-deutschland.net>

## AVUSTURYA: FREIHEITLICHE PARTEI ÖSTERREICHS (FPÖ)

Avusturya Özgürlükçü Partisi FPÖ 7 Nisan 1956 yılında Viyana'da kuruldu. Kökleri ise, 1949'da eski NSDAP üyelerince kurulan »Verband der Unabhaengigen« (»Bağımsızlar Birliği«) VdU'ya dayanır. 1949'da yapılan parlamento seçimlerinde oyların yüzde 11,7'sini alan VdU 16 milletvekili çıkartmıştı. Ancak parti iç çekişmeler nedeniyle VdU kapatıldı ve 1956'da FPÖ kuruldu. FPÖ 1956 seçimlerinde sadece yüzde 6,5 oy alabildi.

Yöneticileri çoğunlukla eski NSDAP üyelerinden oluşan FPÖ uzun bir süre yüzde 5,5 ile yüzde 7 arasında oy aldı. 1970'de Bruno Kreisky'nin sosyaldemokrat azınlık hükümetini destekledi. 1980lere kadar parti içinde radikal milliyetçiler ile iktisat liberalleri arasında yönetim çekişmeleri oldu. Nitekim FPÖ liberallerin yönetimi ele geçirmesinden sonra, 1983 seçimlerinde yüzde 5 ile düşük derecede oy almasına rağmen, sosyaldemokratların öncülüğünde oluşturulan koalisyona katılarak, ilk kez hükümet ortağı oldu.

Parti, Jörg Haider'in 1986 Innsbruck Kurultayı'nda başkan seçilmesinden sonra sağ popülist bir rotaya oturdu. Haider'in sağ popülist ve demagogik-aksiyonist politikaları, partinin geleneksel işçi muhitlerinde de oy almasına neden oldu. 1983'de 5 milletvekilinin partiden ayrılarak »Liberal Forum«u kurmaları da FPÖ'nün yükselişini engellemeyemedi. FPÖ 1999 seçimlerinde yüzde 26,9 ile ülkenin ikinci büyük partisi ve Avrupa'nın en başarılı sağ popülist partisi hâline geldi. 2000'de muhafazakâr Avusturya Halk Partisi (ÖVP) ile koalisyon kuran FPÖ, AB üyesi ülkelerin tepkisi üzerine topladı.

ÖVP-FPÖ koalisyonu sadece iki yıl iktidarda kalabildi. 2002 sonbaharında yapılan seçimlerde FPÖ yüzde 10 ile hezimete uğradı. ÖVP zayıflayan FPÖ ile yeni bir koalisyon kurdu. Hükümet ortaklığı ve seçim yenilgisi parti içerisindeki çekişmeleri hiddetlendirdi. 4 Nisan 2005'de Haider ve arkadaşları partiden ayrılarak »Avusturya Gelecek Birliği« (BZÖ) adlı partiyi kurdular. ÖVP koalisyona BZÖ ile devam etti, ama hükümetin FPÖ'ye ihtiyacı devam ediyordu.

BZÖ'yü kuranların ayrılmasıyla kısa süreliğine tökezleyen FPÖ, kendini hemen toparlayabildi. Aslında BZÖ de yeni bir parti değil, FPÖ'nün hükümet katılımını öncelleyen bir kopyasıydı. FPÖ göçe ve mülteci akımlarına karşı çıkan, Avusturya'nın »islami tehlikeye« karşı korunmasını isteyen ve AB karşıtı olan bir programa sahip. Avusturyalı siyaset bilimcileri FPÖ'nün aşırı sağcı bir partinin tüm özelliklerini taşıdığı konusunda hem fikirler. Avrupa Parlamentosu'nda aşırı sağcı »Kimlik, Gelenek, Egemenlik« grubunun üyesi olan FPÖ, Almanya, Belçika ve İsviçre'deki sağ popülist partilerle sıkı işbirliği içerisinde.

Son parlamento seçim sonuçları:

2002: % 10,0 (18 milletvekili)

2006: % 11,0 (21 milletvekili)

2008: % 18,0 (35 milletvekili)

[BZÖ: % 4,1 (7 milletvekili)]

[BZÖ: %11,0 (21 milletvekili)]

Resmî websitesi: [www.fpo.at](http://www.fpo.at)

## **BELÇİKA: FRONT NATIONAL (FN)**

Front National 1985 yılında Belçika'nın Walonya bölgesindeki küçük sağ partiler tarafından kuruldu. Fransızca konuşan Belçikalıların otonomi haklarını savunan FN, aynı zamanda Belçika'nın ulus devlet olarak devam etmesi taraftarı. Ama üyeleri arasında Walonya'nın Fransa ile birleşmesini talep edenler de var.

FN maddi sorunları, örgütlenme zorlukları ve sürekli devam eden parti içi çekişmeler nedeniyle »Vlaams Belang« kadar başarılı olamıyor. Walonya Bölge Parlamentosu Seçimleri'nde sadece yüzde 8,1 oy alan FN, 2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde yüzde 1,3 ve ulusal parlamento seçiminde de yüzde 0,5 oy alabilmişti.

Patrick Cocriamont'un başkanı olduğu FN zanaatkârlar, küçük işletmeler ve serbest çalışanlar lehine olan bir iktisat politikası, küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı tedbirler ve »yeşil« bir ziraat politikası talep ediyor. Belçika'daki göçmenlere pozitif ayrımcılık uygulanmasına karşı çıkıyor, güvenlik politikasının »sıfır tolerans« çizgisinde belirlenmesini, uyuşturucuya karşı daha sert mücadele verilmesini, çocuk aldırmanın yasaklanmasını, ailelerin teşvik edilmesini ve halk oylamaları hakkının verilmesini savunuyor. Sendika düşmanı olan FN, aynı zamanda Türkiye'nin AB üyeliğine kesinlikle karşı çıkıyor.

Son parlamento seçim sonuçları:

2003: % 2,0 (1 milletvekili)

2007: % 2,0 (1 milletvekili)

2010: % 0,5

Resmî websitesi: [www.fn.be](http://www.fn.be)

## **BELÇİKA: VLAAMS BELANG (VB)**

Flaman milliyetçisi Karel Dillen (1925-2007) 1977 yılında sağcı »Vlaams Nationale Partij«i (»Flaman Ulusal Partisi«) kurmuştu. Bu parti 1979 yılında »Vlaams Volkspartij« (»Flaman Halk Partisi«) ile birleşerek »Vlaams Blok« (»Flaman Bloğu«) adlı partinin kuruluşuna ön ayak oldu.

Blok, Flandern bölgesinin Belçika'dan ayrılarak bağımsız olmasını savunuyor ve Walonya'yı yolsuzlukla suçluyordu. »Önce kendi milletimiz« ve »Belçika parçalan-sın« sloganlarıyla seçime katılan Blok, 1990lı yıllarda, özellikle Antwerpen kentinde büyük başarılar elde etti. Flaman milliyetçisi ve yabancı düşmanı politikaları nedeniyle diğer partilerin işbirliğinin reddettiği Blok, kendisini »tek gerçek muhalefet« olarak lanse ediyordu.

Blok, yürürlükteki ırkçılığı yasaklayan yasalara sistematikman aykırı davranması nedeniyle 9 Kasım 2004'de yasaklandı. Parti üyeleri 14 Kasım 2004'de »Vlaams Belang« (»Flaman Çıkarları«) adlı partiyi kurdular. Kurulan yeni parti VB'nin programı büyük ölçüde Blok'un programına benzese de, söylemde ılımlaştırarak yasalara uygun hâle getirildi. Örneğin göçmenlerin geri gönderilmesi yerine asimile edilmelerini talep ediyor ve sosyal yardımların önce yerli halka verilmesini savunuyordu.

Bruni Valkeniers'in başkanlığını yaptığı VB'nin en güçlü olduğu kent Antwerpen'dir. 2006'da yapılan yerel seçimlerde yüzde 33,5 oy alan VB, belediye meclisinin 50 sandalyesinden 20'sine sahip. 2004'de Flandern'de yüzde 14,3 ile ikinci parti olan VB, 2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde sadece yüzde 10,2 oy alabildi. Aynı şekilde 13 Haziran 2010'da yapılan parlamento seçimlerinde oylarının üçte birini kaybeden VB, yüzde 7,7 ile sadece 12 milletvekili çıkarabildi.

Özellikle dar gelirliler arasında yaygın bir şekilde taraftar bulabilen VB, son yıllarda orta katmanlardan da destek alıyor. Walonlara karşı çıkmasına rağmen, Belçika ve Fransa Front National partileri ve Avrupa'nın diğer aşırı sağcı ve sağ popülist partileri ile sıkı işbirliği içerisinde.

Son parlamento seçim sonuçları:

2003: % 11,7 (18 milletvekili)

2007: % 12,0 (17 milletvekili)

2010: % 7,7 (12 milletvekili)

Resmî websitesi: <http://vlaamsbelang.org>



### **BRİTANYA: BRİTİSH NATIONAL FRONT (NF)**

Ulusal Cephe (NF 1967'de A.K. Chesterton tarafından kuruldu. 1970'de başkanlığı eski muhafazakâr John O'Brien aldı ve kısa süre sonra makamını neofaşist John Tyndall'e kaptırdı.

1970li yıllarda özellikle yerel seçimlerde başarı sağlayan NF, 1974'de televizyonda Tyndall'in neofaşist söylemlerinin yayınlamasının ardından büyük tepki toplandı. Tyndall başkanlıktan ayrılmak zorunda kalsa da, kısa bir süre sonra geri döndü.

Muhafazakâr Margret Thatcher Hükümeti'nin politikaları, NF'a seçmenlerini kaybettirdi. Bu durum parti içerisinde bölünmelere ve Tyndall'in partiden atılmasına neden oldu. NF'un başına Andrew Brons geçerken, Tyndall »British National Party« BNP'yi kurdu ve NF'un seçmenlerini BNP'ye çekti.

Parti yönetimi 1995'de »Ulusal Demokratlar« adı altında yeni bir başlangıç denediler, ama bu adım da yeni bölünmelere yol açtığından, başarısız oldular.

Tipik bir neofaşist parti olan NF günümüzde marjinal yapılanma olarak çalışmalarına devam ediyor.

Resmî websitesi: <http://www.natfront.com>

### **BRİTANYA: BRİTİSH NATIONAL PARTY (BNP)**

British National Party BNP 1982 yılında NF'dan atılan Tyndall (1927-2005) tarafından kuruldu. Parti, ilk seçim başarısını 1993 yılında Londra'nın doğusundaki Millwall'de bir BNPlinin belediye meclisine seçilmesiyle gösterdi. 2001 yerel seçimlerinde Kuzey İngiltere'nin Burnley kentinde 3 sandalye kazanan BNP, 2003'de Kuzey İngiltere'deki bazı kentlerde ve Londra'nın bazı banliyölerinde belediye meclislerine girmeyi başardı. Hatta Londra'nın Barking&Dagenham semtinde ikinci parti oldu.

Aşırı sağcı ve neofaşist BNP'nin parti programının temelini siyahî göçmenlerin yurtdışı edilmesi talebi oluşturuyor. Yabancı düşmanı ve ırkçı pozisyonlarla birlikte, AB karşıtlığı BNP'nin temel politikasını oluşturuyor. BNP bu hâliyle 2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde ilk kez yüzde 6 oy alarak Avrupa Parlamentosu'na bir milletvekili gönderdi.

Resmî websitesi: <http://www.bnp.org.uk>

## **BULGARİSTAN: ATAKA**

Ataka (Saldırı) Partisi, Bulgaristan Parlamento Seçimleri'nden kısa bir süre önce, 2005 Mayıs'ında ultra milliyetçi ve antisemit Volen Siderov tarafından kuruldu. Siderov kariyerine 1990 başlarında antikomünist »Demokratik Güçler Birliği« adlı partinin yayın organı olan »Demokrasiya« gazetesinin şefredaktörü olarak başladı. »Yahudilerin küresel komplosu« gibi kitapların yazarı olarak ünlenen Siderov, 2002'den sonra SKAT televizyonunda yönettiği »Ataka« adlı programda sürekli olarak Roman, Türk, Yahudi düşmanı, »yolsuz« politikacılar, yabancı yatırımcılar ve homoseksüel karşıtı yayınlar yaptı. Parti, adını bu televizyon programından aldı.

Ataka, 2005 Haziran'ında yapılan seçimlerde yüzde 8,9 oy alarak 21 milletvekili çıkardı. Siderov 2006'da yapılan Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nde yüzde 21,5 oy alarak ikinci tura geçti, ancak görevdeki cumhurbaşkanı Georgi Parvanov'un yüzde 75'den fazla oy alarak, yeniden seçilmesini engelleyemedi. 2007 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde yüzde 14,2 oy alarak 18 milletvekili çıkartan Ataka, aynı yılın Ekim ayında yapılan yerel seçimlerde dördüncü parti konumuna geldi. 2009 Avrupa parlamentosu Seçimleri'nde ise yüzde 9,3 ile 21 milletvekili çıkardı.

»Yahudiler, veba saçan tehlikeli bir ırktır« parolasını resmî websitesinde yayınlayan Ataka, »Bulgaristan'ı Bulgarlara geri verin« parolasıyla Bulgaristan Türklerine ve Türk azınlığın partisi olan »Haklar ve Özgürlükler Hareketi«ne karşı saldırılarını hâlen sürdürmekte. Ortodoksluğun devlet dini olarak ilân edilmesini talep eden Ataka, Türkçe televizyon programlarının yasaklanmasını istiyor ve Makedonya'dan Edirne'ye, Kuzey Yunanistan'dan Güney Sırbistan ve Romanya'nın Tuna nehri deltasına kadar olan bölgeyi »Bulgaristan Toprağı« olarak görüyor.

Ataka'nın, kendisine ait olan SKAT adlı bir televizyonu ve gene Ataka adında bir günlük gazetesi var. Bunlar sayesinde medyada yaygın olarak temsil edildiğini söylemek olanaklı. Gerek SKAT televizyonu, gerekse de Siderov'u karısı Kapka Siderova'nın şefredaktörlüğünü yaptığı Ataka gazetesi, popülist retorik ve etabile partilerin yolsuzluklarını afişe eden yayınlarıyla bağımsız medya görünümü vermeye çalışıyorlar. Ataka gazetesi, 16 binlik tirajı ile ülkenin beşinci büyük günlük gazetesi konumunda.

Resmî websitesi: <http://ataka.bg>

## **BULGARİSTAN: GERB**

»Bulgaristan'ın Avrupai gelişimini isteyen yurttaşlar« (GERB adını taşıyan parti, 3 Aralık 2006'de kuruldu. GERB'in kurulmasına önayak olan Sofya Belediye Başkanı Bojko Borissov'un yasal engeller nedeniyle aynı anda parti başkanı olamaması nedeniyle yardımcısı Zwetan Zwetanow başkan seçildi.

1990'a kadar İçişleri Bakanlığı'nda çalışan Borissov, 2005 yılında »İkinci Simeon Ulusal Hareketi« adlı partinin listesinden milletvekili seçilmiş, ama 2005 Kasım'ında Sofya Belediye Başkanı olarak seçilmesinden sonra milletvekilliğinden ayrılmıştı.

Partinin kuruluşunun hemen ertesinde yapılan kamuoyu yoklamaları GERB'i ikinci parti olarak görüyordu. 2007 Mayıs'ında yapılan Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde ise GERB yüzde 21,7 ile birinci parti hâline geldi ve Bulgaristan'ın gönderdiği 18 Avrupa parlamenterinin 5'ini çıkarttı. Aynı yılın Ekim ayında yapılan yerel seçimlerde toplam 27 bölge kentinin dokuzunda ve Sofya'da seçimleri kazandı. Sofya'nın 24 semt belediye başkanlarında 17'si GERB üyesi.

GERB 2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde de birinci parti olduktan sonra, 5 Temmuz 2009'da yapılan parlamento seçimlerinde yüzde 41,5 oy alarak, 240 sandalyeli parlamento 116 milletvekili soktu. Borissov, iki küçük sağcı partinin yardımıyla azınlık hükümeti kurarak, başbakan seçildi.

Kendisini »merkez sağ« olarak tanımlayan GERB, programında organize suçlar ve yolsuzlukla mücadeleyi, ailelerin teşvik edilmesini ve ülkenin Rusya'ya olan enerji bağımlılığından kurtarılmasını önceliyor. Ayrıca radikal bir vergi indirimi vaadini de veriyor.

Emekli polis ve gizli servis memurları GERB'in aktif kadrolarını oluşturuyorlar.

Resmî websitesi: <http://gerb-bg.com>

### **DANİMARKA: DANSK FOLKEPARTİ (DF)**

Danimarka Halk Partisi 1995'de »İlerleme Partisi«nden ayrılan üyeler tarafından kuruldu. 1998'de ilk kez katıldığı parlamento seçimlerinde sıfırdan yüzde 7,4 oy alarak, 13 milletvekili çıkardı. Her seçimde oylarını artıran DF, yabancı düşmanı ve AB karşıtı pozisyonları olarak, ultraliberal »İlerleme Partisi« ile arasında mesafe koydu.

DF'nin politikası, başta müslümanlar olmak üzere göçmenlere karşıtlık üzerine kurulu. Yabancı düşmanı ve yer yer ırkçı pozisyonlarıyla aldığı seçim başarıları, diğer partilerin de benzer pozisyonlara yaklaşmalarına neden oldu. Eski Danimarka Başbakanı ve şimdiki NATO Genel Sekreteri Anders Fogh Rasmussen DF'nin zorlamasıyla yabancılar yasasını sertleştirdi ve genellikle göçmenlerin yurtdışı edilmesini koordine eden bir bakanlık kurdu. Gözlemciler »Muhammed Karikatürü« tartışmasının DF'ni güçlendirdiği görüşünde.

Hayvanların korunması, emeklilerin desteklenmesi ve sağlık hizmetlerinin genişletilmesini talep eden DF, propagandasını sertleştirilen güvenlik politikaları ve AB bütünleşme karşıtlığı üzerinden biçimlendiriyor. Şu an iktidardaki liberal-muhafazakâr hükümeti destekleyen DF, 2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde İslam düşmanı seçim kampanyası ile oyların yüzde 14,8'ini elde etti.

Son parlamento seçim sonuçları:

2001: % 12,0 (22 milletvekili)

2005: % 13,3 (24 milletvekili)

2007: % 14,8 (25 milletvekili)

Resmî websitesi: <http://www.danskfolkeparti.dk>

### **DANİMARKA: FREMSKRİDTPARTİET (FRP)**

1971'de vergi ödemeyeceğini ilân ederek ünlenen milyoner Mogens Glistrup tarafından 1972'de kurulan İlerleme Partisi FRP başta gelir vergisini azaltılması, devlet bürokrasisinin zayıflatılması ve sosyal yardımların kötü niyetle kullanılmasını engelleme taleplerini programı hâline getirmişti. FRP bu programıyla ilk kez katıldığı 1973 seçimlerinde yüzde 15,9 oy alarak, Danimarka Parlamentosu'nda ikinci büyük meclis grubunu oluşturdu. Seçmenlerin yeni kurulan FRP'ne böylesine oy vermelerinin ardında, o günlerde son derece tartışmalı olan AB üyeliği sorunu duruyordu.

Siyaset bilimcileri tarafından tipi protesto partisi olarak nitelendirilen FRP'nin oyları, kurucusu Glistrup'un 1980'de vergi kaçakçılığında yargılanıp, hapse atılmasının ardından, 1984'de yüzde 3,6'ya geriledi. 1985'de başkanlığa getirilen Pia Kjaersgaard'ın uzlaşmacı tavırları parti içinde sert tartışmalara neden oldu.

Ancak Kjaersgaard uzlaşmacı tavırlarına rağmen, parti politikalarının neoliberal iktisat politikaları, göç karşıtlığı ve »Law-and-Order« söylemleriyle biçimlendirilmesini sağladı. FRP bu politikasıyla 1988'de yüzde 9, 1990'da yüzde 6,4 ve 1994'de de

yeniden yüzde 6,4 oy alabildi.

1995’de parti içi çekişmeler Pia Kjaersgaard’ın ve arkadaşlarının partiden ayrılarak Danimarka Halk Partisi’ni kurmalarına neden oldu. Bunun ardından da FRP marjinalleşti.

## **FİNLANDİYA: PERUSSUOMALAISET (GERÇEK FİNLER)**

Gerçek Finler partisi, 1906'da »Köylü Partisi« (ML) olarak kurulan, daha sonra »Merkez Partisi« adını alan KESK'ten ayrılan üyeler tarafından 1995 yılında kuruldu. Kuruluşunda amacının, »var olan partilerin alternatifini sunmak« olduğunu ilân eden Gerçek Finler, göçmen düşmanı ve AB karşıtı tavırları ve diğer konularda da son derece muhafazakâr pozisyonları olan bir parti. Gerçek Finler, kendilerini sıradan halkın çıkarlarını siyasî sorumlular karşısında koruyan tek parti olarak lanse etmekte.

2003 parlamento seçimlerinde 3 milletvekili çıkaran Gerçek Finler, 2007'de oyların yüzde 4,1'ini alarak 5 milletvekilliği kazanmıştı. Partinin başkanı Timo Soini, 2006'da yapılan Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nde aday olmuş ve yüzde 3,4 ile sekiz aday arasında beşinci sıraya yükselmişti. 2008 yerel seçimlerinde Hıristiyan Demokratlar ile KD-PS adlı seçim ittifakını kuran Gerçek Finler, 2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde yüzde 14 ile oy patlaması yaptılar. 2001 Nisan'ında yapılan parlamento seçimlerinde ise yüzde 19 oy alarak, üçüncü parti oldu.

Son parlamento seçim sonuçları:

2003: % 1,6 (3 milletvekili)  
2007: % 4,1 (5 milletvekili)  
2011: % 19,0 (39 milletvekili)

Resmî websitesi: <http://perussuomalaiset.fi>

## FRANSA: FRONT NATIONAL (FN)

Jean-Marie Le Pen'in kurucusu ve uzun yıllar başkanı olduğu FN, 1972 yılında bir kaç küçük milliyetçi-muhafazakâr grubun birleşmesiyle kuruldu. FN'in yükselişi 1981'de François Mitterand'ın başkan seçilmesiyle başladı.

Kurulduğu ilk günden itibaren yabancı düşmanı parolalarla dikkat çeken FN, latent antisemitizmi ve otoritarizmi nedeniyle diğer partiler tarafından izole edilmekteydi. Le Pen, FN çatısı altında aşırı sağcı grupları toplamayı başardıktan sonra, 1984 Avrupa Parlamentosu Seçimlerinde ilk kez yüzde 11,1 oy alarak, 10 milletvekili çıkardı. 1986'da yapılan parlamento seçimlerinde ise oyların yaklaşık yüzde onunu alabildi.

Karizmatik lider Le Pen öncülüğünde güçlü bir örgüt yapısı oluşturulan FN, 1997'ye kadar oy oranını yüzde 15'e yükseltmeyi başardı. Ancak Le Pen'in otoriter yönetimi parti içinde rahatsızlık yaratıyordu. Sonuçta 1998 yılında Bruno Mégret öncülüğünde bir grup partiden ayrıldı ve »Mouvement National Républicain – MNR« (»Ulusal Cumhuriyetçi Hareket«) adlı partiyi kurdu. Aynı yıl Le Pen'in bir belediye başkanına saldırması nedeniyle üç ay hapis cezası alması ve bir yıllığına seçimlere katılmaktan men edilmesi, FN'e seçmen desteğini kaybettirdi. Nitekim 1999 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde FN yüzde 5,7, MNR ise yüzde 3,3 oy alabildi.

Ancak Le Pen, MNR'e rağmen FN'in güçlenmesini sağladı. 2002'ye geldiğinde MNR yüzde 1,1 oyla marjinalleşmişti. Le Pen ve FN'in en başarılı yılı 2002 oldu. 2002'de yapılan Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nde Le Pen yüzde 16,9 ile sosyalistlerin adayı Lionel Jospin'den fazla oy aldı. İkinci turda ise yüzde 17,8. Bir daha bu başarıyı gösteremeyen Le Pen, 2001 başlarında görevini kızı Marine Le Pen'e devretti.

FN'in parti programı milliyetçi, otoriter, etnomerkezci, sistem düşmanı ve antisemitiktir. Hatta neofaşizme yakınlık söz konusudur. FN'in bir özelliği, hem güçlü bir üyeler partisi, hem de bir hareket gibi siyaset yapabiliyor olmasıdır. Dernekler ve yayımcı çevrelerden oluşan geniş bir ağa sahip olan FN, Avrupa'daki aşırı sağcı ve neofaşist partilerle işbirliği içerisinde.

Resmî websitesi: <http://frontnational.com>

## **HOLLANDA: PARTIJ VOOR DE VRIJHEID (PVV)**

Sağliberal politikacı ve eski AB Komiseri Frederik Bolkestein'in asistanlığını yapan Geert Wilders 2004 yılında »Groep Wilders« adlı bir oluşum kurdu. 2006 yılında partileşen oluşum, Özgürlük Partisi (PVV) adını aldı. PVV 22 Kasım 2006'da yapılan parlamento seçimlerinde yüzde 5,9 oyla 9 milletvekili çıkardı.

Wilders önceden de İslam düşmanı açıklamalarıyla dikkat çekiyordu. 2007'de »Faşist esaslara« dayandığını iddia ettiği Kuran'ın yasaklanmasını talep etti. Wilders, PVV'nin programını da belirleyen kişi. PVV programı tipik sağ popülist, muhafazakâr ve milliyetçi taleplerle göze batıyor.

PVV, temel amaçlarını genel göç yasağı, çifte vatandaşlığın yasaklanması, Burka ve başörtüsünün yasaklanması, »radikal camiiler« ile Kuran kurslarının kapatılması ve yeni camiilerin açılmasına izin verilmemesi, Türkiye'nin AB üyeliğinin reddedilmesi, idarî bürokraside tasarrufa gidilmesi, otobanlarda hız limitinin kaldırılması, sübvansiyonların durdurulması ve vergi indirimleri olarak açıklıyor.

2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde İslam düşmanı söylemle kampanyasını sürdüren PVV, ilk kez Avrupa Parlamentosu Seçimleri'ne katılmasına rağmen yüzde 17 oy alarak, ikinci parti oldu. PVV, 2010 yerel seçimlerinde sadece iki kentte seçimlere katıldı, ama katıldığı yerlerde yüksek oy aldı. Almere'de yüzde 21,6 ile birinci parti olurken, Den Haag'da yüzde 16,9 ile ikinci parti oldu. 9 Haziran 2010'da yapılan parlamento seçimlerinde yüzde 15,5 oy oranı ve 24 milletvekili ile parlamentonun üçüncü büyük meclis grubunu oluşturabildi. Sağliberal VVD ile Hıristiyan Demokratlar (CDA), uzun süren görüşmelerden sonra azınlık hükümet oluşturma kararı aldıklarında, PVV azınlık hükümetini destekleme kararını aldı.

Resmî websitesi: <http://pvv.nl>



### **İTALYA: ALLEANZA NAZIONALE (AN)**

Alleanza Nazionale (AN) aslında 1995 yılında adını değiştiren neofaşist »Movimento Sociale Italiano – MSI« adlı partiden başkası değil. 1994 yılında I. Berlusconi Hükümeti'ne katılan MSI, parti başkanı Gianfranco Fini'nin yönlendirmesiyle ılımlı sağ muhafazakâr rotaya yöneldi. Partinin yeni adı, »temiz« ve modern bir parti görünümü vermek için seçilmişti. İtalyan partiler sisteminin iflası, özellikle Hıristiyan Demokratlar'ın (DC) büyük seçmen potansiyeline seslenen AN'ye yaradı.

II. Berlusconi Hükümeti'ne de (2001-2006) katılan AN, hükümet dönemini güçlenmek için kullandı. Önce Başbakan Yardımcısı olan Fini, 2004'den 2006'ya kadar Dışişleri Bakanı oldu.

AN'nin temel programatik söylemleri aile değerlerinin korunması, »İtalyan kimliğinin« savunulması, kriminaliteyle sert mücadele, sosyal piyasa ekonomisinin teşvik edilmesi ve illegal göçün durdurulması olarak özetlenebilir. AN, İtalya ulus devletinin bütünlüğünün korunması taraftarı olduğundan, hükümet ortağı olan ve Kuzey İtalya'nın bağımsızlığını isteyen »Lega Nord« ile zaman zaman sürtüşmeler yaşadı. AN, neofaşist köklerine rağmen, parti programında demokrasiyi savunuyor, ırkçılığa ve antisemitizme (güya) karşı çıkıyor ve devlet kapitalizmini öngörüyor.

1996'daki seçimlerde yüzde 15,7 oy alan AN, 2006 seçimlerinde yüzde 12,3 ile ülkenin üçüncü büyük partisi hâline gelmişti. Partinin taraftarları çoğunlukla Güney İtalya'da yaşıyorlar.

AN, 2008 başlarında »Forza Italia« ile birleşerek, 2008 Nisan'ında yapılan seçimlere »Popolo della Libertá« çatısı altında katıldı. Fini 30 Nisan 2008'de Parlamento Başkanı seçildi. 2010 yazında Berlusconi ile Fini arasındaki çekişme, eski AN milletvekillerinin »Forza Italia« grubundan ayrılarak, »Futuro e libertà per l'Italia« adı altında bir meclis grubu oluşturmalarına yol açtı.

Resmî websitesi: <http://alleanzanazionale.it>

### **İTALYA: AZIONE SOCIALE (AS)**

Azione Sociale 2003 yılı sonunda Benito Mussolini'nin torunu Alessandra Mussolini tarafından »Libertá di Azione« adı altında kuruldu. 2005'de yapılan bölge parlamentoları seçimlerinden önce adı Azione Sociale olarak değiştirildi. Parti, Mussolini ve taraftarlarının daha önce üye oldukları »Alleanza Nazionale«nin rota değiştirmesi ve Fini'nin İsrail ziyaretinde »faşizm 20. Yüzyıl'ın en büyük kötülüğüdür« açıklamasını yapmasından sonra, Mussolini ve taraftarlarının AN'den ayrılmasıyla kurulmuştu.

Aile değerleri ile embriyoların korunmasını, hıristiyan değerlere sahip çıkılmasını, AB'nin genişlemesinin engellenmesini ve yabancılara seçim hakkının verilmemesini talep eden AS, 2006 parlamento seçimlerine, »Forza Nuova« ve »Fronte Sociale Nazionale« adlı iki küçük partiyle kurduğu »Alternativa Sociale« adlı liste ile katıldı ve Berlusconi Hükümeti'ni destekledi 2004 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde

yüzde 1,2 oy alan AS, parlamentoya sadece Alessandra Mussolini'yi gönderebildi. AS, 2008 erken seçimlerine »Popolo della libertà« çatısı altında katıldı.

Resmî websitesi: <http://azionevole.it>

### **İTALYA: LEGA NORD (LN)**

Lega Nord (LN) 1991 yılında, 1980lerden bu yana Kuzey İtalya'ya otonomi isteyen çeşitli grupların bir araya gelmesiyle kuruldu. Bu gruplar arasında en tanınmış, Umberto Bossi tarafından 1984'de kurulan ve 1990 bölge seçimlerinde yüzde 19 oy alan »Lega Lombarda«dır. Bossi'yi parti başkanı seçen LN bileşenleri, »ulusal seksiyonlar« olarak varlıklarını bugün de devam ettirmektedirler.

LN, 1994 erken seçimlerinde Silvio Berlusconi'nin yeni kurduğu »Forza Italia« ve Fini'nin AN'siyle işbirliğinde girde ve hükümet ortağı oldu. I. Berlusconi Hükümeti'nde beş bakanı olan LN'un merkezî devleti savunan AN ile ortaklığa gitmesi, seçmenlerini Berlusconi'ye kaptırmasına neden oldu. Oy kaybından korkan LN sadece bir kaç ay sonra hükümetten ayrıldı ve hükümetin düşmesine neden oldu. LN, 1996 seçimlerine tek başına katıldı ve yüzde 10,1 oyla 87 milletvekili çıkardı.

LN, 1996-2000 yılları arasındaki muhalefet döneminde ayrılıkçı uğraşlarını yoğunlaştırarak, Kuzey İtalya'da »Padanya« adında bağımsız bir devlet kurulması taleplerini yükseltti. 1997'de düzenlediği »Padanya Parlamentosu Seçimleri«ne 4 ile 6 milyon arasında seçmen katıldı.

1997 yerel seçimlerinde ve 1999 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde oylarının yarısını kaybeden LN, politikasını sağ popülist söylem, yabancı düşmanlığı ve AB eleştirisi üzerine kurmaya başladı. LN, 2000'de Berlusconi Hükümeti'ne katıldı ve 2001 seçimlerinde 30 milletvekili ile 17 senatör çıkardı. Hükümette bakan olan Bossi, 2004 Mart'ında kalp krizi ve ardından beyin kanaması geçirdikten sonra, hükümetten ayrılarak Avrupa parlamenti oldu.

2006 parlamento seçimlerine Sicilyalı otonomi hareketi »Movimento per l'Autonomia – MPA« ile ortaklaşa girdi ve sadece yüzde 4,6 oy alabildi. Ancak 2008 erken seçimlerinde tekrar başarı gösteren LN, Bossi dahil 4 bakanla IV. Berlusconi Hükümeti'ne katıldı. 2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde de başarı gösteren LN, yüzde 10,2 oy aldı.

İrkçi ve İslam düşmanı söylemi politikasına taşıyan LN, »La Padania« adlı bir günlük gazeteye, »Indipente« adlı bir dergiye ve »Il sole delle Alpi« ve »Il Federalismo« adlı iki haftalık magazine sahip.

Resmî websitesi: <http://leganord.org>

### **İSVEÇ: SVERIGE DEMOKRATERNA (SD)**

İsveç Demokratları (SD), 1986 yılında »İsveç İlerleme Partisi« ile »İsveç'i İsveçli tutun« partisinin birleşmesiyle kurulan »İsveç Partisi«nin 1988 yılında aldığı addır. 2005'den bu yana Per Jimmie Akesson parti başkanıdır.

İsveç Demokratları geleneksel İsveç kültürünün göç, küreselleşme ve ABD'nin artan etkisi nedeniyle tehdit altında olduğu iddiasında. SD, AB'ni reddetmekte ve onun yerine Kuzeyli ülkeler arasında işbirliğine girilmesini savunuyor. Ayrıca, »çok kültürlü toplum için harcanan paraların« İsveçlilere vergi indirimini vermek için kullanılmasını ve siyasetin iktisat üzerindeki etkisinin azaltılması talep ediyor. Hemcinsellerin evlenmelerine ve evlat edinmelerine karşı çıkan SD, göçün zorlaştırılıp, İsveç'te yaşayan göçmen ve mültecilerin ülkelerine gönderilerek, homojen bir toplum oluşturulmasını istiyor.

Resmî söyleminde ırkçılığa karşı olduğunu iddia eden partinin aşırı sağcı ve neonazi örgütleriyle sıkı ilişkileri var. Bu nedenle bazı İsveç gazeteleri SD'nin reklamlarını yayımlamayı reddediyorlar.

1994'de yerel seçimlerde sadece üç sandalye elde edebilen SD, 2002'de bu sayıyı 30'a çıkarabildi. 2002'de yapılan İsveç Rayhtag Seçimleri'nde oylarını dört kat artırarak yüzde 1,4 oy alabildi. 2006 seçimlerinde yüzde 2,9 oy alan SD, milletvekili çıkartmak için gerekli olan yüzde 4 barajını aşmayı başaramadı. Ancak 2010 Eylül'ünde yüzde 5,7 oy oranıyla ilk kez parlamentoya girebildi.

Resmî websitesi: <http://sverigedemokraterna.se>

## İSVİÇRE: SCHWEIZERISCHE VOLKSPARTEI (SVP)

İsviçre Halk Partisi (Fransızca: Union démocratique du Centre – UDC; İtalyanca: Unione Democratica del Centro – UDC; İvriçre: Partida populara Svizra – PPS), 1936 yılında kurulan »Köylü, serbest meslek ve yurttaş partisi –BGB« ile 1942 yılında kurulan »Demokratik Parti«nin (DP) 1971’de birleşmeleriyle kuruldu. 1980li yıllarda ortalama yüzde 10-12 oy alan SVP, o zamanki Zürin Kanton Naşkanı Christoph Blocher’in etkisiyle 1990larda sağcı bir partiye dönüştü.

İsviçre’deki popülist protesto partilerini zaman içinde absorbe eden SVP, 1959’da uygulamaya sokulan »Sihirli Formül« sayesinde bütün hükümetlere katılabildi. Hükümet, liberal FDP’nin 2, hıristiyan demokrat CVP’nin 2, sosyaldemokrat SPS’in 2 ve SVP’nin 1 bakanından oluşuyordu. SVP, 1992’de tek hükümet partisi olarak İsviçre’nin Avrupa Ekonomik Bölgesi’ne katılmasına karşı çıktı. Yapılan halk oylamasında çoğunluk SVP’nin pozisyonunu destekledi.

1995’de oyların yüzde 14,9’unu alan SVP, 1999 parlamento seçimlerinde yüzde 22,5 oy alarak, 29 olan sandalye sayısını 44’e çıkartabildi. 2003’de ise yüzde 26,7 ile birinci parti oldu. 2007’de yapılan son parlamento seçimlerinde yüzde 29 oy alan SVP, 62 milletvekili ile parlamentonun en büyük meclis grubuna sahiptir.

Hükümet ortağı olmasına rağmen, muhalefet partisi gibi davranan SVP, parti içi çekişmeler nedeniyle anketlerde oy kaybetmeye başladı. Çekişmeler özellikle Zürih ve Bern kanton örgütleri arasında sürmekte.

SVP, bir tarafta milliyetçi-muhafazakâr pozisyonları savunurken, diğer tarafta da radikal-liberal ve refah devletini eleştiren söylemlerde bulunuyor. İsviçre’nin mutlak tarafsızlığını korumasını isteyen SVP, çeşitli kantonlarda geliştirdiği ırkçı ve İslam düşmanı kampanyalarla İsviçre siyasetini son derece duygusallaştırmayı başardı.

Kampanyalarını saldırgan bir popülizmle örgütleyen SVP, son dönemlerde özellikle orta katmanlar ve yüksek gelirli kesimler arasında da taraftar buluyor. Ancak İsviçreli gözlemciler, Zürih ve Bern kanton örgütleri arasındaki sürtüşmelerin partinin bölünmesine yol açabileceği görüşündeler.

Resmî websitesi: <http://svp.ch>

### **MACARİSTAN: JOBBİK MAGYARORSZÁGÉRT MOZGALOM (JOBBİK)**

»Daha iyi bir Macaristan hareketi« bir antikomünist öğrenci birliği tarafından 2003 yılında kuruldu. Jobbik Macarca'da »daha iyiler« veya »daha doğrular« anlamını taşıyor.

1940lı yılların faşist »Okhaçlılar Hareketi«ne doğrudan bağlantı kuran Jobbik, kendisini hıristiyan, yurtsever ve muhafazakâr bir parti olarak tanımlıyor. Rövanşist bir propagandayla »Trianon Antlaşması«nın fesh edilmesini ve Slovenya, Sırbistan, Romanya ve Ukranya'dan »Macar toprakları« geri alınarak, »Büyük Macaristan«ın yeniden kurulmasını talep ediyor. Propagandasında açık antisemitizm ve Romanlara karşı şiddete dönüştürülen antiziganizm kullanıyor.

Jobbik, 2007 yılında kurduğu ve siyah üniformalarıyla Alman SS'ini andıran »Macar Muhafız Kıtası«yla paramiliter bir örgüte sahip. Parti başkanı Gabor Vona aynı zamanda bu örgütün de şefi. Muhafız Kıtası 2 Temmuz 2009'da Budapeşte Kent Mahkemesi'nce yasaklandıktan hemen sonra »Yeni Macar Muhafız Kıtası« olarak kuruldu. Muhafız Kıtası özellikle taşra bölgelerinde Romanların yaşadığı bölgelerde düzenli olarak marşlar ve saldırılar örgütüyor.

2006'da aşırı sağcı MIÉP ile ortak liste oluşturarak seçimlere katılan Jobbik başarısız olmuştu. Ama aynı yılın Ekim ayında yapılan yerel seçimlerde bir çok belediye meclisine girebildi. 2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde ise yüzde 14,8 ile ülkenin üçüncü büyük partisi oldu. 2010 parlamento seçimlerinde yüzde 12,9 ile de 47 milletvekili çıkardı. Jobbik iktidardaki aşırı muhafazakâr Fidesz Hükümeti ile işbirliği içinde.

Resmî websitesi: <http://jobbik.un>

### **MACARİSTAN: MAGYAR IGAZSDAG ÉS ÉKT PÁRTJA (MIÉP)**

»Macar hakları ve yaşamı partisi« MIÉP 1993 yılında gazeteci István Csurka tarafında kuruldu. Csurka, 1993'e kadar iktidardaki muhafazakâr »Macar Demokratik Forumu« (MDF) üyesiydi ve MDF başkanlık seçimleri öncesinde antisemitik söylemleri nedeniyle partiden atılmıştı. MIÉP, kendisini 1920 yılında imzalanan »Trianon Antlaşması« sonucunda Slovenya, Sırbistan, Romanya ve Ukranya'da yaşayan yaklaşık üç milyon nüfuslu Macar azınlığın temsilcisi olarak görüyor ve »Büyük Macaristan«ın yeniden kurulmasını talep ediyor.

1994 parlamento seçimlerinde yüzde 1,6 oy alan MIÉP, 1998'de yüzde 5,5 ile parlamentoya seçilmişti. 2002 seçimlerinde yüzde 4,4 ile seçim barajını aşamayan MIÉP, 2006 seçimlerine Jobbik ile ortaklaşa girdi, ama başarısız oldu.

MIÉP kendisini »radikal millî-muhafazakâr parti« olarak nitelendirirse de, milliyetçi, yabancı düşmanı ve antisemitik programıyla tipik bir aşırı sağcı partidir. MIÉP, aynı Jobbik gibi Romanlara ve homoseksüellere karşı gerçekleştirilen pogromlar ve saldırılarda yer alıyor. Başbakan Viktor Orbán'ın iktidar partisi Fidesz ile işbirliğini sürdürüyor.

Resmî websitesi: <http://miep.un>

### **NORVEÇ: FREMSKRİTTPARTIET (FRP)**

Norveç İlerleme Partisi FrP, 1973'de Danimarka İlerleme Partisi'nin kopyası olarak kuruldu. Parti kurucusu Anders Lange (1904 – 1974) 1930lu yıllarda Hitler ve Mussolini hayranı olarak tanınıyor ve Güney Afrika'daki Apartheid Rejimi'ni destekliyordu.

Parti, 1973'de henüz »Anders Lange'nin vergi indirimi ve devlet müdahaleleri partisi« (ALP) olarak katıldığı ilk parlamento seçimlerinde yüzde 5 oy aldı. Lange'nin ölümünden sonra FrP adını ilk kez 1974 seçimlerinde kullandı. 1980 parlamento seçimlerinde yüzde 13 oy alan FrP, 1987 yerel seçimlerinde oyların yüzde 12,3'ünü aldı.

FrP'nin yükselişi, parti başkanı Carl Ivar Hagen'in 1989'dan itibaren yabancı düşmanı polemiklere yönelmesiyle başladı. Bu söylem parti içi tartışmalara ve partiden ayrılmalara yol açtı. 2001 parlamento seçimlerinde yüzde 14,6 oy alan FrP, Bondevik Hükümeti'ni (2001 – 2005) desteklemesiyle Norveç siyaseti ve kamuoyu üzerindeki etkisini artırdı.

FrP, 11 Eylül 2005 seçimlerinde muhafazakârların ve »Hıristiyan Halk Partisi«nin destek kaybetmesinden kazançlı çıktı ve yüzde 22,1 ile ikinci büyük parti oldu. 2006 Mayıs'ında Siv Jensen'in başkanı olduğu FrP, Avrupa'nın en güçlü aşırı sağcı partisi hâline geldi.

Son parlamento seçim sonuçları:

2001: % 14,6 (26 milletvekili)

2005: % 22,1 (38 milletvekili)

2009: % 22,9 (41 milletvekili)

Resmî websitesi: <http://www.frp.no>

### **POLONYA: LİGA POLSKICH RODZİN (LPR)**

»Polonyalı Aileler Ligi« LPR 21 Nisan 2001 tarihinde, 1997-2001 döneminde hükümete ortak olan »Hıristiyan Milliyetçi Birliği«nin adını değiştirmesiyle kuruldu. Parti köklerini 1897'de kurulan ve homojen, katolik, tek millet devleti kurulmasını isteyen »Millî Demokrati Parti«ye dayandırıyor ve milliyetçi ve dindar gruplar ile Polonya'nın AB üyeliğine karşı çıkanlardan oluşuyor.

LPR, katolik-milliyetçi »Radio Maryja« ile Alman Springer Yayınevi'ne ait olan »Fakt« gazetesinin desteğiyle 2001 parlamento seçimlerinde yüzde 7,9 oy ile başarı sağladı. 2004 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde yüzde 15,9 ile 10 milletvekili çıkararak LPR, 2005 ve 2006 azınlık hükümetlerinin ortağı oldu. 2007 seçimlerine sağ-muhafazakâr bir seçim birliği ile katılan LPR, birliğin sadece yüzde 1,3 oyla parlamento dışında kaldı.

LPR, özellikle Alman, Yahudi ve Mason düşmanlığı ile dikkat çekiyor. AB karşıtı olan LPR homoseksüaliteye karşı radikal çıkışları ve Slav azınlıkların zorunlu asimilasyonunu talep etmesiyle tanınıyor. Gençli örgütü hayli radikal ve şiddet yatkını.

Resmî websitesi: <http://lpr.pl>

### **POLONYA: NARODOWE ODRODZENIE POLSKİ (NOP)**

»Polonya'nın Ulusal Yeniden Doğuşu« NOP 1981'de antikomünist bir parti olarak kuruldu. Parti, ancak 1992 yılında siyasî parti olarak kaydedildi. NOP'un başkanlığını Adam Gmurczyk yürütüyor.

NOP, AB'ne kesin karşı çıkıyor, »yanlış demokrasi« ve ahlâkî çöküşü eleştiriyor. Antikomünist ve antisemitik. NOP, Polonya'nın »hıristiyan medeniyetinin ebedî değerlerine uygun olarak« düzenlenmesi ve sosyal, ekonomik ve siyasî yaşamın bu değerlere göre yenilenmesi için bir »ulusal devrimin« gerekli olduğunu iddi ediyor.

NOP, uluslararası düzeyde Avrupa'daki neonazi ve neofaşist partileri ile sıkı bir işbirliği içerisinde. NOP üyeleri genellikle yerel meclislerde yer alırlar.

Resmî websitesi: <http://nop.org.pl>

### **POLONYA: SAMOBRONA RZECZPOSPOLITY POLSKIEJ**

»Polonya Cumhuriyeti Özsavunması« Samoobrona 1992'de hâlâ başkanlığı yürüten Andrzej Lepper tarafından kuruldu. Polonyalı çiftçileri partisi olan Samoobrona, Kaczynski Hükümeti'nin ortağıydı. Parti başkanı Lepper de 2006 – 2007 arasında başbakan yardımcılığı yaptı.

Samoobrona 2001'de yapılan parlamento seçimlerinde ilk kez yüzde 10,2 oyla 53 milletvekili çıkardı. 2005 seçimlerinde yüzde 11,4 oya aldıktan sonra, sağcı hükümete ortak oldu. Ancak 21 Ekim 2007'de yapılan erken seçimlerde yüzde 1,5 oyla parlamento dışında kaldı.

İktisat politikalarında sola yakın popülist pozisyonları savunan Samoobrona, toplumsal yaşamda katolik-muhafazakâr değerlerin geçerli olmasını talep ediyor ve

köylülüğün »yabancı kapitalistlerden« korunmasını istiyor. AB'ne karşı çıkan Samoobrona, Polonya'nın Rusya, Beyaz Rusya ve Ukranya ile işbirliğine girmesini savunuyor.

Resmî websitesi: <http://www.samoobrona.pl>



### **PORTEKİZ: CENTRO DEMOCRÁTICO E SOCIAL – PARTIDO POPULAR (CDS-PP)**

Kısaca Halk Partisi (PP) olarak anılan »Demokratik ve Sosyal Merkez – Halk Partisi« 19 Temmuz 1974’de, Karanfil Devrimi’nden kısa bir süre sonra »Sosyaldemokrat Merkez« CDS olarak kuruldu. Kısa zamanda, ülkenin demokratikleşmesiyle sosyalist akımların güçlenmesine karşı çıkanların toplandığı bir parti hâline geldi.

1975’de kabul edilen anayasayı fazlaca sosyalist olduğu görüşüyle reddeden CDS, 1976 seçimlerinde 42 milletvekili çıkartmış, ama muhalefette kalmıştı. Mario Soares başkanlığındaki Sosyalist Parti Hükümeti başarısız olunca, 1978’de CDS üç bakanla hükümete katıldı.

CDS, 1979 seçimlerine muhafazakârlar, sağ sosyaldemokratlar ve monarşistlerle birlikte kurduğu »Demokratik Birlik« çatısı altında katıldı. Seçimden sonra kurulan muhafazakâr hükümete 5 bakan ve 10 devlet müsteşarıyla katıldı. Ancak 1980’de hükümetten ayrıldı.

Parti, 1992’de Manuel Monteiro’nun parti başkanı seçilmesinden sonra AB karşıtı politikalar izlemeye başladı. 1993’de adına »Halk Partisi« ekini koyan parti, AB karşıtı politikaları nedeniyle Avrupa Parlamentosu’ndaki »Avrupa Halk Partisi«nden atıldı.

2002 seçimlerinden sonra, José Manuel Barroso Hükümeti’ne katılan CDS-PP, Barroso’nun 2004’de AB Komisyon Başkanı olmasıyla zayıflayan hükümetten ayrıldı. Sosyalist Parti’nin 2005 – 2009 hükümet döneminde muhalefette kaldı, ama 2009 seçimlerinde büyük başarı elde ederek, üçüncü büyük parti hâline geldi. 2011 erken seçimlerinden sonra da sağ sosyaldemokratlarla koalisyona girdi.

CDS-PP, programında muhafazakâr ve radikal sağ pozisyonları savunuyor. Şimdiki parti başkanı Paulo Portas göçmen düşmanı söylemlerle dikkat çekiyor. Portas, Savunma Bakanı olduğu dönemde, çocuk aldırma isteyen kadınlara yardım için kurulan Hollandalı »Women on Waves« adlı örgütün gemisinin Portekiz sularına girmesini savaş gemilerini göndererek engellemiştir.

Son parlamento seçim sonuçları:

2005: % 7,3 (12 milletvekili)  
2009: % 10,5 (21 milletvekili)  
2011: % 11,7 (24 milletvekili)

Resmî websitesi: <http://www.cds.pt>

### **PORTEKİZ: PARTIDO NACIONAL RENOVADOR (PNR)**

Milliyetçi bir parti olan PNR, 1985 yılında »Partido Renovador Democrático« (PRD) adıyla kuruldu. 1999’a kadar etkisiz olan parti, 1999’da »Millî Aksiyon hareketi« adlı grup tarafından ele geçirildi ve şimdiki adını aldı.

PNR, Fransız Front National’i örnek alıyor. Aşırı milliyetçi, yabancı düşmanı ve homofob. Ana sloganı »Portekiz Portekizlilere« olan PNR, AB’nin genişlemesine ve

Türkiye'nin AB'ne üye olmasına kesinlikle karşı çıkıyor. 2005 seçimlerinde yüzde 0,2 oy alan PNR, 2007 yerel seçimlerinde Lizbon'da yüzde 0,8 oy alabildi.

Resmî websitesi: <http://www.pnr.pt>

### **ROMANYA: NOUA DREAPTĂ (ND)**

Ultra milliyetçi »Yeni Sağ« ND 13 Eylül 1999'da faşist ve antisemitik »Garda de Fier« kurucusu Corneliu Zelea Codreanu'nun (1899 – 1938) 100. doğum gününde kuruldu. Romen faşistleri bugün bile Codreanu'ya »Căpitanul« (»Kaptan«) olarak hitap ediyor ve onu bir aziz gibi anıyorlar.

Romanya Ortodoks Kilisesi'ne bağlılığını ilân eden ND, ideolojik kökenlerinin 1920li – 1930lu yılların Romen faşizminin militan antisemitizm ve milliyetçiliğine dayandırıyor. ND, kendi söylemiyle Roman azınlığa, sayıları yüksek olan Macarlara, homoseksüellere, komünistlere, AB'ne, NATO'ya ve küreselleşmeye karşı mücadele ediyor.

Siyasî parti olarak kendisini kaydettirmeyen ND'nin temel hedefi 1938 sınırlarındaki »Büyük Romanya«nın yeniden kurulması. Üyeleri arasında monarşistler de bulunan ND, parti başkanı Tudor Ionescu'nun her zaman vurguladığı gibi, temsili demokrasiyi reddediyor.

ND üyeleri düzenli olarak homoseksüellere, etnik azınlıklara ve farklı dinden olanlara karşı pogromlar düzenliyorlar. ND, 2007 Haziran'ında Ortodoks Kilisesi'nin desteğini alarak, »Romanya Sodom değildir. Homoseksüelliğe karşı, normalite için« başlığı altında büyük bir yürüyüşü örgütlemişti.

ND, 2004 yılında kurulan neofaşist »Avrupa Ulusal Cephesi«nin üyesi ve Doğu Avrupa'nın neofaşist partileriyle sıkı ilişki içerisinde.

Resmî websitesi: <http://nouadreapta.org>

## YUNANİSTAN: LAİKÓS ORTHÓDOXOS SYNAGERMÓS (LAOS)

»Ortodoks Halk Hareketi« LAOS 14 Eylül 2000 tarihinde radyo ve televizyon gazetecisi olan Georgios Karatzaferis tarafından kuruldu. Karatzaferis, 1993 – 2000 yılları arasında sağ-muhafazakâr »Nea Dimokritia«nın milletvekiliydi. Ancak Kostas Karamanlis'in yardımcısı ile homoseksüel ilişkiye girdiğini ve »Nea Dimokratia«nın bu yüzden seçimlerini kaybettiğini iddia edince, 2000'de partiden atıldı.

Kendisini millî-muhafazakâr bir parti olarak nitelendiren LAOS, günümüzün temel sorununun küreselleşme olduğunu iddia ediyor ve kesinlikle küreselleşmeye karşı çıkıyor. Türkiye'nin AB'ne üye olmasını reddeden LAOS, özellikle Arnavut göçmenlere karşı sert tedbirler alınmasını talep ediyor. Ultra-milliyetçi pozisyonları dinci-ortodoks pozisyonlarla bağlayan parti, Rum-Ortodoks Kilisesi'nin Yunanistan siyasetinde daha da etkin rol almasını istiyor.

LAOS, »Elliniko Metopo« (»Helen Cephesi«) gibi aşırı sağcı partileri de içerisine alarak, ırkçı ve antisemitik söylemi parti söylemi hâline getirdi. Özellikle Karatzaferis, diğer partilerin yöneticilerinin Yahudi asıllı olduklarını ve ülkenin Yahudilerce yönetildiğini iddia ediyor.

LAOS, 2004 Mart'ında yapılan parlamento seçimlerinde yüzde 2,2 oy alarak, yüzde 3'lük barajı aşamamıştı. Ancak 2004 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde yüzde 3,2 ile Karatzaferis'i milletvekili seçtiren LAOS (ki bu 1974'den bu yana ilk kez aşırı sağcı bir parti parlamento seçilebiliyor demektir), 2009 Avrupa Parlamentosu Seçimleri'nde yüzde 7,1 ile 2 milletvekili çıkarttı. 2009 Ekim'inde yapılan erken seçimlerde ise yüzde 5,6 ile 15 milletvekilini parlamento seçti. Küreselleşmeye ve böylelikle AB bütünleşmesine karşı çıkan LAOS, bugün AB'nin dikte ettiği teknokrat Papademos Hükümeti'ni destekliyor.

Resmî websitesi: <http://www.laos.gr>

## MURAT ÇAKIR

1960 doğumlu olan Çakır, 1970 sonunda AFC'ne geldi. 1975-78 yıllarında Türkiye'ye dönerek, Hendek/Sakarya'da lise öğrenimini bitirdi. 1976'da Hendek İGD'ye üye oldu. 1978'de yeniden AFC'ne döndü. 1978'den itibaren FİDEF'e bağlı Kassel Türkiyeli İşçi ve Öğrenci Derneği üyesi olarak çeşitli görevlerde yer aldı. 1979 yılında TKP'ne alındı. 1979'da mimarlık öğrenimine başladı, ama bitirmedi, yeminli çevirmen olarak çalıştı. 1989 – 2001 yılları arasında Kassel Yabancılar Meclisi üyesi oldu ve 1990-2000 yılları arasında Hessen Eyalet Yabancılar Meclisi başkanlığı, 1998-2000 arasında da Federal Almanya Yabancılar Meclisi başkanlığı görevlerine seçildi. 1995'ten 2000'e kadar Hessen Özel Radyo ve Televizyon Üstkurulu üyeliği yaptı. 1994-2001 yılları arasında Federal Almanya Göçmen Dernekleri Federasyonu (GDF) genel başkanlığı görevinde bulundu. 1998'de Avrupa Antirakçı Network'ü ENAR'ın kurucu üyesi ve ilk genel saymanı oldu. 1993-2004 yılları arasında SPD üyesiydi. 2004'de Seçim Alternatifi WASG girişimi ve derneğinin kurucu üyesi ve federal yönetim kurulu üyesi oldu. 2005-2006 arasında Emek ve Toplumsal Adalet Partisi-Seçim Alternatifi'nin federal yönetim kurulu üyeliğini ve parti sözcülüğü görevini sürdürdü. Ocak 2006'dan bu yana merkezi Berlin'de olan Rosa Lüksemburg Vakfı'nda, Hessen Rosa-Luxemburg-Vakfı yöneticisi olarak çalışmaktadır. Yeni Özgür Politika ve Özgür Gündem gazetelerinde düzenli makale ve köşe yazıları yayımlanan Çakır, Infobrief Türkei adlı periyodik yayının redaksiyon üyesidir. Yazı, makale ve çevirileri <http://kozmpolit-blog.blogspot.com> ve <http://murat-cakir.blogspot.com> adlı bloglarda yayınlanmaktadır.